

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

///) **Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser.** Ny följd. 9.

ÅREN

1896—1900.

STOCKHOLMS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Stockholms län har i afseende å *gränser* och areal under senaste femårsperioden icke undergått någon förändring.

I fråga om länets *administrativa indelning* hafva däremot följande förändringar inträdt.

Den i förra femårsberättelsen omnämnda, genom Kungl. Maj:ts bref den 7 november 1895 föreskrifna inskränkning af antalet länsmansdistrikt i länets västra fögderi från fem till fyra har trädt i tillämpning den 1 augusti 1896.

På grund af lagen den 27 maj 1898 angående tillägg till kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 samt Kungl. Maj:ts bref den 21 april 1899 hafva följande *municipalsamhällen* bildats inom länet, nämligen: Dalarö municipalsamhälle, inom hvilket jämlikt nådiga brefven den 22 december 1876, den 18 september 1891 och den 10 december 1892 ordnings-, byggnads- och brandstadgarna för rikets städer i tillämpliga delar äro gällande; Liljeholmens municipalsamhälle, eller visst område inom Brännkyrka socken, inom hvilket jämlikt nådiga brefven den 4 juli 1884, den 13 maj 1893 och den 28 januari 1898 byggnadsstadgan för rikets städer skall ega

tillämpning; Djursholms municipalsamhälle i Danderyds socken, omfattande det till lägenheterna Gamla Djursholm n:r 1 samt Djursholms villastad n:r 1 och 2 hörande område, inom hvilket genom Kungl. Maj:ts bref den 6 juni 1890 byggnadsstadgan för rikets städer förklarats skola i tillämpliga delar vara gällande; samt municipalsamhället Nya Hagalund, bestående af ett å egorna till $1\frac{3}{4}$ mantal Öfre Frösunda n:r 2 och 3 i Solna socken beläget område, inom hvilket enligt nådigt bref den 29 september 1899 byggnads- och brandstadgarna för riket ega tillämplighet.

Utom de ofvan omnämnda har under ifrågavarande femårsperiod icke trädt i verket någon förändring i länets *administrativa indelning*. I detsamma funnos alltså vid 1900 års utgång: 5 domsagor med 16 tingslag, 6 fögderier, 23 länsmansdistrikt, 116 kommuner och socknar, 70 pastorat, fördelade emellan 10 kontrakt inom ärkestiftet och 2 under Strengnäs stift, med 113 kyrkor, 6 städer, 1 köping och 4 municipalsamhällen.

Emellertid är det att märka, att under perioden beslutats två förändringar, hvilka trädt i kraft först från och med inne-

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-24.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Invånare.....	2.
3. Näringar.....	4.
Tab. A. Landtbruksingenjörens i Stockholms län verksamhet åren 1896-1900.....	5.
4. Kommunikationer och varubyten.....	11.
Tab. B. Brännvinsförsäljningen i Stockholms län året 1899-1900.....	14.
5. Kameralförhållanden.....	15.
6. Politi.....	16.
Tab. C. De större försäkringsinrättningarnas inom Stockholms län verksamhet åren 1896-1900.....	21.
Tab. D. Patientantal, sjukdagar och sjukvårdskostnader vid Stockholms läns lasarett åren 1896-1900.....	23.
Tabellbilagor	25-44.
Tab. 1. Folkmängden i Stockholms län åren 1896-1900.....	25.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Stockholms län åren 1896-1900.....	26.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Stockholms län år 1900.....	27.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Stockholms län år 1900.....	28.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Stockholms län år 1900.....	30.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande makters undersåtar, i Stockholms län år 1900.....	34.
Tab. 7. Fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjukkassor och därmed jämförliga inrättningar i Stockholms län år 1900.....	35.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

///) **Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser.** Ny följd. 9.

ÅREN

1896—1900.

STOCKHOLMS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Stockholms län har i afseende å *gränser* och areal under senaste femårsperioden icke undergått någon förändring.

I fråga om länets *administrativa indelning* hafva däremot följande förändringar inträdt.

Den i förra femårsberättelsen omnämnda, genom Kungl. Maj:ts bref den 7 november 1895 föreskrifna inskränkning af antalet länsmansdistrikt i länets västra fögderi från fem till fyra har trädt i tillämpning den 1 augusti 1896.

På grund af lagen den 27 maj 1898 angående tillägg till kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 samt Kungl. Maj:ts bref den 21 april 1899 hafva följande *municipalsamhällen* bildats inom länet, nämligen: Dalarö municipalsamhälle, inom hvilket jämlikt nådiga brefven den 22 december 1876, den 18 september 1891 och den 10 december 1892 ordnings-, byggnads- och brandstadgarna för rikets städer i tillämpliga delar äro gällande; Liljeholmens municipalsamhälle, eller visst område inom Brännkyrka socken, inom hvilket jämlikt nådiga brefven den 4 juli 1884, den 13 maj 1893 och den 28 januari 1898 byggnadsstadgan för rikets städer skall ega

tillämpning; Djursholms municipalsamhälle i Danderyds socken, omfattande det till lägenheterna Gamla Djursholm n:r 1 samt Djursholms villastad n:r 1 och 2 hörande område, inom hvilket genom Kungl. Maj:ts bref den 6 juni 1890 byggnadsstadgan för rikets städer förklarats skola i tillämpliga delar vara gällande; samt municipalsamhället Nya Hagalund, bestående af ett å egorna till $1\frac{3}{4}$ mantal Öfre Frösunda n:r 2 och 3 i Solna socken beläget område, inom hvilket enligt nådigt bref den 29 september 1899 byggnads- och brandstadgarna för riket ega tillämplighet.

Utom de ofvan omnämnda har under ifrågavarande femårsperiod icke trädt i verket någon förändring i länets *administrativa indelning*. I detsamma funnos alltså vid 1900 års utgång: 5 domsagor med 16 tingslag, 6 fögderier, 23 länsmansdistrikt, 116 kommuner och socknar, 70 pastorat, fördelade emellan 10 kontrakt inom ärkestiftet och 2 under Strengnäs stift, med 113 kyrkor, 6 städer, 1 köping och 4 municipalsamhällen.

Emellertid är det att märka, att under perioden beslutats två förändringar, hvilka trädt i kraft först från och med inne-

varande år. Genom nådigt bref den 30 december 1899 har nämligen Kungl. Maj:t förordnat, att Mellersta Roslags domsagas fyra tingslag, Lyhundra härad, Frötuna och Länna skeppslag, Bro och Vätö skeppslag samt Sjuhundra härad, skola från och med 1901 års ingång utgöra ett tingslag med tingsställe i Norrtelge.

Vidare har Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 5 oktober 1900 stadgat, att det till Djursholms municipalsamhälle hörande område jämte annan därinvid belägen mark, omfattande en areal af 825 hektar 27 ar 33 kvadratmeter, skall från 1901 års början såsom en kommun för sig bilda en från Danderyds socken afskild köping. Medräknas dessa förändringar, minskas tingslagens antal till 13 och antalet municipalsamhällen till 3, hvaremot länet räknar 117 kommuner och 2 köpingar.

I afseende å befintliga oregelbundenheter i länets administrativa indelning har någon reglering icke under perioden egt rum. Ännu kvarstående oregelbundenheterna äro dock endast följande: Löfsättra n:r 1 och 2, två mantal, upptagas i jordboken inom Täby socken och räknas till Danderyds skepps- och tingslag, men tillhöra Vallentuna kyrkosocken och kommun;

Östertelge och Vestertelge socknar, hvilka tillsammans utgöra Södertelge landsförsamling, men bilda hvar sin kommun, tillhöra i administrativt hänseende Öknebo härad, men äro i judiciellt afseende skilda så, att Vestertelge socken räknas till Öknebo och Östertelge socken till Svartlösa tingslag, hvilket sistnämnda tingslag alltså icke sammanfaller med Svartlösa härad, liksom icke heller Öknebo tingslag sammanfaller med Öknebo härad; två mantal Rindö n:r 1 och 2, två mantal Ramsö n:r 1, ett mantal Skarpö n:r 1 och två mantal Tynningsö n:r 1, omfattande öar af samma namn jämte kringliggande holmar, höra, enligt bestämmelse i ett kungl. bref den 25 maj 1860, i kyrkligt afseende till Vaxholms stad, men i alla öfriga hänseenden till Vermdö socken, inom hvilken de finnas upptagna i jordboken. Framställningar om undanröjande af dessa oregelbundenheter hafva förut varit gjorda, men blifvit afslagna enligt kungl. brefven den 11 november 1881, den 15 november 1884 och den 28 februari 1890.

Af ekonomiska kartverket har icke under perioden något nytt blad utkommit. De tidigare utgifna omfatta Svartlösa, Sotholms och Öknebo härad.

2. Invånare.

Enligt bilagda **tabell 1** har *folkmängden*, som vid slutet af år 1895 enligt mantalslängderna utgjorde 157,062 personer, under ifrågavarande femårsperiod vuxit till 174,326, d. v. s. ökats med ej mindre än 17,264 personer. Af denna ökning komma 13,627 på landsbygden och 3,637 på städerna. Landsbygdens befolkning var vid 1900 års slut fördelad mellan de olika fögderierna på sätt utvisas af följande tabell, i hvilken efter slutet af näst föregående period inträdd ökning eller minskning jämvil angifvits:

Fögderiets namn.	Man-kön.	Kvinn-kön.	Summa.	Ökning (+) eller minskning (-) sedan 1895 års slut.
Svartsjö	8,217	8,470	16,687	+ 2,553
Stockholms läns Vestra	10,088	10,481	20,569	— 990
Norra Roslags	15,093	15,108	30,201	+ 2
Mellersta Roslags	11,152	11,360	22,512	+ 160
Vaxholms	13,725	14,698	28,423	+ 6,302
Södertörns	20,169	20,582	40,751	+ 5,600
Summa	78,444	80,699	159,143	+ 13,627

Ökningen under perioden af stadsbefolkningens antal fördelar sig på de olika städerna sålunda:

	Folkmängd		Ökning.
	år 1895.	år 1900.	
Södertelge	5,607	8,112	2,505
Norrtelge	2,439	3,123	684
Sigtuna	555	568	13
Östhammar	734	758	24
Öregrund	944	982	38
Vaxholm	1,267	1,640	373
Summa	11,546	15,188	3,637

Vid en jämförelse med befolkningsförhållandena under föregående femårsperiod finner man, att den nu tilländagångna i fråga om städerna visar en afgjord förändring till det bättre. Särskildt gäller detta om de tre större städerna Södertelge, Norrtelge och Vaxholm, af hvilka den förstnämnda under förra perioden endast hade en tillväxt af 955 personer mot 2,505 under innevarande period samt Norrtelge och Vaxholm, hvilka under perioden 1891—1895 bägge utvisade minskning i invånarantalet, under här ifrågavarande femårsperiod ökat sin folkmängd med resp. 684 och 373 personer. Orsaken till höjningen i befolkningssiffran under senare tiden är, åtminstone hvad Södertelge och Norrtelge angår, hufvudsakligen att söka i en väsentligen ökad industriell verksamhet. Ökningen i Vaxholm är dock mera skenbar än verklig och beror till största delen därpå, att ett stort antal under förra perioden kyrkoskrifna men ej mantalskrifna personer under senaste femårsperioden blifvit i mantalslängderna upptagna.

Beträffande den högst väsentliga tillökningen i invånarantalet å landsbygden, eller 13,627 mot 3,025 under nästföregående femårsperiod, belöper sig denna hufvudsakligen å de närmast hufvudstaden belägna kommuner, nämligen Spånga, Bromma, Sundbybergs köping, Solna, Danderyd med Djursholm, Brännkyrka och Nacka, hvilkas mantalsskrifna befolkning under perioden stigit med ej mindre än 12,433 personer; beroende denna stigning till en del på ökad industriell utveckling, men förnämligast på utflyttningar från hufvudstaden till *villastäder* eller s. k. egna-hems-kolonier af i synnerhet handverkare och arbetare, hvilka, fastän sålunda bosatta å landsbygden, fortfarande bedrifva sitt yrke eller hafva sitt arbete i hufvudstaden. Denna utflyttningsrörelse har under perioden varit särdeles liflig och kan anses för densamma karakteriserande. Till belysande här af må meddelas följande jämförelse emellan antalet mantalsskrifna personer vid 1895 och 1900 års slut inom nedannämnda villastäder och samhällen:

	År 1895.	År 1900.	År 1895.	År 1900.	
Djursholm	592	1,498	Sundbyberg . . .	1,616	2,150
Nya Hagalund . . .	397	2,970	Liljeholmen . . .	3,563	4,642
Nya Alby	399	840	Saltsjöbaden . . .	137	698

Af under senaste femårsperioden tillkomna villastadssamhällen må nämnas; inom Spånga socken Bromstens villastad, med en mantalsskrifven befolkning vid 1900 års slut af 255 personer, och Dufbo villastad med 291 invånare; inom Bromma socken Nya Mariehäll med 155 invånare; inom Solna socken Alby samt Hufvudsta och Nya Hufvudsta med 942 invånare; inom Brännkyrka socken Gröndal med 393 invånare och Örby villastad med 573 invånare, hvarförotom under slutet af perioden påbörjats anläggning af en större villastad vid den blifvande Stockholm—Nynäs järnvägs ändpunkt vid Nynäs hamn samt af flere mindre sådana på olika punkter af järnvägslinien.

Under det sålunda folkmängden inom länet i dess helhet väsentligen ökats, visar sig inom vissa delar af detsamma, Norra Roslags fögderi, stillastående och inom västra fögderiet en betydande minskning i invånarantalet. Orsaken till denna minskning kan icke i afsevärd mån tillskrivas någon farsot, ehuru visserligen difteri, som under några år af perioden uppträdt på skilda ställen och envist hållit sig kvar, kraft åtskilliga offer, och ej heller emigrationen, som under perioden öfverallt inom länet varit obetydlig; utan anses denna minskning bero dels på inflyttning till hufvudstaden, dels på de stora järnvägsanläggningarna i Norrland, dit många lockats af utsikten till större arbetsförtjänst.

Enligt af kronofogdarne och magistraterna meddelade uppgifter hafva under perioden inom länet afslutats 104 *borgerliga äktenskap*.

I afseende å den *religiösa rörelsen* har förhållandet i hufvudsak varit detsamma som under föregående period. Sålunda förmäles från nästan alla delar af länet, att en viss likgiltighet för statskyrkan fortfarande är rådande och att kyrkorna i allmänhet äro fåtaligt besökta, under det att förhållandet är motsatt i fråga om de talrika enskilda bönehusen, där baptister, metodister och s. k. waldenströmare anordna sina andaktsmöten. I vissa delar af Svartsjö fögderi uppgifves dock sekterismen föra ett tynande lif, och den kan i allmänhet icke sägas hafva tilltagit inom länet, om ej inom Frösåkers härad och Väddö skeppslag, där det s. k. helgelseförbundet utöfvar en liflig verksamhet. Frälsningsarmén har under perioden vunnit ganska stort insteg i vissa delar af Norra Roslags fögderi och vid Elmsta i Väddö socken skaffat sig egen lokal, men från alla öfriga delar af länet, jämväl från Vaxholms fögderis skärgårdstrakter, där denna rörelse tagit fart under förra femårsperioden, uppgifves, att densamma varit stadd i tillbakagång.

Beträffande *nykterhetsverksamheten* och bruket af starka drycker framgår af inkomna uppgifter, att nykterhetsföreningarna, goodtemplare och blåbandister, fortfarande nitiskt och i allmänhet med framgång verka för nykterhetens sak, så att missbruket af starka drycker inom länet minskats. Från Mellersta Roslags fögderi framhålls dock, att intresset för dessa föreningars verksamhet inom fögderiet snarare af- än tilltagit och att bruket af starka drycker under perioden visserligen ej ökats, men ej heller minskats, hvarjämte från Södertörns och Svartsjö fögderier framhålls, att förbrukningen af maltdrycker vuxit, hvilket förhål-

lande förnämligast tillskrifves det genom bryggerierna bedrifna kringförandet af dessa drycker på landsbygden.

Den *ekonomiska ställningen* bland länets befolkning har hufvudsakligen på grund af stegradt värde å jordbruksalster och högre arbetsförtjänst för kroppsarbetare under perioden förbättrats. Särskildt gäller detta om Södertörn, där till förbättringen jämväl bidragit framdragandet af Saltsjöbadsbanan samt Norra Södermanlands och Stockholm—Nynäs järnvägar med däraf föranledd stegring af jordvärdena och tillfälle till förmånliga upplåtelser af byggnadstomter i järnvägarnas närhet. Endast från skärgårdssocknarna inom Vaxholms fögderi uppgifves ställningen vara mindre tillfredsställande, beroende detta på minskad tillgång på fisk och låga fiskpriser i förening med en af byggnadsverksamhetens aftagande inom hufvudstaden föranledd tillbakagång i fraktfarten med s. k. storbåtar. Äfven i dessa socknar har dock de egentliga kroppsarbetarnes ställning i följd af högre arbetspris väsentligen förbättrats.

Några strejker af nämnvärd betydelse hafva ej under perioden inträffat, men från alla delar af länet *klagas öfver svårigheten* att erhålla tillräckligt antal *arbetare för jordbrukets behof* och benägenheten hos dem, som finnas, att undandra sig legostadgans bestämmelser. Tillgången på jordbruksarbetare synes dock, åtminstone inom vissa delar af länet, hafva under senare delen af perioden något ökats. Det i förra femårsberättelsen omnämnda, af egaren till egendomen Edesta i Vårdinge socken gjorda försök att genom upplåtelser af mindre jordarealer mot viss arrende- och amortisationsafgift bereda jordbruksarbetare egna hem och en mera själfständig ekonomisk ställning har måst öfvergifvas, enär vederbörande icke kunnat komma ut med årsafgifterna.

Till ledning i viss mån för bedömande af det ekonomiska tillståndet under perioden må här meddelas följande tablå öfver hos Länsstyrelsen handlagda *lagsökningsärenden*:

	Inkomna lagsökningar.	Personer, ålagda betalningsskyldighet.	Betalningsskyldighet ålagd för, kronor.
År 1896	427	284	148,022.60
> 1897	352	219	234,738.67
> 1898	334	213	100,605.49
> 1899	377	199	246,557.27
> 1900	456	259	472,452.16

Medeltalet för år utgör alltså för inkomna lagsökningar 389 och för antalet personer, ålagda betalningsskyldighet, 235, motsvarande under perioden 1891—1895 respektive 517 och 296.

Byggnadsverksamheten under perioden har varit ganska liflig inom länet, särskildt i hufvudstadens närhet, där en mängd fabriker och villabyggnader uppförts. Fabrikena byggas mest af sten eller tegel med järnkonstruktioner, men till öfriga byggnader användes i allmänhet nu som förut trä såsom material. I afseende å byggnadssättet förmäles från skilda delar af länet, att fähus, stall och andra uthusbyggnader å jordbruksfastigheter numera göras rymligare och ljusare än förr och att jämväl i afseende å boningshusen förmärkes en sträfvan att gifva dessa en lämpligare inredning och ett prydligare yttre.

I detta sammanhang må framhållas, att under perioden dels Ununge gamla kyrka på ett konstnärligt och synnerligen smak-

fullt sätt restaurerats till det inre, dels Sorunda kyrka undergått en genomgripande restaurering så in- som utvändigt.

Någon nämnvärd förändring i afseende å *lefnadssätt, kläddräkt* eller *folknöjen* har ej under perioden egt rum.

I *språkligt hänseende* förtjenar att anmärkas, att det för befolkningen inom vissa delar af Roslagen, särskildt kusttrakterna, egendomliga sätt att uttala vokalljud i början af ord med aspiration och tvärtom låta sådan bortfalla, där den enligt språkets vanliga uttal finnes, synes vara på väg att försvinna, beroende detta antagligen på den nu allt lifligare samfärdseln med befolkningen från andra trakter af landet. Af vetenskapsmän från Uppsala universitet har under perioden påbörjats en undersökning rörande Upplands folkmål i syfte att på grundvalen af dessa undersökningar åstadkomma en grammatik och ordbok öfver landskapets alla folkmål; och har Landstinget understött detta företag medelst ett anslag af 200 kronor för hvarje af åren 1897—1900.

Synnerlig uppmärksamhet förtjenar ett af Kungl. Humanistiska Vetenskapssamfundet i Uppsala under perioden förberedt *vetenskapligt arbete öfver Uppland*, till hvars fullbordande Landstinget bidragit med ett anslag af 1,200 kronor. Enligt planläggningen skall detta arbete indelas i fem böcker å tillhoppa omkring 1,100 sidor. Första boken skall skildra Upplands natur, således land och vatten i deras geologiska utvecklingshistoria och nuvarande beskaffenhet, klimatet, växt- och djurvärlden med återblick på deras tidigare förhållanden. Andra boken kommer att behandla landskapets rika fornminnen och dess historia, den senare egentligen för äldre tid. Tredje boken skall omfatta landsbygdens och städernas topografi och är ämnad att göra tjänst som en pålitlig topografisk-statistisk uppslagsbok, hvartill ansluter sig en teckning af kommunikationsväsendet och dess historia samt af landskapets historiska byggnader. Föremålet för fjärde boken blifver landskapets befolkning, detta ord

taget i dess vidsträcktaste mening, således gifvande ej blott en redogörelse för de statistiska befolkningsförhållandena utan ock en bild af åkerbruk, handel och andra näringar, byars och gårdars byggnadssätt, folkets lefnadssätt, folketro och folkdiktning samt slutligen af språket, såväl det äldre, som möter först i runristningarna och sedan i Upplandslagen, som det yngre, de nu lefvande folkmålen. Den femte boken är afsedd att behandla den civila och kommunala förvaltningen jämte rättsväsendet, den militära och kyrkliga organisationen, bildningsanstalterna samt hälso- och fattigvård. Utgifningen hann visserligen icke att börjas under perioden, men första häftet af arbetet, som bär titeln »Uppland, skildring af land och folk», har utkommit under loppet af år 1901.

Sockenbibliotek finnas inom flertalet socknar, men anlitas föga. Däremot har begagnandet af *tidningslitteraturen* tilltagit i väsentlig mån, och till och med torpare och statkarlar hålla numera mångenstädes egen tidning. Af de i förra femårsberättelsen omnämnda inom länet utkommande tidningar har »Länstidningen» under perioden upphört, hvaremot en ny tidning tillkommit, »Sundbybergs och Solna Tidning», som utgifves två gånger i veckan.

För *skyttesaken* har under perioden ett lifligt intresse vaknat inom de flesta delar af länet. Inom Södertelge verkar fortfarande därvarande äldre skyttegille; i Norrtelge har bildats ett nytt skytteförbund, som räknar 50 till 60 medlemmar. Inom Norra fögderiet hafva skytteföreningar bildats i Valö, Börstils, Gräsö, Hargs, Edebo och Häfverö socknar. I Fasterna socken af Mellersta fögderiet har jämväl tillkommit en ny skytteförening, och vid periodens slut voro dylika föreningar under bildning i flere andra socknar af fögderiet. Inom Södertörn visa därvarande äldre skytteföreningar stor lifaktighet, och nya sådana hafva under perioden bildats i Vårdinge, Turinge, Grödinge och Dalarö socknar.

3. Näringar.

A) Jordbruk, boskapsskötsel och binärningar till jordbruket.

1) **Jordbruk.** Enligt Hushållningssällskapets berättelse till Statistiska Centralbyrån för år 1900 innehöllo länets 4,074,425 mantal en areal (oberäknadt vatten) af 740,673 hektar, däraf 2,012 hektar trädgård, 164,221 hektar åker och annan odlad jord, 32,595 hektar naturlig äng samt resten skog, hagmark och impedimenter. Jorden brukades i 7,892 brukningsdelar, däraf egarne själfva innehade 5,750 och arrendatorer 2,142. Af förstnämnda brukningsdelar innehöllo 1,114 två hektar och därunder, 3,860 öfver 2 till och med 20 hektar, 580 öfver 20 till och med 100 hektar samt 196 öfver 100 hektar; och utgjorde antalet motsvarande grupper af de åt arrendatorer upplåtna brukningsdelarna respektive 177, 1,159, 686 och 120. I förut nämnda brukningsdelar äro jordtorp och andra jordlägenheter till ett antal af 6,380 icke inräknade.

Af den odlade jorden användes 25,603 hektar till höstsäd, 49,625 till vårsäd, 6,063 till potatis, 208 till andra rotfrukter, 122 till spånadsväxter, 55,936 till foderväxter, 72 till andra växter (tobak) samt 26,592 till träde.

Enligt ofvan nämnda berättelse utgjorde länets *skörd* år 1900 i hektoliter: höstvetete 152,691, höstråg 447,104, vårhvete 1,911, vårråg 336, korn 123,792, hafre 768,127, blandsäd 237,815, ärter 82,084, bönor 2,830, vicker 43,117, potatis 884,962 och andra rotfrukter 67,870, äfvensom spånadsämne, åkerhö och tobak respektive 397, 1,205,652 och 1,320 deciton.

Skördeutfallet under perioden angifves uti de af Länsstyrelsen till Statistiska Centralbyrån afgifna åreväxtberättelser sålunda: år 1896 fullt medelmåttig, 1897 öfver medelmåttan, 1898 öfver medelmåttan, 1899 under medelmåttan och 1900 god. Efter beräkning i korntal enligt af kronolänsmännen lämnade rapporter har skörden för de särskilda åren utfallit sålunda:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Höstvetete	8·88	8·90	8·41	8·52	8·70
Vårhvete	7·00	6·40	6·88	6·18	7·89
Höstråg	8·88	8·85	7·76	7·62	8·15
Vårråg	5·88	5·88	8·50	8·50	7·00
Korn	6·82	6·26	7·85	4·84	7·08
Hafre	5·66	7·08	7·75	4·78	7·77

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Blandsid	6.12	7.03	8.03	5.21	8.05
Ärter	5.95	6.84	6.70	5.31	7.65
Böner	6.49	6.78	7.87	4.83	7.70
Vicker	4.97	6.68	6.77	5.02	7.27
Potatis	6.70	6.61	2.85	2.92	6.63

Skörderesultatet under perioden kan således anses ganska gynnsamt; det har varit fullt tillräckligt för behovet och äfven lämnat tillgång till afsalu.

Brukningssättet har ock under perioden förbättrats, och ett rationellt växelbruk tillämpas numera nästan i hela länet; dock användes ännu i norra delen vid de mindre jordbruket det äldre 2- å 4-skiftesbruket.

Likaledes har det framåtskridande i afseende å användningen af *artificiella gödningsämnen*, hvarom i förra femårsberättelsen förmäldes, fortgått äfven under nu ifrågavarande period. För att lämna den praktiske jordbrukaren tillförlitliga fingervisningar för de konstgjorda gödningsmedlens användande på olika jordmåner och platser hafva på föranstaltande af Hushållningssällskapet, som för ändamålet anslagit 500 kronor under hvart och ett af åren 1900—1904, under 1900 års sommar anställt s. k. lokala fältförsök på femton olika ställen, och hafva dessa företrädesvis afsett att utröna, i hvad mån kalkning af Upplands jord vore erforderlig. Dessa försök komma framdeles att fortsättas med syfte att förebringa utredning om kväve-, fosforsyre- och kaligödslingens verkan på olika jordarter inom skilda delar af länet.

Nyare *åkerbruksredskap* och maskiner få allt större spridning inom länet. Själfafäggande skördemaskiner förekomma numera tämligen allmänt till och med på jämförelsevis små egendommar, likaså säningsmaskiner, hästräfsor, flerskäriga plogar, fjäderharfvar o. s. v. Äfven hafva flere större gårdar anskaffat själfbindande skördemaskiner, hvarjämte petroleummotorer för drifvande af tröskverk, gröpkvarnar m. m. börjat ganska mycket användas inom länet.

Intresset för *täckdikningen* kan visserligen sägas hafva under perioden något ökats, men de verkställda täckdikningsarbetena hafva dock hvarken till antal eller till areal varit af den omfattning, som vederbort eller som man varit berättigad förvänta med hänsyn till de lättnader för kapitalansaffande, planers upprättande och arbetets utförande, som Hushållningssällskapet nu liksom under föregående femårsperiod erbjudit och hvarom i förra femårsberättelsen närmare förmäles.

I fråga om *vattenafledningsföretag* har visserligen arealen af den i sådant afseende behandlade mark inom länet varit väsentligen mindre än under föregående period. Men trots svårigheten att anskaffa arbetare för jordbrukets behof och de under nästan hela sista femårsperioden så betydligt förhöjda arbetsprisen hafva dock flere äldre förut planlagda eller påbörjade vattenafledningar blifvit under perioden fullbordade samt åtskilliga nya företagits och bragts till slut. Af de under perioden påbörjade och fullbordade vattenafledningsarbeten må här framhållas följande mera betydande:

sänkning af Långsjön och Kyrksjön för afdikning och odling af mark till byarna och hemmanen Tulka, Kusby m. fl. i Häfverö socken, hvilket företag omfattar en areal af omkring 200 hektar;

sänkning af Vällingen och Långsjön m. fl. i Öknebo härad, hvarigenom torrlagts omkring 280 hektar;

sänkning af Gädssjön och vattenafledning från egor till Sättra by i Edsbro socken med en areal af omkring 150 hektar; samt

sänkning af Tomtasjön och Långsjön och torrläggning af mark till Tomta m. fl. byar i Roslags-Bro socken, omfattande en areal af 105 hektar.

Under arbete men icke färdiga äro följande större företag: sänkning af Sormen och Vifvelstasjön och torrläggning af mark till Husby, Lundby, Sälma, Harg, Torsåker, Lindö m. fl. egendommar i Markims, Skånela, Hammarby och Vallentuna socknar, hvarigenom 778 hektar mestadels odlade marker komma att torrläggas; samt

sänkning af sjöarna Trehörningen och Falken för torrläggning af 188 hektar frostländig mark till Sättra, Kragsta, Hällsta m. fl. byar i Edsbro och Lohärads socknar.

Landbruksingenjörens inom länet verksamhet under perioden belyses närmare af *tabell A*.

Från statens *odlingslånefond* hafva följande lånebelopp blifvit beviljade till vattenafledningsföretag inom länet:

År 1896	9,700 kronor till	2 företag.
» 1897	56,000 » »	7 »
» 1898	43,500 » »	6 »
» 1899	9,850 » »	2 »
» 1900	7,400 » »	2 »

Summa **126,450** kronor till **19** företag.

Dessutom har för fonden till *frostländighetens minskande* anslagits:

År 1897	1,700 kr. till	1 företag med beräknad kostnad af	5,200 kr.
» 1898	1,600 » »	1 » » » » »	3,387 »
» 1899	1,300 » »	1 » » » » »	3,860 »
» 1900	6,800 » »	1 » » » » »	13,680 »

Summa **11,400** kr. till **4** företag med beräknad kostnad af **26,127** kr.

De *hydrografiska undersökningarna*, hvarom i föregående femårsberättelse närmare talas, hafva jämväl under sista perioden

Tab. A. *Landbruksingenjörens i Stockholms län verksamhet åren 1896—1900.*

År.	Uppgjord plan för					Under ingenjörens ledning utförda arbeten.	Summa.
	indeling till växelbruk.	täckdikning.	vattenafledning och afdikning för odling.	sjösänkning.	ängsvatning.		
1896	Har. 220	Har. 139	Har. 574	Har. 20	Har. 1,815	Har. 1,439	Har. 4,207
1897	130	64	805	73	827	1,674	3,573
1898	—	116	405	223	1,586	22	3,755
1899	—	126	602	275	554	700	2,257
1900	12	53	408	66	—	671	1,210
Summa	362	496	2,794	657	4,782	22	15,002

på Hushållningssällskapets bekostnad förtgått som förut och i samma vattendrag, och har redogörelse för resultaten åren 1888—1897 lämnats i en på Hushållningssällskapets föranstaltande från trycket utgifven afhandling »Om hydrografiska undersökningar i Stockholms län», utarbetad af öfveringenjören Ludv. Rosén.

Insikten om betydelsen af ett godt utsäde synes under perioden hafva varit stadd i utveckling. Hushållningssällskapets *frökontrollanstalt* har i detta hänseende biträdt länets jordbrukare efter samma plan som förut; dess verksamhet och erfarenhetsrön hafva i hufvudsak varit desamma som under förra perioden. Till kostnadsfria undersökningar af utsäde från jordbrukare inom länet har Hushållningssällskapet liksom förut årligen anvisat ett mindre anslag. Dessutom har Sveriges utsädesförening årligen ställt till Hushållningssällskapets förfogande 1,500 kilogram utsädeshafre att utdelas till mindre jordbrukare inom länet, mot villkor att mottagaren återlämnade af skörden efter den erhållna hafren ett lika stort kvantum och angående skörden lämnade vissa uppgifter. Fördelningen af utsädeshafren har skett så, att årligen femton jordbrukare erhållit 100 kilogram hvar. Intresset för denna anordning har varit ganska lifligt, i det ett mycket större antal sökande till erhållande af utsädeshafre anmält sig, än som kunnat tillfredsställas. Af inkomna uppgifter angående skörderesultaten inhämtas, att med mycket få undantag den från föreningen erhållna utsädeshafren gifvit bättre skörd än den i orten vanligen använda. Antalet vid kontrollanstalten under perioden verkställda analyser och plomberade säckar har utgjort:

År	Analyser.	Däraf för		Plomberade säckar.
		jordbrukare.	återförsäljare.	
År 1896 . . .	1,275	471	804	2,516
» 1897 . . .	1,205	493	712	3,538
» 1898 . . .	1,004	408	596	2,551
» 1899 . . .	1,233	679	554	2,158
» 1900 . . .	1,150	514	636	2,579

Bruket af *torfströ* har under perioden utvecklats. En ny fabrik för tillverkning af torfströ har anlagts vid Råfsnäs i Rådmansö socken, och dessutom tillverkas sådant äfven å andra ställen inom länet.

Dagsverksprisen och *tjänstehjonslönerna*, till storleken växlande inom skilda delar af länet, hafva under perioden varit i ständigt stigande. Enligt Hushållningssällskapets uppgifter till Statistiska Centralbyrån utgjorde för år 1900 i medeltal dagsverkspriset för jordbruksarbetare med egen kost: under sommaren 2 kronor 50 öre för man och 1 krona 20 öre för kvinna samt under vintern respektive 1 krona 50 öre och 90 öre; årslön för tjänstehjon i husbondes kost: för dräng 225 kronor och för piga 130 kronor; samt värdet af stat och lön för stathjon: för statdräng 450 kronor och för statpiga 250 kronor.

2) *Boskapsskötsel*. *Hästafoveln* har under denna period liksom under föregående tilldragit sig ett lifligt intresse inom länet. Den i förra femårsberättelsen omnämnda föreningen »Sotholms härads hästvännen» har fortfarit med sin nyttiga verksamhet, och under perioden hafva två nya dylika föreningar bildats, nämligen »Öknebo hästafvelsförening» och »Färentuna härads hingstförening», hvilka bägge genom Hushållningssällskapets bemedling importerat beskällare af ardenneras. Ännu en sådan förening har under år 1898 bildats inom Svartlösa härad.

Jämväl under denna period har Hushållningssällskapet från utlandet inköpt hingstar af ardenneras till ett antal af elfva, hvilka utstationerats på olika ställen inom länet och där stätt till allmänhetens förfogande. Dessutom har Hushållningssällskapet under perioden vidtagit en annan åtgärd för främjande af uppfödningen af afvelsdjur af ren ardenneras. Under år 1899 ställde nämligen sällskapet till sitt förvaltningsutskotts förfogande ett belopp af 10,000 kronor att användas till inköp af ungstön och stoföl, och genom utskottets försorg inköptes för detta belopp från Belgien sju ungstön och åtta stoföl, hvilka sedermera såldes å auktion till jordbrukare inom länet under vissa utfästa villkor, åsyftande att tillhålla köparne att använda de inköpta djuren till afvel inom länet, så länge de befunnas därtill lämpliga. Under år 1900 inköptes och såldes på enahanda sätt genom förvaltningsutskottets försorg aderton stoföl.

De årliga hästpremieringarna hafva ock väsentligen bidragit till vidmakthållande och höjande af intresset för hästafoveln. Under sista året af perioden eller år 1900 uppgingo de medel, som stodo till premieringsnämndens förfogande, till sammanlagdt 8,000 kronor, däraf i statsanslag 4,000 kronor samt 2,000 såsom bidrag från Landstinget och ett lika belopp från Hushållningssällskapet. Antalet premieringsställen utgjorde vid periodens slut nio, och resultatet af premieringen framgår af följande öfversikt:

År.	Uppvisade.			Premierade.		
	Hingstar.	Fölston.	Unghästar.	Hingstar.	Fölston.	Unghästar.
1896	35	122	159	14	29	83
1897	36	130	169	21	27	80
1898	42	113	189	23	42	83
1899	48	164	202	28	28	83
1900	45	130	218	29	59	96
Summa	206	659	967	115	185	425

Härvid är emellertid att märka, att, utom de här ofvan såsom premierade upptagna, ett stort antal af de uppvisade djuren godkänts såsom värda prisbelöning, ehuru brist på medel föranledt, att pris icke kunnat tilldelas dem.

Enligt Hushållningssällskapets uppgifter till Statistiska Centralbyrån för sista året af perioden eller år 1900 utgjorde hela antalet vid nämnda års slut inom länet underhållna hästar 26,069, däraf 22,980 öfver tre år och 3,089 under tre år och föl.

Nötboskapsskötseln har under perioden bedrifvits med stigande intresse, och Hushållningssällskapet har fortfarande sökt främja densamma genom anskaffande och tillhandahållande af tjurar utaf ren ayrshireras. Betydelsen af goda afvelsdjur börjar alltmera beaktas äfven af de mindre jordbrukarne, ehuru härutinnan visserligen ännu återstår mycket att önska. Allt fortfarande få nämligen mångenstädes unga, dåligt uppfödda och illa utvecklade, oförädlade tjurar tjänstgöra till betäckning. Detta beror dock äfven i icke ringa mån på den brist på goda afvelstjurar, som trots Hushållningssällskapets förenämnda åtgärder varit rådande. Emellertid hafva under periodens sista år kraftiga mått och steg tagits för afhjälpande af denna brist, i det nämligen då inom norra delen af länet genom sammanslutning

af jordbrukare bildats nio särskilda »tjurhållningsföreningar», hvilka alla genom Hushållningssällskapets förvaltningsutskotts bemedling förskaffat sig goda tjurar af ayrshireras.

Premiering af nötboskap har egt rum hvartannat år i norra och hvartannat år i södra distriktet. Frekvensen har varit i aftagande ända till sista året, då antalet uppvisade djur betydligt ökades, på sätt som framgår af följande tabell:

År.	Uppvisade djur.		Premierade djur.	
	Norra premieringsdistriktet.	Södra premieringsdistriktet.	Norra premieringsdistriktet.	Södra premieringsdistriktet.
1896	1,060	—	628	—
1897	—	630	—	357
1898	784	—	502	—
1899	—	591	—	502
1900	1,015	—	767	—
Summa	2,859	1,221	1,897	859

De till premieringen anslagna belopp hafva under perioden ökat och de senare åren utgjort 5,300 kronor, däraf 2,000 kronor statsanslag samt 1,800 kronor anslag af Hushållningssällskapet och 1,500 kronor af Landstinget.

Ayrshirerasen är bland utländska kreatursraser den, som anses lämpligast för länet. Vid sidan af denna håller den ostfrisiska sig fortfarande uppe. Hela nötboskapsstocken inom länet beräknades enligt Hushållningssällskapets statistiska uppgifter vid 1900 års slut uppgå till 7,296 oxar, 2,415 tjurar, 78,624 kor samt 20,068 ungnöt och kalvvar.

Såsom förut i denna berättelse påpekats, hafva flerstädes inom länet uppförts nya rymliga och ljusa ladugårdsbyggnader, vittnande om en ökad insikt om vikten af att egna nötboskopen en bättre vård, än förut varit fallet. I sådant afseende må äfven framhållas, att under perioden på skilda håll inom länet gjorts energiska försök att medelst tuberkulinets tillhjälp från kreatursbesättningarna afsöndra tuberkulösa djur och att i följd däraf äfven antalet från tuberkulos befriade ladugårdar i väsentlig mån ökats.

I afseende å mjölkhushållningen och *mejerihandteringen* intager Stockholms län i viss mån en undantagsställning till följd af hufvudstadens närbelägenhet och dess betydande konsumtion af mjölk jämte de goda pris för denna vara, som där stå att erhålla. Dessa förhållanden göra nämligen, att egentlig mejerihandtering med smör- och osttillverkning nästan icke förekommer inom de trakter af länet, som ega lätta och goda kommunikationer med hufvudstaden, enär ladugårdsegarne där finna det mera fördelaktigt att afyttra mjölken oförädlad. Inom öfriga delar af länet har däremot mejerihandteringen gått framåt under perioden och flere nya större och välordnade mejerier hafva tillkommit, såsom i Harg, Finsta, Stennäs m. fl. ställen. Särskildt bör framhållas det storartade mejeri, som anlagts af aktiebolaget Separator vid Hamra inom Botkyrka socken och hvarst utan hänsyn till kostnader alla de nyaste metoder och maskiner på mejeriväsendets område finna tillämpning och användning.

Under perioden har fortfarande inom länet varit på Hushållningssällskapets föranstaltande anställd en ladugårds- och

mejeriinstruktör med åliggande att lämna allmänheten anvisningar och råd rörande nötboskapskötseln, ladugårds- och mejeribyggnaders uppförande och inredning äfvensom mjölkhushållningen och mejerihandteringen. De af Hushållningssällskapet årligen afgifna berättelser för denne befattningshafvandes verksamhet visa, att densamma varit ganska betydande och till gagn för saken.

Mejeristationen å Berga, där undervisning meddelats i mejerihandtering, upphörde med sin verksamhet under år 1897, sedan stationens föreståndare, kaptenen C. G. Bredberg, lämnat den egendom, där stationen var belägen.

Svin- och fårskötseln inom länet står fortfarande på en låg ståndpunkt. Dock synes intresset för svinskötseln hafva under perioden ökat särskildt inom södra delarna af länet, och Hushållningssällskapet har under åren 1899 och 1900 på framställning af Öknebo hushållningssällskap lämnat gillet mindre penningbidrag till inköp af fargaltar. Försäljningen å auktioner af grisar från landets sydligare delar har jämväl under ifrågavarande period fortgått, fastän under de sista åren i mindre skala än förut. Den i förra femårsberättelsen omförmälda, af aktiebolaget Särimmer vid Löfsta bedrifna svinafvel har numera upphört, hufvudsakligen i anledning af inom hjorden uppkommen smittsam sjukdom, hvilken visat sig svår att utrota.

Enligt Hushållningssällskapets statistiska uppgifter beräknades antalet vid 1900 års slut inom länet underhållna svin och grisar till 24,995 samt får och lamm till 40,263.

Af *smittosamma sjukdomar* bland husdjuren har mjältbrand äfven under denna period varit den allmännast förekommande. Den har uppträdt sporadiskt inom skilda delar af länet, men sällan angripit mera än ett djur på hvarje ställe. Då emellertid äfven blott ett enstaka fall nödvändiggör stället förklarande för smittadt med däraf föranledda inskränkningar i afseende å rättigheten att afyttra ladugårdsalster m. m., har mjältbranden tillskyndat länets jordbrukare ganska afsevärda förluster. För att bereda skydd mot dessa har bildats ett försäkringsbolag mot mjältbrandsskada, hvilket bolag vunnit ganska stor anslutning inom länet.

Under perioden har länet hemsökts jämväl af en annan smittosam husdjursjukdom, vida farligare än mjältbrand, nämligen den smittosamma mul- och klöfsjukan. Denna uppträdde hösten 1897 å Edsbygård i Eds socken och spridde sig efter några få dagar till ladugårdarna å två andra närbelägna egendommar, nämligen Antuna i samma socken och Harg i Skånela socken. Men genom förbud mot samfärdsel mellan de smittade gårdarna och kringliggande områden samt stränga cerneringsåtgärder och ständig vakthållning lyckades det att förekomma vidare utbredning af sjukdomen, hvars uppkomst tillskrifves smitta från en till Edsbygård från utlandet under hösten 1897 importerad tjur.

Veterinärväsendet inom länet, representeradt af länsveterinären och tio distriktsveterinärer, till hvilkas aflöning Landstinget bidragit med ett årligt belopp af 4,250 kronor, samt ytterligare en distriktsveterinär, har under perioden alltmera tillvunnit sig allmänhetens förtroende. Enligt till Hushållningssällskapet inkomna berättelser angående distriktsveterinärernas verksamhet under år 1900 utgjorde antalet under året för sjukdom behandlade djur omkring 11,000, däraf mera än 92 procent tillfrisknat.

3) **Binärningar till jordbruket.** *Fjäderfäskötseln* inom länet inskränker sig egentligen till skötsel af höns för produktion af ägg och kycklingar. Intresset för denna näring kan visserligen sägas hafva under perioden tilltagit, och flere större hönsgrårdar finnas numera, där ädlare hönsraser, såsom leghorn och plymouth rock, hållas. Hönsskötseln har dock ingalunda tillvunnit sig den uppmärksamhet, som densamma förtjenar och närheten till hufvudstaden med dess afsättningsmöjligheter bör betinga. Särskildt gäller detta om de från Stockholm mera aflägsna trakterna och om de mindre gårdarna i allmänhet, där hönsskötsel nästan uteslutande bedrivs för husbehof.

Enligt Hushållningssällskapets statistiska uppgifter skulle vid 1900 års slut sammanlagda antalet fjäderfä inom länet utgöra 112,061.

Biskötseln har under denna period fortfarande varit af ringa betydelse. Antalet bisamhällen beräknades vid 1900 års slut uppgå till 3,419.

Trädgårdsskötsel. Intresset för trädgårdsskötseln har under perioden väsentligen ökat. I de närmare hufvudstaden belägna orterna, där sedan länge ett stort antal handelsträdgårdar varit i verksamhet, hafva många nya sådana uppstått, och allt flere af de större egendomarna utvidga sina trädgårdsanläggningar. Så har en trädskola anlagts å egendomen Holmen i Hammarby socken med en areal af omkring 10 hektar; vid Fjellen i Jerfälla socken bedrivs en storartad rosodling; en handelsträdgård i stor skala har anlagts vid Kratsboda i Bromma socken, flere andra anläggningar att förtiga. Men äfven mindre jordbrukare och lägenhetsinnehafvare hafva egnat större uppmärksamhet åt trädgårdsskötseln och börjat anlägga trädgårdar. Visserligen står härutinnan mycket öfrigt att önska, särskildt hvad de på kommunikationer mera vanlottade nordligaste och sydligaste delarna af länet beträffar, men saken är dock stadd i afgjordt framåtskridande. Bland anledningarna till det ökade intresset framhållas från flere håll de nyinrättade skolträdgårdarna och deras verksamhet samt framför allt de kraftiga åtgärder, som från Hushållningssällskapets sida vidtagas för främjande af trädgårdsodlingen.

Liksom förut har på Hushållningssällskapets föranstaltande varit anställd en särskild *länsträdgårdsmästare*, hvilken mot billigt arvode gått länets jordbrukare tillhanda med biträde och råd i trädgårdsskötseln rörande angelägenheter. Till upplysning om hans verksamhet meddelas följande uppgift angående antalet förrättningsställen och förrättningsdagar under perioden:

	Förrättningsställen.	Förrättningsdagar.
År 1896	101	150
» 1897	106	167
» 1898	101	143
» 1899	97	141
» 1900	102	145
Summa 507		746

Vid dessa förrättningar har länsträdgårdsmästaren planterat sammanlagdt 4,261 fruktträd, 3,772 bärbuskar samt 3,952 park- och alléträd och buskar, hvarförutom han beskurit omkring 20,000 fruktträd och verkställt en mängd andra arbeten, däribland utkast eller ritningar till öfver 70 trädgårdsanläggningar, omfattande en areal af omkring 54 hektar.

Äfven under ifrågavarande period har genom Landstingets och Hushållningssällskapets försorg tillfälle beredts mindre bemedlade jordbrukare och skolträdgårdar att erhålla fruktträd och bärbuskar till lågt pris, 60 öre för de förra och 10 öre för buskarna, samt kostnadsfritt biträde för deras utplanterande af länsträdgårdsmästaren, ett tillfälle som ifrigt begagnats. Sålunda hafva under perioden öfver 150 personer till förenämnda låga pris erhållit tillsammans omkring 2,400 fruktträd och ungefär lika många bärbuskar. Landstinget har för ifrågavarande ändamål årligen lämnat ett anslag af 200 kronor. Hushållningssällskapets samtliga utgifter för trädgårdsskötseln främjande inom länet uppgingo under periodens sista år till 3,076 kronor.

4) **Inrättningar för jordbruksnäringens befrämjande.** Stockholms läns *hushållningssällskap*, som den 29 januari 1897 antog förnyade, af Kungl. Maj:ts sedermera fastställda stadgar, har under denna period liksom förut genom penninganslag och på mångfaldiga andra sätt verkat för jordbrukets förkofran inom länet. Vid dess sammanträde år 1897 var af förvaltningsutskottet anordnad en utställning af rotfrukter och utsäde; deltagandet i denna utställning var lifligt, och de utställda profven voro i allmänhet synnerligen vackra. Vidare deltog Hushållningssällskapet i den år 1897 i hufvudstaden anordnade konst- och industriutställningen med kollektivutställning af utsäde, hemslöjdsalster och till fiskerinäringen hörande föremål, därvid för kollektivutställningen af utsädesvaror tilldelades Hushållningssällskapet diplom för guldmedalj, hvarjämte 14 diplom för silfvermedalj, 15 för bronsmedalj och 13 för hedersomnämmanden tillerkändes enskilda utställare.

Antalet ledamöter i Hushållningssällskapet utgjorde vid periodens slut 1,984.

Hushållningssällskapets underafdelningar, *hushållningssällskapen*, hvilkas antal i följd af förändring i områdena och sammanslagning numera endast utgör fjorton förutom afdelningen för i Stockholms stad bosatta medlemmar, hafva verkat på enahanda sätt som förut genom föredrag i jordbruket och husdjurskötseln rörande ämnen samt anordnande af utställningar af husdjur, jordbruksprodukter och maskiner i förening med prisbelöningar. Intresset för dessa gillen och deras verksamhet, lifligt redan tillföre, har under perioden ytterligare tilltagit.

Länets *landtbruksskola* har under perioden varit förlagd till egendomen Husby i Munsö socken samt verkat under samma ledning och efter enahanda ordning som under föregående period. Kursen är tvåårig, och antalet lärjungar har under hvarje år utgjort 14 med 7 i hvardera kursen. En lärjunge har på grund af sjukdom afbrutit sin kurs, och 34 lärjungar hafva under perioden utexaminerats. Af dessa hafva 32 erhållit platser som rättare, 1 som bokhållare samt 1 som ladugårdsställare. Hälso-tillståndet bland lärjungarne har varit särdeles godt, och mot deras uppförande har icke varit något att anmärka. Liksom under föregående period hafva vid skolan anordnats försök för utrönande af olika sädeslags och potatissorters lämplighet för orten.

B) **Skogshushållning.** Enligt Hushållningssällskapets uppgifter till Statistiska Centralbyrån för år 1900 var af länets hela egoareal, 740,673 hektar, mera än hälften, nämligen 406,759 hektar, att hänföra till skogbärande mark.

De *allmänna skogarna* i länet hafva under perioden tillökats med en ny kronopark, bildad af ett för ändamålet af kronan förvärfvadt område inom Österåkers socken med en areal af 1,538 hektar.

Skötsel af de *enskilda skogarna* måste jämväl för ifrågasvarande period betecknas såsom icke tillfredsställande. Särskildt gäller detta om de mindre egendomarna, där skogen i allmänhet anlitas vida mera, än som är förenligt med dess framtida bestånd, och inga eller otillräckliga åtgärder vidtagas för återväxt. Intresset för skogsodling och en bättre skogsvård kan emellertid sägas vara i stigande tack vare Hushållningssällskapets af staten och Landstinget understödda åtgärder för skogsodlingens främjande. Liksom förut har Hushållningssällskapet i sådant syfte gratis tillhandahållit trädplantor och biträde af skogsplantörer äfvensom skogsfrö till låga pris eller afgiftsfritt, och skogsodlingsåtgärderna hafva handhafs af en särskild kommitté samt arbetena öfvervakats af jägmästaren i länet. Omfattningen af de på Hushållningssällskapets föranstaltande utförda skogsodlingsarbeten i jämförelse med föregående period framgår af följande tablå:

År.	Utplanterade	Utsådt	Skogsodlad
	trädplantor	skogsrö.	mark.
	Antal.	Kilogram.	Hektar.
1896	183,875	191	235
1897	126,237	263	294
1898	132,333	558	446
1899	163,136	620	520
1900	195,280	682	621
Summa 1896—1900	800,861	2,314	2,116
1891—1895	775,242	559	699

De till skogsodlingens främjande anvisade anslag hafva under perioden ökats, och utgjorde för år 1900 statsanslaget 1,902 kronor samt anslaget från Landstinget 1,500 kronor och från Hushållningssällskapet 1,000 kronor.

Åtskilliga *skogseldar* hafva under perioden inträffat, men de hafva i allmänhet varit af mindre betydelse, omfattande endast några få tunnland; den allvarsammaste egde rum å egendomen Aspvik i Vermdö socken.

»*Skogsnunnan*» har ej uppträdt inom länet, ej heller har skada af andra insekter i afsevärd mån tillskyndats skogarna under perioden.

Användande af *torfmossar* till brännrot förkommer icke inom länet, hvaremot torfströtillverkningen tilltagit, såsom förut under rubriken Jordbruk är omfördt.

C) **Jakt och fiske.** I afseende å *jakten* inom länet har någon väsentlig förändring icke under perioden inträffat. Den kan fortfarande icke sägas utöfvas såsom näring utom i skärgårdstrakterna, där jakten å sjöfågel och själ mångenstädes bereder befolkningen en afsevärd biinkomst. I öfrigt bedrivs jakten mest såsom idrott af jordegarna själfva eller jaktarrondatorer i synnerhet från hufvudstaden. I Stockholm bosatta, för jakt intresserade personer hafva nämligen förvärfvat sig jakt-rätten å stora områden af länet, särskildt i skärgården, och

jakträttsarrondena äro mångenstädes en ganska afsevärd inkomstkälla för jordegarna.

Af *nyttigt villebråd* förekomma inom länet älg, hare, tjäder, orre, järpe, raphöns, gräsänder, morkullor, beckasiner och sjöfågel ungefär i samma myckenhet som under förra perioden; möjligen har dock älgstammen något ökats och skogsfågel och raphöns något aftagit, men detta torde dock få betraktas såsom mera tillfälligt.

Bland *skadedjuren* förekommer räffen synnerligen talrikt, särskildt i trakterna närmast hufvudstaden. Stammen torde hafva under perioden ökats, trots ifrigt förföljande både medelst vanlig jakt och användande af med stryknin förgiftadt bete, hvilket sistnämnda fångsätt under vintermånaderna, då räffens skinn är värdefullt, ganska flitigt bedrivs. Af ett utaf Landstinget från och med år 1898 och tillsvidare beviljadt årligt förslagsanslag å 500 kronor utgå skottpenningar med en krona för hvarje räff, som inom länet dödas under tiden från och med den 15 mars till den 15 augusti. Lodjuret har icke sitt tillhåll inom länet, men ett exemplar har dock under perioden dödat i Roslagen. I öfrigt förekomma hafsörn, arter af höksläktet och berguf m. fl. roffågelsarter.

Till skadedjuren bör äfven räknas själen på grund af den förödelse detta djur åstadkommer på fisket och fisketygen. Själens jagas till följd häraf och på grund af det värde den har i marknaden ifrigt af kustbefolkningen, hvartill äfven under periodens två sista år bidragit de penningbelöningar, som för själars dödande under nämnda år utgått af anslag från staten, Landstinget och Hushållningssällskapet. Dessa belöningar utgingo för år 1899 med fem kronor och under år 1900 med två kronor för hvarje dödad själ. Förstnämnda år anmäldes anspråk på ersättning för 448 stycken själar, dödade före den 15 juni, efter hvilken tid premieutbetalningen måste på grund af anslagens otillräcklighet inställas, och under år 1900 utbetaltes intill början af augusti premier för 552 själar.

Fisket är fortfarande för länet en viktig näring. Strömmingsfångsten, som egentligen endast öfvas i Upplandsdelen af länet, har under perioden bedrivits på samma sätt och med enahanda redskap, som förut varit vanligt. Sommar- och höstfisket med skötar har visat sig ganska godt utom under år 1897, då det i synnerhet i yttre skärgården gaf ett klen resultat. Strömmingsfisket med not under vintern lämnade år 1898 till följd af då rådande blida väderlek ringa eller intet utbyte, och största delen af strömmingsnotarna lågo oanvända, men under öfriga år af perioden var detta fiske ganska gifvande, ehuru nu såsom förut öfverhållande af isrännor i ångbåtslederna gjort ett väsentligt intrång på detta fiske. Premiering af saltad strömming jämte käril har egt rum årligen 1896—1898 på ett ställe och åren 1899 och 1900 på två ställen, och deltagandet i dessa premieringsmöten har varit ganska lifligt. Sålunda uppvisades år 1899 öfver 1,000 fjärdingar. Landstingets anslag för strömmingspremieringen har årligen utgjort 1,000 kronor. Priset å strömming har under perioden hållit sig ganska högt å saltad vara.

Ålfiske med hommor eller ryssjor har under perioden bedrivits hufvudsakligast i norra skärgården utefter de mot hafvet öppna kusterna af Singö, Fogdö, Väddö, Arholma och Tjockö, men äfven å Nämdö- och Kanholmsfjärdarna samt på östra sidan af Landsortslandet. Under år 1897 var detta fiske ganska klen,

men under öfriga år af perioden tämligen tillfredsställande, särskildt år 1896, då värdet af fångsten ensamt för Singö, Väddö och Vätö socknar beräknades till 16,000 å 17,000 kronor.

Fiske efter lax med drifgarn har idkats i Ålandshaf och vid Landsort åtminstone under de första åren af perioden, men varit föga gifvande.

Sikfisket samt fisket efter abborre, gädda, id och annan fjällfisk kan betecknas såsom medelmåttigt utom under år 1897, då särskildt under eftersommaren och hösten detta fiske gaf mycket klen resultat. Prisen hafva i allmänhet under perioden varit ganska höga.

I mellersta skärgården och trakten kring Dalarö idkas spiggfiske för tranberedning, hvarförutom spiggen användes såsom gödningsämne.

Kräfter förekomma i norra och mellersta delarna af länet icke obetydligt; tillgången anses dock hafva på grund af ifrigt fiskande aftagit, särskildt i mellersta fögderiets vattendrag.

Efter gemensam behandling och utslag af länsstyrelserna i de fyra, Mälaren omgifvande länen hafva nya stadgar för fisket i Mälaren blifvit af Kungl. Maj:t fastställda genom beslut den 23 november 1900, att träda i tillämpning den 1 januari 1904. Under perioden har vidare fråga väckts om meddelande af nya, för hela länet gällande föreskrifter i fråga om saltsjöfisket, och resolution i ämnet är af Länsstyrelsen utfärdad den 25 februari innevarande år; men talan mot denna har blifvit fullföljd, och ärendet beror ännu på Kungl. Maj:ts afgörande.

D) Bergs- och brukshandtering. Inom länet finnas dels järnmalmgrufvor, dels fältspatsbrott. *Järnmalmfångst* har under perioden bedrivits vid Skedika, Jakob Edbergs, Vigelsbo, Rörbergs, Gålarmera och Herrängs grufvor, hvarjämte Mälby m. fl. grufvor i Väddö socken hafva försöksvis bearbetats. Malmfångstens storlek och värdet af den upptagna malmen framgå af följande tabell:

År.	Malmfångst.	Malmens värde.	År.	Malmfångst.	Malmens värde.
1896 . . .	18,984 ton	127,975 kr.	1899 . . .	18,971 ton	118,542 kr.
1897 . . .	21,859 >	143,102 >	1900 . . .	24,617 >	203,759 >
1898 . . .	24,241 >	120,919 >	Summa	108,672 ton	714,297 kr.

Tackjärnställverkning har bedrivits vid två masugnar, Edsbro och Länna, samt omfattat:

År.	Ton.	Värde i kronor.	År.	Ton.	Värde i kronor.
1896 . . .	5,225	290,868	1899 . . .	4,031	289,210
1897 . . .	4,766	331,369	1900 . . .	3,623	372,330
1898 . . .	5,236	365,609	Summa	22,881	1,649,386

Järnsmide har bedrivits vid tre bruk: Forsmark, Harg och Schebo, men af dessa har Forsmarks bruk varit nedlagd från och med år 1899. Tillverkningen af *smältstycken*, *stångjärn* och *stål* framgår af följande tabell:

År.	Smältstycken.		Stångjärn och stål.	
	Ton.	Värde i kronor.	Ton.	Värde i kronor.
1896 . . .	1,116	157,496	1,505	295,520
1897 . . .	960	136,404	780	183,310
1898 . . .	1,395	191,998	1,371	274,191
1899 . . .	2,077	279,417	1,273	261,772
1900 . . .	2,397	381,083	1,238	276,289
Summa	7,945	1,146,398	6,167	1,291,082

Vid Schebo bruk har ett nytt martinverk under perioden inrättats, och har tillverkningen där af *martingöt* och *martin-gjutgods* utgjort:

År.	Ton.	Värde i kronor.	År.	Ton.	Värde i kronor.
1897 . . .	2,435	300,000	1899 . . .	1,855	213,371
1898 . . .	1,238	142,300	1900 . . .	1,922	259,535
			Summa	7,450	915,206

Dessutom har vid Schebo bruk under perioden tillverkats 1,086 ton annat gjutgods till värde af sammanlagt 166,206 kronor.

Fältspatsbrytning bedrivnes å flere ställen inom länet. De förnämsta fältspatsbrotten finnas vid Ytterby, Yttersberg, Margretelund och Svinninge, samtliga belägna inom Österåkers socken af Åkers skeppslag. Myckenheten och värdet af under perioden erhållen fältspat framgår af denna tabell:

År.	Ton.	Värde i kronor.	År.	Ton.	Värde i kronor.
1896 . . .	6,359	82,951	1899 . . .	6,049	80,341
1897 . . .	7,860	96,971	1900 . . .	6,009	87,202
1898 . . .	7,707	103,606	Summa	33,984	451,071

Antalet *arbetare*, som under perioden användts i bergs- och brukshandteringen inom länet, har i medeltal årligen utgjort:

	Antal arbetare.	Däraf kvinnor och minderåriga.
Vid järngrufvorna	239	46
> järnverken	189	12
> fältspatsbrotten	106	28
Summa	534	86

E) Fabriker, manufaktur och handverk. Rörande dessa ämnen innehålla Kommerskollegii årsberättelser detaljerade uppgifter, och Länsstyrelsen anser sig därför kunna, under hänvisning till dessa berättelser, inskränka sig till följande meddelanden.

Den industriella fabriksverksamheten har under ifrågavarande period raskt utvecklats. Detta gäller dock egentligen endast om länets bägge största städer, Södertelge och Norrtelge, samt trakten omkring Stockholm, där hufvudstadens närhet i förening med fördelen af billigare tompriser än inom själfva staden framkallat en mängd *fabriksanläggningar*. Till upplysning om utvecklingen af fabriksindustrien i Södertelge må nämnas, att under perioden i staden anlagts en korkfabrik, två mindre mekaniska verkstäder, en storartad fabrik för tillverkning af järnvägsvagnar, en centrifugfabrik m. fl., däribland en i stor skala anlagd lådfabrik, hvilken emellertid före periodens slut nedlades. Samtliga äldre och nyare fabriker inom staden selsatte under år 1900 arbetare till ett antal af 1,375, och tillverkningarnas sammanlagda värde utgjorde samma år i rundt tal 4,775,000 kronor, under det att vid föregående femårsperiods slut arbetarstyrkan uppgick till 821 personer och summan af tillverkningsvärdet till 1,697,000 kronor. I Norrtelge hafva under perioden anlagts ett gjuteri, en verktygsfabrik, en mekanisk smidesfabrik, två snickerifabriker och en ångkvarn. Bland de många fabriker, som uppstått i trakterna närmast hufvudstaden må framhållas följande: i Nacka socken kvarnaktiebolaget Tre

kronors storartade ångkvarn invid Saltsjön, de Lavals ångturbinfabrik, Joh. Wideqvists läder- och remfabriksaktiebolags fabriker, aktiebolaget Diesels fabrik för tillverkning af motorer samt en automobil- och fotogenmotorfabrik; i Brännkyrka socken Stockholms nya tapetfabrik, Liljeholmens färgeriaktiebolags anläggningar, kemisk-tekniska fabriken Litholit för tillverkning af byggnadsmaterial, aktiebolaget Stockholms kolsyrefabrik, Stockholms svafvelsyrefabrik, Nitroglycerinaktiebolagets saltsyrefabrik m. fl.; i Bromma socken Skandinaviska trådgårdensfabriken, cigarrfabriken Skandinavien och tre andra mindre fabriker; samt i Sundbyberg en orgelfabrik, en fabrik för tillverkning af kontrollkrantar och andra metallarbeten och en fabrik för tillverkning af acetylengasverk. Af under perioden nytillkomna fabriker inom öfriga delar af länet förtjena att nämnas aktiebolaget Separators i stor skala anlagda gjuteri och mekaniska verkstad å Hamra egendom i närheten af Tumba, afsedd för tillverkning af till separatorer hörande stativ och gjutgodsdelar, Johannesfors sulfatcellulosafabrik i Forsmarks socken samt en sulfittfabrik vid Finsta.

Tegeltillverkning har såsom förut bedrifvits på flere ställen inom länet, och åtskilliga nya tegelbruk hafva anlagts, däribland ett i stor skala vid Rimbo. Inom Vestertelge socken har uppförts en större fabrik för tillverkning af ett slags obrändt tegel, kalladt »kuntsandsteine». Under senare delen af femårsperioden har, till följd af aftagande byggnadsverksamhet inom hufvud-

staden med däraf följande ringa efterfrågan och låga priser, tegeltillverkningen varit väsentligen inskränkt och vid några tegelbruk helt och hållet nedlagd.

Sågverksrörelse bedrifves i större skala vid Schebo bruk; i öfrigt finnes en mängd smärre sågverk på skilda trakter inom länet. Ett nytt sågverk af något större betydenhet har under perioden uppförts i Norrtelge och ett vid Knifsta.

I fråga om *skepps- och båtbyggerirörelsen* har någon afsevärd förändring icke under perioden inträdt.

Brännvinstillverkningen vid Enskede har under perioden upphört. Numera tillverkas brännvin endast på två ställen inom länet, vid Sollentunaholm i Sollentuna socken och Jästängen i Nacka socken. Påförd tillverkningskatt samt kontrollkostnad — arfvode eller annan ersättning till öfverkontrollören däri ej inräknad — hafva vid dessa brännerier tillhoppa utgjort:

	Tillverkningskatt.	Kontrollkostnad.
År 1896	1,037,034.80 kr.	10,724.40 kr.
» 1897	925,126.85 »	7,659.30 »
» 1898	942,594.70 »	7,659.20 »
» 1899	1,004,587.15 »	7,624.20 »
» 1900	978,491.25 »	7,629.20 »

Under hela perioden har det redan förut befintliga allmänna brännvinsnederlaget vid Reymersholm varit använt.

4. Kommunikationer och varubyten.

A) **Landtkommunikationer.** Föreskrifven **tabell 2** angående *allmänna vägar* och skjutsning bifogas. Enligt denna utgör allmänna vägarnas inom länet sammanlagda längd 2,201.938 kilometer, däraf 12.4 kilometer belöpa å städernas vägar samt återstoden å landets med en sträcka af 624.679 landsväg och 1,564.859 bygdeväg. Af de under perioden fulländade och afsynade vägarna med en sammanlagd längd af 99.03 kilometer komma på Norra Roslags fögderi 85.240 kilometer, på Vaxholms fögderi 7.767 kilometer och på Södertörns fögderi 6.023 kilometer. Längden af de omlagda eller betydligt förbättrade vägarna, tillhoppa 17.896 kilometer, fördelar sig fögderivis sålunda: Svartsjö fögderi 0.257 kilometer, Vestra fögderiet 5.914 kilometer och Mellersta Roslags fögderi 3.597 kilometer, allt bygdevägar, Vaxholms fögderi 0.250 kilometer landsväg samt Södertörns fögderi 3.456 kilometer landsväg och 4.422 kilometer bygdeväg.

Vägdelning i enlighet med föreskrifterna i lagen den 23 oktober 1891 har numera begärts uti alla 25 väghållningsdistrikten inom länet med undantag af Vätö sockens distrikt. I följande 13 väghållningsdistrikt har vägdelningen under perioden afslutats och vunnit laga kraft, nämligen: Sollentuna härads, Vestra fögderiets östra, Vestra fögderiets södra, Sjuhundra härads, Nördinghundra härads, Börstils sockens, Hargs och Edebö socknars, Gräsö sockens, Hökhufvuds, Valö och Forsmarks socknars, Österåkers, Riala och Roslags-Kulla socknars, Ljusterö sockens, Svartlösa härads samt Öknebo härads distrikt. Under innevarande år har vägdelningen blifvit slutligen genomförd i Singö sockens distrikt, inom hvilket vägdelning begärdes först under år 1900, samt i Lyhundra härads distrikt, där vägdelningens afslutande uppehållits till följd af anförda besvär. Uti de åter-

stående 9 väghållningsdistrikten eller Färentuna härads, Vestra fögderiets norra, Vestra fögderiets västra, Roslags-Bro sockens, Frötuna och Länna skeppslags, Väddö och Häfverö socknars, Danderyds skeppslags, Vermdö skeppslags samt Sotholms härads distrikt är vägdelningen däremot ej ännu slutligen genomförd. I Väddö och Häfverö socknars distrikt gjordes framställning om vägdelning först under år 1899, och i de öfriga distrikten har delningen på grund af anförda besvär fördröjts.

Skjutsanstalternas antal har fortfarande varit 72, däraf 50 gästgifverier och 22 skjutsstationer. Från 8 af de i tabell 2 upptagna skjutsanstalterna utgår både landskjuts och båtskjuts.

För nu löpande entreprenadperioden, som omfattar en tid af fem år från den 1 november 1897, utgå *entreprenadbidrag* med följande belopp årligen:

Bidragets storlek. Kronor.	Antal skjutsanstalter.	Bidragens sammanlagda belopp. Kronor.	Bidragets storlek. Kronor.	Antal skjutsanstalter.	Bidragens sammanlagda belopp. Kronor.
500	1	500	140	1	140
400	2	800	125	1	125
350	1	350	120	1	120
300	3	900	110	1	110
290	1	290	100	15	1,500
250	5	1,250	75	5	375
225	1	225	70	1	70
200	5	1,000	60	2	120
190	1	190	50	4	200
175	3	525	15	1	15
150	6	900			
			Summa	61	9,705

Kungs- och kronoskjuts har förekommit endast inom Svartsjö fögderi.

I fråga om bro- och färjetaxor må nämnas, att Kungl. Maj:t fastställt taxa dels den 13 november 1896 för trafiken å bron mellan Ropsten å Djurgårdslandet och Torsvik å Lidingön att tillsvidare gälla och dels den 27 oktober 1899 för trafiken å färjeinrättningen vid Ulsundet att gälla tillsvidare till och med år 1904.

Beträffande inom länet förut befintliga *enskilda järnvägar* får Länsstyrelsen meddela följande från de respektive järnvägsaktiebolagen lämnade uppgifter angående rörelsen vid Dannemora—Hargs, Lenna—Norrtelge och Stockholm—Rimbo järnvägar samt järnvägen Stockholm—Saltsjön.

1:o) *Dannemora—Hargs järnväg.*

År.	Byggnads- kostnad. Kronor.	Antal resande.	Godsmängd. Ton.	Drift- kostnad. Kronor.	Summa inkomster. Kronor.
1896 . . .	1,304,750·39	12,248	42,590·065	76,346·31	123,052·72
1897 . . .	1,182,215·23	12,685	52,560·823	84,311·14	146,627·45
1898 . . .	1,182,402·61	12,710	49,977·491	86,900·16	135,893·23
1899 . . .	1,182,402·61	13,343	53,994·161	92,498·98	143,113·25
1900 . . .	1,182,402·61	12,913	51,295·242	91,669·84	146,119·42

2:o) *Lenna—Norrtelge järnväg.*

År.	Bruttoinkomster. Kronor.	Trafikutgifter. Kronor.	Trafiköverskott. Kronor.
1896	100,434·30	75,495·57	24,938·73
1897	106,627·45	90,725·35	15,902·10
1898	118,567·39	92,309·93	26,257·46
1899	127,329·80	106,161·17	21,068·63
1900	135,700·70	124,269·39	11,431·31
Summa	588,559·64	488,961·41	99,598·23

3:o) *Stockholm—Rimbo järnväg.*

År.	Antal resande.	Befordradt gods utom levande djur. Ton.	Brutto- inkomst af trafiken. Kronor.	Driftkostnad. Kronor.	Drift- kostnad i % af in- komsten.	Bokförda värdet af järn- vägen jämte förråd och materiel. Kronor.
1896 .	716,800	54,824	401,552·21	289,797·60	72·17	3,166,119·33
1897 .	785,959	63,867	477,462·19	273,715·33	57·33	3,243,685·73
1898 .	874,446	67,825	504,682·29	308,941·77	61·21	3,453,556·24
1899 .	878,157	72,737	554,075·55	377,297·98	68·09	3,735,283·85
1900 .	895,282	75,329	569,515·39	375,034·48	65·85	3,844,378·78

Förestående tablå visar stegring: i resandental af 24·90 %, i godsmängd af 37·40 %, i bruttoinkomst af 41·80 %, i driftkostnad af 29·40 % och i bokförda värdet af 21·42 %. Nettobehållningen utgjorde: år 1896 19,191·71 kronor, år 1897 53,292·18 kronor, år 1898 76,225·25 kronor, år 1899 50,964·01 kronor och

år 1900 75,323·60 kronor. Af de resandes antal komma på den elektriska linien Stockholm—Djursholm: 411,230 under år 1896, 536,635 under år 1897, 613,943 under år 1898, 625,146 under år 1899 och 633,242 under år 1900. Medelinkomsten för dag och bankilometer utgjorde: år 1896 18·29 kronor, år 1897 21·80 kronor, år 1898 23·05 kronor, år 1899 25·30 kronor och år 1900 26·01 kronor.

Den rullande materielens värde, som den 31 december 1895 efter verkställda afskrifningar utgjorde 359,759·23 kronor, har under femårsperioden ökat med följande belopp: år 1896 med 223,968·91 kronor, år 1897 med 119,280·46 kronor, år 1898 med 106,173·70 kronor, år 1899 med 89,057·40 kronor och år 1900 med 38,172·26 kronor, eller tillsammans 576,652·73 kronor. Efter verkställda afskrifningar med tillhopa 48,329·69 kronor utgjorde vid femårsperiodens utgång värdet af den rullande materielen å såväl ångtrafiks- som elektriska afdelningen 888,082·27 kronor.

Enligt hvad i förra femårsberättelsen omförmäls, har bolaget haft för afsikt att utvidga sin verksamhet genom att anlägga dels ett dubbelspår från Östra stationen i Stockholm till Sveavägen å Djursholms område och dels ett nytt spår från Stocksunds bro öfver Stockby egor till nämnda väg. På grund af de stora kostnader, som för företaget erforderliga brobyggnader skulle medföra, har bolaget emellertid afstått från denna plan samt i stället sökt och den 13 oktober 1899 erhållit nådigt tillstånd att förlänga den elektriska järnvägen från dess ändpunkt vid Kohagsviken i Djursholm förbi Svalnäs till Ösby station. Denna banbyggnad, genom hvilken trafiken inom Djursholms område kommer att blifva synnerligen väl tillgodosedd, är redan färdig till afsyning emellan Kohagsviken och Svalnäs, och beräknas återstående delen kunna öppnas för allmän trafik vid ingången af år 1904.

4:o) *Järnvägen Stockholm—Saltsjön.*

År.	Antal resande.	Befordradt gods. Ton.	Brutto- inkomst. Kronor.	Drift- kostnad. Kronor.	Medelinkomst pr dag och bankilometer. Kronor.
1896	548,076	18,624	219,494	131,610	40·09
1897	746,772	14,579	254,400	151,832	46·47
1898	676,403	17,795	235,347	161,586	42·99
1899	759,949	21,604	256,326	189,246	46·82
1900	795,159	20,061	270,312	210,331	49·37

Hållplatserna Sickla djurgård och Sickla hafva undergått namnförändring, så att den förra numera benämnes Sickla och den senare Nacka.

I fråga om under perioden tillkomna nya järnvägar må följande anföras.

Arbetet å den i förra berättelsen omnämnda *Rimbo—Sunds järnväg*, å hvars anläggande nådig koncession beviljades den 5 juni 1891 för linien Rimbo—Schebo och den 24 juli 1896 för återstående delen, tog sin början år 1897 och fortsattes under år 1898, så att banan den 17 december sistnämnda år kunde öppnas för allmän trafik. Sedan därefter vissa kompletteringsarbeten utförts, blef järnvägen afsynad och godkänd den 28 oktober 1899. Denna järnväg, som eges af Rimbo—Sunds aktie-

bolag, har en längd af 39 kilometer, spårvidden är 0·89 meter och skenvikten 17·3 kilogram. Stationerna äro: Nydal, Sättraby, Erken, Edsbro, Ununge, Schebo bruk, Edebo och Häfverösund. Rullande materiel tillhandahålles af Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag, som enligt öfverenskommelse ombesörjer hela trafiken å förevarande järnväg. Kostnaden för banan har uppgått till i rundt tal 725,000 kronor. Trafikinkomsterna utgjorde under år 1899 60,494·03 kronor och under år 1900 71,275·94 kronor. Sistnämnda år anlades ett bispår från Erkens station till sjön Erken, å hvilken under innevarande år en ångbåt med regelbundna turer insatts af ett för ändamålet bildadt aktiebolag.

Den länge närda planen att åvägabringa järnvägsförbindelse mellan hufvudstaden och de sydligaste delarna af Södertörn har under femårsperioden bragts till utförande. Den 25 november 1898 erhöll nämligen *Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag* nådig koncession å anläggandet af en järnväg med 1·435 meters spårvidd från Nynäs hamn väster om Elfsviken öfver Elfsjö station till Stockholms stads gräns vid Liljeholmen. Arbetet med byggandet af Stockholm—Nynäs järnväg började år 1899 och hade vid femårsperiodens slut fortgått så långt, att banan under innevarande år kunnat öppnas för allmän trafik å sträckan emellan Nynäs och Elfsjö station, därifrån tillsvidare åtminstone trafiken sker å statsbanans spår till hufvudstaden.

Efter det Eders Kungl. Maj:t den 8 oktober 1897 meddelat aktiebolaget *Södra Roslags kustbana* nådigt tillstånd att anlägga en järnväg med 0·891 meters spårvidd från Näsby hållplats vid Stockholm—Rimbo järnväg till Åkers-Berga i Österåkers socken, påbörjades arbetet med byggandet af denna järnväg, benämnd *Södra Roslags kustbana*, i januari månad 1898 och fortgick under perioden så, att järnvägen förlidet år öppnades för allmän trafik.

Under år 1899 anlades af aktiebolaget *Separator* en 3 kilometer lång järnväg med 600 millimeters spårvidd från Tumba station till bolagets hamnområde vid Tullingesjön med därvarande gjuterifabrik. Förevarande järnväg, kallad *Hamva järnväg*, är afsedd för transport endast för bolagets egen räkning.

Under perioden har Eders Kungl. Maj:t fastställt *taxor* för Rimbo-Sunds järnväg och *Södra Roslags kustbana* att gälla till 1905 års slut.

I detta sammanhang torde få nämnas, att *velocipeden* under femårsperioden allt mer och mer kommit till användning inom länet och numera utgör ett mycket anlitadt fortskaffningsmedel äfven på landsbygden och bland kroppsarbetarne.

B) Sjökommunikationer. *Ångbåtstrafiken* mellan länets kustorter är fortfarande liflig och har i allmänhet uppehållits på samma linier och med samma antal båtar som under föregående period. Bland förändringar, som egt rum, må nämnas, att de ångbåtar, som förmedla förbindelsen mellan Gustafsberg å Vermdön och hufvudstaden, genom öppenhållande af isränna under vintertiden beredt sig tillfälle att fortsätta sina turer nästan året rundt, hvarigenom en synnerligen värdefull lättnad i vinterförbindelsen med hufvudstaden beredts en stor del af Vermdöns befolkning.

I afseende på *lotsstationerna* har ingenting anmärkningsvärdt egt rum. I fråga om *fyrinrättningarna* torde följande förändringar få omnämnas. Ett nytt fyrskepp af stål, försedt

med en 6:e ordningens linsapparat samt mistsirén för ånga har sedan år 1896 varit utlagdt vid Almagrundet utanför Sandhamn. Vid Svartklubbens fyr utanför Grisslehamn uppsattes under år 1898 en misttrumpet för komprimerad luft, och under år 1899 erhöll samma fyr, som då delvis ombyggdes, en 4:e ordningens linsapparat. Sistnämnda år ombyggdes Linasundets 5 fyrar, hvarjämte för belysning af farleden mellan Södertelge stad och Linasundet 2 öfverensfyrar uppfördes. På Sandösugga uti farleden Sandhamn—Stockholm uppfördes under år 1900 en ny fyr utan ständig bevakning. Samma år refvos fyrarna på Rödö, Vattklubben och Kråkskär uti farleden Landsort—Södertelge, och i deras ställe uppfördes nya fyrar utan ständig bevakning på Grankubben, Skoren och Oxnö.

Sedan 1897 års riksdag beviljat 500,000 kronor för ombyggnad och förbättring af *Väddö kanal*, som under årens lopp allt mer och mer uppgrundats, så att densamma slutligen kunnat begagnas af endast ett fåtal fartyg, har arbetet med kanalens fördjupning och rätning under femårsperioden påbörjats, men ej hunnit fullständigt afslutas.

Den 3 augusti 1900 meddelade Konungens Befallningshafvande aktiebolaget *Separator* tillstånd att inrätta en, enligt Konungens Befallningshafvandes åsikt, ej allenast för hela orten med hänsyn till där förefintliga utvecklingsmöjligheter gagnelig utan äfven för samfärdseln behöfelig *allmän farled från Mälaren genom Alby- och Tullingesjöarna* samt att i sammanhang därmed verkställa för företaget erforderlig ombyggnad af landsvägsbron vid Fittja i Botkyrka socken. Följande månad träffade bolaget aftal om arbetets utförande för en kostnad af 108,140 kronor, hvarefter arbetet omedelbart påbörjades; dess afslutande har emellertid icke medhunnits under perioden.

Här torde böra anmärkas, att sedan år 1897 pågått *uppmuddring af Svartsjövikens* söder om Svartsjö bro, hvilket arbete vid periodens slut fortskridit så långt, att bassängen framför tvångsarbetsanstalten erhållit omkring 2 meters djup; i sammanhang därmed har stranden vid anstalten blifvit torrlagd genom uppläggning af mudder och grästorf.

Nya *taxor* hafva fastställts dels genom nådiga brevet den 17 juli 1896 för Strömma kanal att gälla till och med år 1901, dels genom nådiga brevet den 24 augusti 1900 för Åkers kanal och dels genom nådiga brevet den 31 december 1900 för Väddö kanal, de båda senare att gälla till och med år 1905.

Äfvenledes hafva nya hamntaxor utfärdats för länets städer, utom Vaxholm, samt Elfsnäs lastbrygga på grund af nådigt bref den 17 december 1897 samt för Noors brygga på grund af nådigt bref den 21 september 1900, hvilka taxor skola gälla, den sistnämnda till och med år 1905 och de öfriga till utgången af år 1902. Därjämte har Kungl. Maj:t meddelat vederbörande tillstånd att uppbära grundpenningar dels genom nådigt bref den 12 november 1897 för underhåll af Käppala lastageplats och dels genom nådigt bref den 24 februari 1899 för underhåll af Hargs och Hallsta hamnar samt Islinge lastageplats, gällande dessa rättigheter för sistnämnda hamnar och lastageplats till 1903 års utgång och för Käppala lastageplats till 1898 års utgång.

C) Post, telegraf och telefon. Beträffande *postanstalterna* har under perioden postkontor inrättats i Djursholm i stället för den därstädes förut befintliga poststationen. Att postkontoret i

Grisslehamn vid periodens ingång indragits, har redan i förra femårsberättelsen omförmäls. Då i öfrigt ej några förändringar beträffande postkontorens antal inträffat, var detta vid periodens slut detsamma som förut eller sju. Vid periodens ingång funnos 98 poststationer i länet. Under perioden hafva nya poststationer öppnats å följande 13 platser, nämligen: Grisslehamn (i stället för det därstädes indragna postkontoret), Hagalund, Näsby, Tvetaberg, Runmarö, Neglinge, Hufvudskär (öppen endast under sommarmånaderna), Hufvudsta, Erken, Schebo bruk, Sättraby, Ununge och Häfverösund. Som endast en poststation, nämligen Djursholms, indragits, utgjorde poststationernas antal vid periodens slut 110.

Statstelegrafstationerna, som vid 1895 års slut voro, med frånräknande af Grisslehamns då indragna telegrafstation, till antalet 9, hafva under femårsperioden ökat med 4. Nya statstelegrafstationer hafva nämligen varit öppnade sedan den 1 januari 1896 i Norrtelge och i Södertelge i stället för de i dessa städer förut befintliga rikstelefonstationerna samt från och med den 1 februari 1898 vid Saltsjöbaden och från och med den 1 december samma år i Djursholm.

Vid 5 af stationerna vid Rimbo—Sundsbanan hafva under perioden järnvägstelegrafstationer inrättats.

Telefonväsendet har äfven under denna femårsperiod i synnerligen hög grad utvecklats. Beträffande rikstelefonnätet har växelstationernas antal, som vid 1896 års ingång utgjorde 79, under perioden ökat med ej mindre än 64, och antalet apparater har under perioden stigit från omkring 690 till något

öfver 2,000. De nyinrättade växelstationerna äro följande: Angarn, Björkö, Blidö, Edlunda, Edö, Ekerö, Elfsala, Elfsjö, Elgö, Eriksborg, Fittja, Forssen, Frösunda, Fällnäs, Färentuna, Grisslehamn, Gräddö, Grödinge, Hagalund, Hasseludden, Huddinge, Hufvudsta, Häfverö, Häfverösund, Hägersten, Ingarö, Ingmarsö, Korsholmen, Kristineholm, Lagnö, Lädna, Länna, Munsö, N. Ljusterö, N. Vermdö, N. Vindö, Riala, Riddersvik, Rosersberg, Roslagskulla, Rönninge, Skarpö, Skånala, Skägga, Spånga, Stafsnäs, Svartsö, S. Ljusterö, S. Vermdö, Torkan, Tumba, Turinge, Tyresö, Ubby, Ununge, Vassunda, Velamsund, Vesterhaninge, V. Vallentuna, Yxlö, Åsättra, Ösmo Skeppsholmen, Österhaninge och Östnora.

Från Allmänna telefonaktiebolaget föreligga följande uppgifter angående dess verksamhet inom länet under förevarande femårsperiod. De till bolagets telefontät hörande växelstationerna, som vid periodens ingång voro till antalet 86, hade vid periodens slut ökat med 19, nämligen: Adelsö, Elgö, Gustafsvik, Hagalund, Hufvudsta, Jerna, Kungshatt, Nynäs, Rönninge, Stegesund, Stora Essingen, Strömma, Söderby, Tibble, Tungelsta, Täby, Vårholma, Öfver-Jerna och Örby. Abonnenternas antal utgjorde vid 1900 års slut 2,380 mot 1,372 vid början af år 1896. Vid periodens slut hade telefontätet inom länet en längd af 5,309 kilometer hufvudledningar och 4,538,1 kilometer abonnentlinier. Samtalsstationer äro till allmänhetens bekvämlighet anordnade såväl i städerna som vid växelstationerna å landsbygden och de flesta järnvägsstationerna. Bolagets verksamhetsområde, som enligt den bolaget meddelade nädiga koncessionen ej får ut-

Tab. B.

Brännvinsförsäljningen i Stockholms län året 1899—1900.

	Antal begagnade rättigheter till					Försäljningsafgifter och vinstmedel.				Stadens behållna andel af försäljningsafgifter och vinstmedel.
	Minutthandel.		Utskänkning.			Af bolag för ständiga rättigheter.			Summa. Kronor.	
	Inropade på auktion.	Öfverlättna på bolag.	Ständiga. ¹⁾		Tillfälliga.	Afgifter enl. förordn. § 17: 3. Kronor.	Vinst och afgifter för upplättna rättigheter. Kronor.	För andra rättigheter enl. förordn. § 17: 2. Kronor.		
			Inropade på auktion.	Öfverlättna åt bolag.						
Svartsjö fögderi	—	—	2	—	1	—	—	856 64	856 64	—
Vestra fögderiet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Roslags fögderi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mellersta Roslags »	—	—	—	—	1	—	—	300 00	300 00	—
Vaxholms »	—	—	3	—	14	—	—	3,604 16	3,604 16	—
Södertörns »	—	—	3	—	7	—	—	2,618 62	2,618 62	—
Landsbygden	—	—	8	—	23	—	—	7,379 42	7,379 42	—
Södertelge stad	—	1	—	5	2	3,600	88,000 00	460 00	92,060 00	45,937 95
Norrtelge »	—	1	—	2	1	1,350	30,403 79	112 50	31,866 29	15,901 63
Sigtuna »	—	1	—	1	2	900	9,880 14	525 00	11,305 14	5,641 27
Östhammars »	1	—	1	—	1	—	—	21,900 00	21,900 00	8,742 48
Öregrund »	—	1	—	2	1	1,350	5,267 69	112 50	6,730 19	3,347 13
Vaxholms »	—	1	—	2	—	1,350	25,831 93	—	27,181 93	13,563 78
Städerna	1	5	1	12	7	8,550	159,383 55	23,110 00	191,043 55	93,134 24
Summa	1	5	9	12	30	8,550	159,383 55	30,489 42	²⁾ 198,422 97	93,134 24

¹⁾ Ständiga utskänkingsrättigheter med burskap eller privilegium finnas ej. — ²⁾ Med följande fördelning: till stadskommuner 93,134 24 kr., till hushållnings-sällskap 19,802 99 kr., till landsting 39,605 84 kr., till landsbygdskommuner 5,157 08 kr., till Statskontoret 40,329 27 kr., provisioner m. m. 393 55 kr.

sträckas längre än 70 kilometer fågelvägen från Stockholms Stortorg, omfattar emellertid till följd häraf, på sätt jämväl i förra femårsberättelsen angifvits, endast något mer än hälften af länets areal.

D) **Sjöfart och handel.** Det hufvudsakligaste i dessa ämnen kan inhämtas af Kommerskollegii årsberättelser, till hvilka alltså hänvisas. Här torde dock böra lämnas följande mera speciella meddelanden.

Rederirörelse bedrifves nu såsom förut i länets norra kustsocknar, dock i liten skala. I öfrigt bedrifves *sjöfart* allmänt af skärgårdsbefolkningen i Roslagen med mindre båtar, s. k. roslagsskutor, hvilka frakta hufvudsakligen ved och sand från kusttrakterna till hufvudstaden. Anmärkningsvärdt är, att dylik sjöfart nästan icke alls förekommer i Södertörns skärgård söder om Nämndö. Möjligen är anledningen därtill att söka i den omständigheten, att kusterna och öarna inom detta ganska vidsträckta skärgårdsområde nästan uteslutande tillhöra större egendomar, så att kustbefolkningen endast till ringa del är själfegande.

Gårdfarihandeln har, i likhet med hvad Länsstyrelsen i sin förra femårsberättelse omnämnt, i det närmaste upphört, hufvudsakligen i följd af det stora antal handelsbodas, som numera finnes å landsbygden.

Marknader hafva förekommit endast i Öregrund under oktober, i Östhammar under juni och vid Åkersberg under sep-

tember månad. Enligt Kommerskollegii beslut skall marknaden i Östhammar upphöra från och med år 1902.

Torgdagar hållas numera å följande ställen: i Södertelge den andra onsdagen i hvar månad, benämnd månadstorgdag; i Norrtelge första onsdagen i hvarje månad, s. k. stortorgdag; vid Knutby i socknen med samma namn tredje torsdagen i hvar månad; vid Rimbo hvarje helgfri torsdag, dock att andra varor än landtmannaprodukter må därstädes försäljas allenast första torsdagen i månaderna mars, juni, oktober och december; vid Norr Eneby i Sorunda socken tredje tisdagen hvarannan månad; vid Schebo bruk sista onsdagen i månaderna maj och september; samt i närheten af Häfverösunds järnvägsstation första helgfria onsdagen i hvar månad.

Rörande *brännvinsförsäljningen* under försäljningsåret 1899—1900 återopas förestående tabell B (sid. 14). Minuthandel med brännvin har förekommit i städerna samt från och med den 1 oktober 1900 i Sundbyberg af ett för ändamålet bildadt bolag. Utskänkning af brännvin året om har idkats i städerna, vid Stallmästaregården och Ulriksdal i Solna socken, Nackanäs och Saltsjöbaden (2 st.) i Nacka socken, Drottningholms värdshus i Lofö socken och Djursholm samt från och med 1899 i Sundbyberg. Tillfälliga utskänkingsrättigheter hafva varit meddelade bl. a. vid Fjäderholmarna, Dalarö och Furusunds badanstalter, Källvikens brunnsinrättning, i den s. k. paviljongen vid Drottningholm och vid Nynäs äfvensom under åren 1897 och 1898 i Sundbyberg.

5. Kameralförhållanden.

Öfver hemman och lägenheter å landet samt stadsjordar bifogas tabell 3, däri jämväl lämnas uppgift å taxeringsvärdet å all fast egendom i länet.

Därjämte återopas angående egendomar af *fideikommissnatur* samt fastigheter, som tillhöra *inhemska aktiebolag* eller *främmande maktens undersåtar*, tabellerna 4, 5 och 6.

Godkännande af *jordafsöndringar* från hemman eller lägenheter, hvilket under förra perioden egde rum i 625 fall, har under denna period meddelats för 2,306 lägenheter, af hvilka det jämförelsevis största antalet belöper å Saltsjöbaden, Liljeholmens och Hagalunds municipalsamhällen, Djursholm samt villastäderna vid Bromsten och Dufbo i Spånga socken, Örby i Brännkyrka samt Nynäs i Ösmo socken.

Skattläggning af förut oskattlagd mark eller *skatteköp* har icke förekommit.

Efter det Kungl. Maj:ts genom särskilda nådiga bref lämnat tillstånd till upplåtelse för evärdlig tid af mark till begravningsplatser eller skoltomter från kyrkoherdeboställena i Knutby, Lohärads, Ljusterö och Turinge församlingar, komministersboställena i Vätö och Singö församlingar samt klockarbostället i Knifsta församling, har Länsstyrelsen under perioden enligt nådig föreskrift och efter skattläggningsmäns förslag fastställt *afgäld* för de afsöndrade områdena.

I afseende å *kronans utarrenderade fastigheter* inom länet är till en början att märka, att följande kronolägenheter blifvit under perioden försålda:

	Köpeskilling. Kr.	Taxeringsvärde. Kr.
1 mantal Kulla n:r 2 och 3 i Börstils socken . . .	14,000	12,000
1/2 mantal Aspsund n:r 5 i Söderby-Karls socken . . .	7,600	4,400
5/8 mantal Tollsta n:r 2 i Odensala socken . . .	8,640	8,600
Summa	30,240	25,000

Vidare hafva under perioden i följd af arrendetidens utgång 65 nya utarrenderingar egt rum, i allmänhet med någon minskning af arrendeafgifterna, samt för första gången utarrenderats indragna länsmansboställena 1 mantal Bergby n:r 2 i Skepptuna socken och 1/2 mantal Tyrived n:r 2 i Sorunda socken. Arrendeöfverlåtelse har egt rum i 25 fall.

Vid 1900 års slut funnos utarrenderade 133 större och mindre jordbruksdomäner.

Enligt Kungl. Maj:ts nådiga beslut hafva inköpts åtskilliga skogshemman i Österåkers socken, innehållande 1,888 hektar, för en köpeskilling af 150,000 kronor för bildande af en kronopark.

Tranebergs och Drottningholms med Nockeby broar hafva under denna femårsperiod ånyo utarrenderats för förhöjda afgifter och Almare-Stäkets bro för enahanda arrendeafgift som förut.

Under femårsperioden har återbetalning af 15 *odlingslån* fördelats å den jord, som af lånen vunnit delaktighet, med en årlig inbetalningssumma af 29,436 kronor 97 öre.

Inlösen af *skattefrälseräntor* har skett beträffande 9 räntor, för hvilka erlagts en lösesumma af 28,489 kronor 75 öre, och hafva de hemman, från hvilka räntorna utgått, därpå, med åsättande af motsvarande grundskatt, omförts till skatte.

På grund af nådiga kungörelsen den 13 juli 1887 angående *vakanssättningen af båtsmanshållet* hafva under åren 1896—1900 blifvit tillsvidare satta på vakans 240 rotar, däraf 33 af Roslags första båtsmanskompani, 57 af Roslags andra, 52 af Roslags tredje, 68 af Roslags fjärde samt 30 af Södermanlands första båtsmanskompani.

Ny ordinarie rotering har åsatts det från krono till frälse försålda indragna militiebostället Apsund ur 5 om $\frac{1}{2}$ mantal

i Söderby-Karls socken, hvilket hemman ålagts svara för $\frac{1}{8}$ roteandel vid Roslags tredje båtsmanskompani.

Landstingsskatten har för de två första åren under perioden utgått med 12 öre för hvarje krona bevilning af fast egendom samt af inkomst och för de tre senare åren med 20 öre för bevilningskrona.

Landstingskassan uppgick vid periodens början till 40,513 kronor 20 öre och vid dess slut till 56,133 kronor 50 öre. Sammanlagda beloppet af de af landstingsmedel bestridda utgifter har utgjort 36,600⁶³ kronor år 1896, 111,475⁸⁷ kronor år 1897, 105,138³⁷ kronor år 1898, 116,397⁰⁴ kronor år 1899 och 123,725⁴⁰ kronor år 1900.

6. Politi.

A) **Undervisnings- och uppfostringsanstalter.** Elementarundervisning meddelas för närvarande i sex skolor inom länet, nämligen i två skolor ensamt åt gossar, i Norrtelge och Södertelge, i två skolor ensamt åt flickor, likaledes i Södertelge och Norrtelge, samt i två samskolor åt både gossar och flickor, vid Djursholm och Saltsjöbaden.

Gosksolorna utgöras af ett *lägre allmänt läroverk i Norrtelge*, omfattande 5 klasser, och en *pedagogi i Södertelge*. I denna sistnämnda, af staten inrättad endast för 2 klasser, har undervisningen under perioden dock meddelats i 5 klasser, af hvilka dessutom 4:de och 5:e klasserna varit delade på en reallinie och och en latinlinie.

I Norrtelge har läroverket egen skollokal, men är i Södertelge skolan inrymd i stadens rådhus, där den har åt sig upplåtna fyra med hvarandra sammanhängande lärorum samt ett materiel- och kollegierum i den nedre våningen och en större lärosal i den öfre.

Lärarepersonalen utgöres af, utom öfningslärare, i Norrtelge 1 rektor och 5 kolleger samt i Södertelge 1 rektor, 1 kollega och 3 extra lärare, hvilka sistnämnda aflönats, två af staden och den tredje af Södertelge sparbank; och har antalet lärjungar uppgått till:

	1896—1897		1897—1898		1898—1899		1899—1900		1900—1901	
	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.
I Norrtelge . . .	43	44	50	50	51	52	51	49	59	61
» Södertelge . . .	66	64	73	68	69	67	70	71	83	84

»Stenbergiska» och på senare tiden äfven »Lundmanska» fonderna i Norrtelge möjliggöra utdelandet årligen af rikliga stipendier åt därvarande skolas lärjungar. I Södertelge har sparbanken årligen under åren 1896—1898 för samma ändamål skänkt 200 kronor, hvilket belopp för hvartera af åren 1899 och 1900 ökats till 300 kronor.

För bägge skolorna finnas och förvaltas särskilda byggnadsfonder, hvilka, utgörande vid periodens början för Norrtelge 218 kronor 88 öre och för Södertelge 8,594 kronor 68 öre, vid dess

slut stigit till i Norrtelge 747 kronor 57 öre och i Södertelge till 12,009 kronor 24 öre.

Vid periodens början bestod *elementarskolan för flickor i Norrtelge* af 5 klasser jämte 1 fortsättningsklass. Från och med läsåret 1897—1898 ändrades detta förhållande i så måtto, att vid skolan inrättades äfven en småskola, bestående af 2 förberedande klasser. Redan vid utgången af läsåret 1899—1900 indrogs dock af ekonomiska skäl småskolan, hvaremot från och med det därpå följande läsåret till de förutvarande 5 elementarklasserna lades en 6:te klass. I spetsen för skolan har stått omväxlande 1 föreståndare och 1 föreståndarinna, som vid undervisningen biträds af 2 å 3 ämneslärarinnor.

I *elementarskolan för flickor i Södertelge* hafva 2 föreståndarinnor jämte 4 å 6 ämneslärarinnor bedrifvit arbetet i 3 förberedande klasser och 8 elementarklasser.

Lärjungeantalet i de båda skolorna har under perioden utgjort:

	1896—1897		1897—1898		1898—1899		1899—1900		1900—1901	
	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.
I Norrtelge . . .	21	21	18	18	25	27	36	33	38	36
» Södertelge . . .	69	70	81	82	81	81	86	85	87	89

I statsanslag har skolan i Norrtelge för hvarje kalenderår under perioden åtnjutit 500 kronor samt skolan i Södertelge för år 1896 1,000 kronor, för hvar och ett af åren 1897—1899 1,100 kronor och för år 1900 1,500 kronor, hvarjämte i Södertelge motsvarande bidrag samfäldt utgjorts af dels staden, dels sparbanken därstädes och i Norrtelge skolan understöds för hvar och ett af läsåren 1896—1898 samt 1899—1901 af staden med 300 kronor och för hvar och ett af läsåren 1898—1901 af sparbanken med 500 kronor.

Djursholms samskola, grundad år 1891, har sin skollokal i Djursholms slott, där dels Djursholms aktiebolag gratis ställt stora våningen 1 tr. upp till skolans förfogande, dels läroverket själf 2 tr. upp förhyrt till en början tre, sedermera fyra rum för skolans räkning. Under läsåret 1900—1901 har en betydlig

utvidgning i dittillsvarande utrymme erhållits därigenom, att samma bolag åt skolan upplåtit jämväl en lägenhet om sex rum och kök i slottets bottenvåning att af skolan hyresfritt disponeras.

Under perioden hafva vid skolan varit anställda: rektor, föreståndarinna, 1 å 2 lärare och 8 å 10 lärarinnor förutom erforderligt antal öfningslärare; och är undervisningen, enär skolan under hela skoltiden tillämpar samuppfostningens grundsats, således i alla klasser och under alla öfningar gemensam för gossar och flickor med undantag däraf, att gossarna från och med 3:dje klassen och uppåt bilda en särskild gymnastikafdelning under ledning af manlig lärare. Skolan omfattar 3 förberedande klasser och 8 elementarklasser, hvarjämte med densamma är förenad en lekclass för fem- och sexåringar.

Ett för skolans framtida utveckling betydelsefullt steg har dess styrelse under innevarande år tagit genom det numera definitivt fattade beslutet om skolans utvidgning till fullständig läroverk med mogenhetsexamen på reallinien. De här af betingade förändringarna i undervisningsplanen hafva tagit sin början redan med nu pågående läsår; och beräknas den första studentafdelningen komma att aflägga mogenhetsexamen våren 1906.

Elevernas antal under perioden har för hvarje särskild läsår från och med läsåret 1896—1897, i den ordning åren följa efter hvarandra, utgjort 78, 99, 111, 107 och 118.

Af Djursholms aktiebolag har skolan under de tre första läsåren af perioden erhållit i kontant årsunderstöd 2,500 kronor och under de två sista 2,000 kronor; och har skolan därjämte från och med år 1897 varit i åtnjutande af ett årligt statsanslag å 1,050 kronor, som från och med år 1900 höjts till 1,500 kronor, samtidigt hvarmed skolan äfven af statsmedel tilldelats ett årligt understöd af 500 kröner för en vid skolan anordnad särskild kurs i huslig ekonomi.

Saltsjöbadens samskola öppnades hösten 1895, sedan järnvägsaktiebolaget Stockholm—Saltsjön till skollokal upplåtit en bolaget tillhörig villa och med en gifva af 650 kronor kontant understödt den blifvande skolverksamheten. För dennas ändamålsenliga bedrivande uppfördes redan året därpå nytt skolhus, hvartill samma bolag, jämte det bolaget tillhandahöll byggnadstomt utan ersättning, lämnade ett bidrag af 6,000 kronor utan återbetalningsskyldighet och 6,500 kronor såsom lån. Det nya skolhuset invigdes den 22 november 1896.

Från en början med 3 förberedande klasser har skolan så småningom utvecklats sig att omfatta jämte den förberedande afdelningen 4 elementarklasser. Undervisningen bestrides för närvarande af 4 ämneslärarinnor, af hvilka en är föreståndarinna för skolan, samt 1 öfningslärare och 1 öfningslärarinna. Antalet barn, som besökt skolan, har utgjort under 1:sta läsåret 14, 3:dje läsåret 26, 4:de läsåret 23, 5:te läsåret 32 och 6:te läsåret (1900—1901) 30. För 2:dra läsåret saknas uppgift.

Länets *folkhögskola* vid Hammarby i Vaddö socken har under perioden fullföljt sin verksamhet efter samma plan som förut. I skolan ha under hela perioden funnits två afdelningar eller årskurser, af hvilka i den äldre hufvudsaklig vikt lagts på undervisningen i landbruksämnen. Undervisningen har meddelats af två ordinarie och flere extra lärare. Antalet elever, friplatser samt Landstingets bidrag till folkhögskolan hafva utgjort:

Läsår.	Elever i 1:sta kursen.	Elever i 2:dra kursen.	Elever, som haft		Landstingets bidrag. Kr.
			hel friplats.	half friplats.	
1896—1897 . . .	13	7	4	2	3,410
1897—1898 . . .	16	4	5	7	3,384
1898—1899 . . .	16	7	8	2	3,467
1899—1900 . . .	13	7	5	5	3,150
1900—1901 . . .	17	4	9	4	3,050

Af staten har folkhögskolan årligen fått uppbära dels anslag, dels ett särskildt belopp till understöd åt mindre bemedlade elever, nämligen:

	Anslag.	Understöd åt elever.
År 1896	1,900 kr.	230 kr.
» 1897	2,000 »	480 »
» 1898	1,800 »	475 »
» 1899	2,200 »	498 »
» 1900	2,000 »	452 »

Folkskoleväsendet är fortfarande stadt i utveckling. Nya folkskolehus hafva under perioden flerstades uppförts inom länet, särskildt ett större sådant i Södertelge.

Sedan Sällskapet för folkundervisningens befrämjande, som enligt med Landstinget år 1885 ingånget, senast år 1894 förnyadt kontrakt haft om hand *utbildandet af småskollärarinnor* för länets behof, förklarar sig förhindradt att efter utgången af läsåret 1897—1898, med hvilket den kontraherade tiden gått tillända, ytterligare förlänga berörda aftal, har Landstinget för tillgodoseende af länets behof i nu omförmälda afseende träffat aftal med aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm, enligt hvilket vid dess seminarieafdelning ett visst antal elever få utbildas till småskollärarinnor för länets räkning. Till stipendier åt de elever, som tillhört länet eller antagits vilja efter slutad kurs inom detsamma förskaffa sig anställning, har Landstinget årligen under perioden anslagit medel till belopp, beräknadt efter 25 kronor i terminen för hvarje elev.

För anordnande af föreläsningar för arbetsklassen har i Södertelge under perioden upprättats ett *arbetarinstitut*, hvars verksamhet till en början uppehållits medelst frivilliga bidrag, men för hvilket under år 1900 anslag beviljats af såväl staten som kommunen, ehuru icke något af dessa anslag förr än efter periodens slut kommit institutet till godo.

En på senare tiden alltmer uppmärksammas undervisning är den, som meddelas i *slöjd*. Den af Landstinget och Hushållningssällskapets förvaltningsutskott tillsatta centralkommittén för hemslöjdens befrämjande i länet handhafver fortfarande bestyret med hemslöjden och förvaltningen af de för ändamålet af staten, Landstinget och Hushållningssällskapet anvisade medlen. De åtgärder, som af centralkommittén under perioden vidtagits, hafva i främsta rummet haft till syfte att främja skolslöjden dels genom utdelande af bidrag till församlingar, som anordnat ändamålsenlig undervisning i slöjd åt i skolåldern varande barn, dels genom anordnande af slöjdkurser för folkskollärare för att göra dem skickliga att meddela fruktbärande undervisning. För att församling skolat kunna komma i åtnjutande af bidrag från centralkommittén har fordrats, att undervisningen i församlingens

slöjdskola varit ordnad på ändamålsenligt sätt, att församlingen åtnjutit statsanslag för skolan och själf bidragit till densamma upprätthållande samt att skolan fortgått under minst ett år. De belopp, som af kommittén utdelats för hvarje skola, hafva varit ganska växlande, då kommittén därvid ansett sig böra taga hänsyn till såväl antalet i undervisningen deltagande barn som församlingarnas egna utgifter för ändamålet. Då å ena sidan anslagen till hemslöjden under perioden utgått med oförändradt belopp, eller 4,100 kronor årligen, oberäknadt tillfälliga extra anslag från Hushållningssällskapet till hemslöjdsutställningar, och å den andra antalet skolor, för hvilka bidrag begärts, väsentligt ökats, har centralkommittén nödgats minska bidragen till de särskilda skolorna.

Af följande öfversikt synes, att skolslöjden vunnit en sällspordt hastig utveckling inom länet:

År.	Kommuner, som åtnjutit anslag.	Slöjdskolor eller slöjdfdelningar.	Lärare.	Lärarinnor.	Undervisade barn.		
					Gossar.	Flickor.	Summa.
1896 . . .	40	72	46	52	756	972	1,728
1897 . . .	41	71	49	60	843	1,192	2,035
1898 . . .	46	122	53	76	974	1,469	2,443
1899 . . .	52	151	56	89	1,122	1,809	2,931
1900 . . .	58	188	66	109	1,238	2,266	3,504

Under perioden har således antalet församlingar, som åtnjutit anslag från centralkommittén, ökats från 40 till 58, antalet slöjdskolor eller slöjdfdelningar från 72 till 188 samt antalet i slöjdundervisningen deltagande barn från 1,728 till 3,504. Af olika anledningar hafva emellertid icke för alla inom länet varande slöjdskolor åtnjutits anslag från centralkommittén. Medräknas, såsom skett i en af kommittén upprättad öfversikt, alla sådana skolor, utgjorde år 1900 antalet slöjdskolor inom länet 278 i 89 församlingar med 86 lärare och 181 lärarinnor samt 4,862 barn.

Centralkommittén har, så ofta omständigheterna medgifvit, anordnat kurser för slöjdlärare. Sådana kurser voro åren 1898 och 1900 anordnade vid Gustafsberg. Deltagarne, som samtliga voro folkskollärare, åtnjöto afgiftsfri undervisning samt kost och logi under den tid kurserna pågingo. Undervisningen leddes vid båda kurserna af statens instruktör i husslöjd. Denne har äfven, enligt förordnande af Landtbruksstyrelsen, senast år 1896 verkställt inspektion af länets slöjdskolor och därefter i den af honom afgifna berättelsen öfver berörda inspektion fördelaktigt vitsordat verksamheten inom dessa skolor.

Till en utställning af hemslöjdsalster från länet beviljade Hushållningssällskapet år 1897 nödiga medel, i följd hvaraf en sådan utställning anordnades i januari månad nämnda år för en kostnad af omkring 1,500 kronor. Likaledes beviljade Hushållningssällskapet anslag till deltagande i hemslöjdsafdelningen å samma års konst- och industriutställning i hufvudstaden. Samtliga å sistnämnda utställning deltagande slöjdskolor från länet tillerkändes därvid diplom för silfvermedalj.

Det torde äfven böra nämnas, att Landstinget för hvar och ett af åren 1901—1905 höjt sitt anslag till hemslöjden från 1,750 kronor till 2,500 kronor och Hushållningssällskapet från och med

förstnämnda år sitt från 1,000 till 1,500 kronor. I följd af dessa ökade inkomster har centralkommittén sett sig i stånd att innevarande år anordna en af behovet påkallad slöjdkurs jämväl för lärarinnor, och kommer en sådan enligt kommitténs beslut att anordnas äfven år 1902.

Förutom förenämnda, af församlingarna vid allmänna folk- och småskolor upprättade slöjdskolor finnas äfven särskildt för ändamålet inrättade slöjdskolor, nämligen i Södertelge och Norrtelge samt Wincklerska slöjdskolan i Turinge socken, hvarförutom undervisning i slöjd mer eller mindre vidsträckt förekommer jämväl i de uppfostringsanstalter af olika slag, som förlagts på skilda ställen inom länet och för hvilka närmare redogörelse lämnas här nedan.

I *Södertelge slöjdskola* har under perioden meddelats undervisning i linearritning, frihandsteckning, skrifning, räkning och bokföring. Skolan har under alla åren åtnjutit dels bidrag af statsmedel, hvilket bidrags storlek höjts från 500 till 1,000 kronor om året, dels anslag af staden till samma belopp som statsbidraget.

Den i Norrtelge varande *Holmerska slöjdskolan* för flickor är grundad 1860 genom två särskilda testamenten af Johanna Margareta Holmers, född Billborg. I skolan mottagas, efter det de afgått ur folkskolan, fattiga flickor till ett antal af högst 10 och undervisas under en tvåårig kurs i väfnad, sömnad, spånad och stickning äfvensom enklare matlagning. Hvarje elev har hittills brukat erhålla ett årligt stipendium under lärotiden af 50 kronor, hvilket bestrides ur Stenbergska fonden, hvarifrån utgår ett årligt understöd till skolan af 1,500 kronor enligt det för fonden gällande reglemente. Med skolan är förenad en verksamhet för bespisning af 40 fattiga skolbarn, hvilka under pågående termin erhålla middag hvarje läsdag.

Wincklerska slöjdskolan är afsedd för såväl gossar som flickor, tillhörande företrädesvis Turinge socken. För undervisnings meddelande äro i skolan anställda 1 lärare och 1 lärarinna. Verksamheten i skolan, till hvilken ej utgår något slags anslag vare sig från stat eller kommun, uppehålls dels genom afkastningen af den skolan tillhöriga fastigheten, en från Nyqvarns bruk och egendomen Vidbynäs gjord mindre afsöndring med därå uppförda åbyggnader, dels af räntan å en donationsfond, hvars kapitalbelopp utgjorde vid periodens början 45,200 kronor och vid dess slut 47,200 kronor 33 öre. Skolans utgifter och antalet där undervisade barn hafva varit:

År	Utgifter. Kronor.	Undervisade barn.		
		Gossar.	Flickor.	Summa.
År 1896 . . .	1,447.07	28	19	47
» 1897 . . .	1,620.10	32	19	51
» 1898 . . .	1,887.26	36	22	58
» 1899 . . .	1,653.38	29	28	57
» 1900 . . .	1,899.14	22	32	54

I afseende på *döfstumundervisningen* tillhör länet första döfstumskoldistriktet, som har sin döfstumskola vid Manilla å Kungl. Djurgården. Undervisningen, som meddelas å en talinje, en skriflinje och en teckenlinje, hvartill kommer en intagningsklass med särskild uppgift att utröna, hvilken af de nämnda tre undervisningslinierna bäst lämpar sig för hvarje nyintaget barns begåfning och anlag, har under perioden årligen bevistats af omkring 20 barn från länet.

För hvarje i skolan intaget barn har, såsom förut, af enskild eller vederbörande kommun erlagts en årsavgift af 100 kronor. De sålunda influtna bidragen äfvensom de belopp, hvilka Landstinget anvisat såsom sin andel i kostnaderna för skolans uppehållande, hafva utgjort:

	Influtna bidrag.	Tillskott af landstingsmedel.
År 1896	2,100 kr.	5,905 kr.
» 1897	1,950 »	6,915 »
» 1898	2,000 »	8,497 »
» 1899	1,900 »	6,775 »
» 1900	2,050 »	7,066 »

Till åtskilliga af barnens föräldrar och målsmän, som själfva bidragit till utgifterna i skolan, hafva under perioden, för underlättande af dessa deras utgifter, af medel från Allmänna institutets för döfstumma fonder årligen utdelats ganska afsevärda belopp.

Utom förenämnda kostnader för döfstumundervisningen har Landstinget årligen under perioden anvisat ett förslagsanslag af 600 kronor att i enlighet med vissa bestämda grunder användas till beredande af undervisning åt öfveråriga döfstumma.

I fråga om *blindundervisningen*, som bedrifves i för hela landet gemensamma anstalter, torde här endast böra framhållas, att Institutet för blindas och en af förskolorna äro belägna inom länet, nämligen vid Tomtebodas i Solna socken.

Vid länets *idiotanstalt*, förlagd å Löwenströmska lasarettet tillhöriga hemmanet Holmen i Hammarby socken, har undervisningen bedrifvits i samma omfattning och efter ungefär samma plan som förut, om man undantager, att år 1896 infördes efter danskt mönster ordnad åskådningsundervisning jämte s. k. verksamhetsöfningar för de lägsta stående barnen vid anstalten, hvilken afdelning, efter det bestämmelserna i kungl. kungörelsen angående anslag af allmänna medel åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn m. m. den 28 maj 1897 från och med år 1898 börjat tillämpas, fått tjena såsom numera föreskrifven profklass för afgörande, huruvida intaget barn befunnits bildbart och sålunda finge stanna i skolan eller ej. Med de mera utvecklade barnen har ett teoretiskt kunskapsmått, motsvarande och understundom till och med öfverstigande lägsta kursen för folkskolan, genomgått. Hufvudvikten har dock lagts vid den praktiska undervisningen, hvilken varit riktad förnämligast på tillgodoseendet af anstaltens egna behof af enklare väfnader. Till af-salu hafva hufvudsakligen förfärdigats konstväfnader, bänkmattor, hyfvelbänkar och väfstolar, hvarigenom såväl som genom anstaltens deltagande år 1897 i allmänna konst- och industriutställningen i Stockholm, därvid hedersdiplom förvärfvades, och år 1898 i 14:de allmänna abnormskolemötet i Köpenhamn anstalten vunnit en ökad kundkrets både inom och utom landet för sina alster.

Med afseende därå, att styrelsen för anstalten år 1898, då förut omnämnda kungörelse trädde i kraft, i fråga om de elever, som vistats vid anstalten längre tid än i kungörelsen föreskrifna åtta år, ansåg sig icke kunna utskrifva dem därifrån utan risk för återfall i deras forna tillstånd, upprättades ett särskildt arbets-hem, dit 6 elever genast öfverflyttades och där sedermera 5 å 6 elever årligen varit intagna.

Antalet elever vid idiotanstalten samt för densamma meddelade anslag af staten och Landstinget hafva utgjort under perioden:

År	Elever vid årets slut.		Anslag i kronor.	
	Gossar.	Flickor.	Af staten.	Af Landstinget.
År 1896	17	11	2,800	5,700
» 1897	17	12	2,700	5,800
» 1898	18	10	5,650	5,500
» 1899	20	9	6,300	5,500
» 1900	21	7	6,500	5,500

Åt sinnesslöa barn har under perioden undervisning meddelats äfven i Södertelge vid en där befintlig vård- och läroanstalt, benämnd »Caroline von Vegesacks minne».

Under sommarmånaderna förlägger *arbetshemmet för kvinnliga idioter*, eljest befintligt i Stockholms stad, sin verksamhet till Singö socken i en villa, benämnd Klippudden, hvilken såsom sommarhem i slutet af perioden blifvit för hemmets räkning där uppförd.

Till *Föreningen för vård af fallandesjuka, sinnesslöa barn*, som har sin verksamhet vid Mariehäll i Bromma socken, har Landstinget för hvarje år under perioden beviljat ett anslag af 800 kronor för uppfostran och vård i hemmet därstädes af fyra obemedlade sådana barn från länet, att utgå med 200 kronor för hvart och ett barn, under villkor att föreningen, enskilda eller vederbörande kommuner ansvarade för den öfriga underhållskostnaden. Föreningen, som under innevarande år beslutat förändra sin nuvarande benämning till »Sällskapet Margaretahemmet», har år 1899 såsom gåfva erhållit en större penningssumma till inköp af en för nybyggnad passande tomt. En sådan har sällskapet äfven redan förvärfvat genom köp af ett från egendomen Fullersta i Huddinge socken afsöndradt område, dit den nya vårdanstalten, som kommer att bära namnet Margaretahemmet, skall förläggas, så snart erforderliga medel kunnat anskaffas. Under perioden har barnantalet i hemmet utgjort:

År	Gossar.	Flickor.	Däraf barn från länet.
År 1896	18	11	—
» 1897	19	11	6
» 1898	22	12	5
» 1899	22	11	5
» 1900	21	10	5

Äfven har af Landstinget för hvarje särskildt år under perioden ställts till landstingsbestyrelsens förfogande ett anslag af högst 300 kronor att till styrelsen för *Eugeniahemmet* utbetalas med 50 kronor för underhåll vid nämnda anstalt af hvarje där intaget obotligt sjukt och vanfört barn från länet, för hvilket dylikt bidrag funnits behöfligt.

Föreningen till minne af konung Oscar I och drottning Josephina har under perioden fortfarande utöfvat sin verksamhet, numera uteslutande egnad åt förvaltningen och utvecklingen af föreningens i förra berättelsen omnämnda uppfostringsanstalt *Åkerbrukskolonien Hall* i Östertelge socken. Uppfostringsarbetet därstädes har bedrifvits efter samma plan som förut och med synnerligen tillfredsställande resultat, på sätt närmare framgår af styrelsens årsredogörelser. Under perioden hafva medel insamlats för åstadkommande af en kapellbyggnad vid Hall, hvilken nu står till sitt yttre färdig.

Kolonien har under perioden för hvarje år från fångvårdsanstalternas besparingskassor åtnjutit ett bidrag af 50 öre per

dag för hvarje elev, som, intill ett antal af 175, blifvit på grund af domstols utslag eller på ansökan af polis- eller kommunalmyndighet där intagen; hvarjämte Landstinget för hvar och ett af de nämnda åren anvisat ett förslagsanslag af 700 kronor att användas till underhåll vid kolonien af vanartiga gossar från länet och utgå med hälften af den stadgade afgiften för deras intagande. Förvaltningsåret räknas från och med den 1 juli till och med den 30 juni och har under sådana år antalet länet tillhörande elever varit vid kolonien:

Förvaltningsår.	Under året intagna.	Under året afgångna.	Vid årets slut kvarvarande.
1896—1897	—	3	8
1897—1898	2	3	7
1898—1899	1	1	7
1899—1900	1	3	5
1900—1901	1	1	5

Utom Prins Carls uppfostringsinrättning för fattiga barn å Gålön i Österhaninge socken, Stockholms stads uppfostringsanstalt för i mindre grad vanartade gossar vid Skrubba i Brännkyrka socken och Murbeckska inrättningen för fattiga flickors uppfostran vid Fittja—Ängby i Täby socken, hvilka två senare under perioden förlagts å sina nuvarande platser efter inköp år 1894 af $\frac{1}{2}$ mantal frälse Skrubba n:r 1 och i slutet af perioden af egendomen $\frac{3}{8}$ mantal skatte Fittja n:r 1, men för hvilka alla, såsom afseende endast barn från hufvudstaden, det torde tillkomma icke Länsstyrelsen utan Öfverståhållareämbetet att närmare redogöra, hafva ytterligare tvenne *uppfostringsanstalter*, båda för flickor, under perioden varit i verksamhet inom länet, nämligen vid *Rådan* i Spånga socken och *Glömsta* i Huddinge socken. Å det förra stället har genom Axel och Sofia Alms stiftelse upprättats ett barnhem, där fattiga flickor, ej under sex och ej öfver tolf år gamla, för en årsavgift af 100 kronor mottagas från hela riket och vårdas till och med året, under hvilket de fylla femton år. I hemmet, som upprätthålles genom berörda afgifter och i hvad därutöfver erfordras genom omförmälda donation, har årligen vårdats ett sextiotal barn. Vid Glömsta har föreningen för värnlösa unga flickors skydd i där förhyrd lokal haft anordnad ett skyddshem, hvarest vanvårdade och försummade minderåriga flickor mottagas för att uppfostras till dugliga tjenarinnor. I medeltal hafva årligen 12 flickor åtnjutit fostran och vård i hemmet.

B) Rättsväsende och fängvård. *Rättsväsendet* har under perioden icke företett något särskildt anmärkningsvärdt, om man undantager den redan i första afdelningen af denna berättelse omförmälda, af Kungl. Maj:t den 30 december 1899 beslutade sammanslagningen af Mellersta Roslags domsagas fyra tingslag till ett med tingsställe i Norrtelge, hvilken förändring dock icke trädte i kraft förr än med innevarande års ingång.

Stockholms nya länsfängelset, beläget å tomten n:r 1 i kvarteret Domherren inom Hedvig Eleonora församling med adressnummer 65 vid Östermalmsgatan, har under perioden tagits i besittning genom fångarnas öfverflyttning dit den 1 december 1898. Fängelset inrymmer 72 celler för kvinnor och 40 celler för män samt är afsedt såväl för fångar, hvilka hafva att undergå straff af olika slag, som för rannsakningsfångar. Bevakningspersonalen utgöres af 1 vaktmästare, 6 vaktkonstaplar, af

hvilka en sköter maskinistbefattningen, 1 första vaktkvinnor och 2 vaktkvinnor. Beträffande inredningen af själfva fängelset skiljer sig detta från såväl det förutvarande länsfängelset som öfriga länsfängelser i riket därutinnan, att det innehåller två särskilda afdelningar, en för kvinnor och en för män. En inom fängelsebyggnadens bottenvåning anordnad tingslokal består af tillsammans sex rum, nämligen en större tingsal, särskilda rum för domhufvanden, åklagaren, nämnden och inkallade vittnen samt ett rum för förvaring af arkivhandlingar. Totalkostnaden för det nya fängelset kan anslås till omkring 275,000 kronor.

C) Administration och polisväsende. Med föranledande af lagen den 27 maj 1898 angående tillägg till förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 har Kungl. Maj:t genom nådigt bref af den 21 april 1899 dels meddelat vissa förändrade *administrativa bestämmelser* i fråga om Dalarö, Liljeholmens och Djursholms municipalsamhällen, dels beträffande det område vid Drottningholm, där brandstadgan för rikets städer är gällande, med afseende å där rådande särskilda förhållanden förklarar lagen icke skola ega tillämplighet å samma område. För municipalsamhället Nya Hagalund har Länsstyrelsen den 25 juli 1900 utfärdat såväl byggnads- som brandordning. För Liljeholmens municipalsamhälle och Sundbybergs köping hafva äfven byggnadsordningar under perioden fastställts, för det förra samhället den 6 juni 1900 och för köpingen den 15 december samma år.

Med hänsyn till hälsovården har Länsstyrelsen dels den 29 maj 1897 till efterrättelse fastställt stadsfullmäktiges i Södertelge beslut, att, med undantag af stads- och landsförsamlingarnas begravningsplats vid Stockholmsvägen, den del af stadens område, som är belägen inom ett afstånd af 5,000 fot eller 1,485 meter från Stora torget, skall i afseende å hälsovården betraktas såsom stad, och dels, likaledes för Södertelge stads vidkommande, den 4 augusti 1897 fastställt stadga angående uppsamling och bortforsling från staden af afträdesämnen, kreatursspillning, sopor, hushållsaffall och annan orenlighet.

Sedan för möjliggörandet af en verksam *kontroll öfver slakterier*, korftillverkning m. m. de hufvudstaden närmast angränsande kommunerna antagit och fått af Länsstyrelsen fastställt ett inom Länsstyrelsen uppgjort förslag till ordningsstadgar för utöfvande såsom yrke af slakteri eller tillverkning af korf, s. k. sylta och dylika födoämnen, hafva efter hand enahanda stadgar kommit till stånd jämväl inom en stor del af länets öfriga kommuner; varande för närvarande berörda ordningsstadgar gällande i städerna Södertelge, Norrtelge och Öregrund, i Sundbybergs köping samt i Bromma, Spånga, Jerfälla, Sollentuna, Solna, Danderyds, Täby, Vallentuna, Österåkers, Nacka, Brännkyrka, Huddinge, Botkyrka, Grödinge, Hammarby, Skånela, Odensala, Husby-Erlinghundra, Frösunda, Kårsta, Gottröra, Orkesta, Skepptuna, Rö, Rimbo, Fasterna, Husby-Lyhundra, Hargs, Ösmo, Öfver-Jerna och Turinge socknar.

Stadga angående velocipedåkning inom Södertelge stad har af Länsstyrelsen fastställts den 20 februari 1899.

I Svenska likbränningsföreningens provisoriska *likbränningsanstalt* vid Hagalund i Solna socken hafva 252 likbrännningar verkställt under perioden, nämligen 47 år 1896, 51 år 1897, 49 år 1898, 51 år 1899 och 54 år 1900. Frekvensen inom de olika åldersklasserna framgår af följande siffror:

	Under 10 år.	10—20 år.	20—30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50—60 år.	60—70 år.	70—80 år.	80—90 år.	Öfver 90 år.	Summa.
Män	5	—	9	10	24	44	31	36	14	—	173
Kvinnor	—	2	4	7	11	12	13	14	15	1	79
Summa	5	2	13	17	35	56	44	50	29	1	252

Liken voro efter personer, som i lifstiden tillhört: 184 Stockholms stad, 12 Stockholms län, 9 Uppsala län, 7 Södermanlands län, 5 hvardera af Kalmar och Örebro län, 4 Gefleborgs län, 3 hvar och ett af Jönköpings, Malmöhus och Vestmanlands län, 2 hvar och ett af Östergötlands, Kristianstads, Skaraborgs, Vermlands och Kopparbergs län, 1 hvardera af Blekinge och Vesternorrlands län samt 5 utlandet, nämligen Baden, Finland, Italien, Ryssland och Tyrolen. 5 af de döda voro judar.

Af statsmedel har af Kungl. Maj:t under perioden anslagits till särskild *polisstyrka å landet* hvar och ett af åren 1896—1898 7,000 kronor, år 1899 5,900 kronor och år 1900 7,500 kronor. Med anlitan af dessa medel äfvensom lämnade bidrag af Kungl. Järnvägstyrelsen, kommuner och enskilda har extra polisbevakning anordnats dels året om, dels under längre eller kortare tid af de särskilda åren utanför åtskilliga af Stockholms tullar, nämligen Norrtull samt Danviks-, Skans- och Hornstullar, vid Liljeholmens järnvägsstation och omnejd, vid Rimbo järnvägsstation, vid Drottningholms och Haga kungl. lustslott samt inom den Sundbybergs köping angränsande, tätt bebyggda delen af Solna socken, hvartill kommit under den senare delen af perioden särskildt anordnad polisbevakning jämväl vid Saltsjöbaden och vid Djurholm samt under hela perioden å olika platser sådan bevakning af mera tillfällig art. Af det ifrågavarande stats-

anslaget såsom afsedt jämväl att bereda tillgång till erforderliga kostnader för gröfre brotts upptäckande och förbrytares efterspanande hafva äfven några snärre belopp i det förra afseendet under perioden utbetalats, men i allmänhet möjliggöras genom detsamma icke några andra utgifter än de, som sammanhånga med den extra polisbevakningen, och esomoftast icke ens dessa.

D) Kreditanstalter och försäkringsinrättningar. Beträffande *bankinrättningarna* inom länet är att omförmåla, att, sedan bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland den 17 december 1900 beslutat öppna ett afdelningskontor vid Rimbo, kontoret därstädes uti af bolaget förhyrd lokal från den 16 februari innevarande år trädt i verksamhet. Från den 1 mars 1897 har jämväl Norra Roslagens folkbank, hvars styrelse har sitt säte i Öregrund, varit i verksamhet. Angående såväl den nämnda folkbanken som länets sparbanker och Postsparbanken, i hvad dess verksamhet afser länet, hänvisas emellertid till afdelningen Sparbanksstatistik af serien Bidrag till Sveriges officiella statistik.

Hvad *försäkringsväsendet* angår, verka fortfarande inom länet Stockholms läns brandstodsbolag, Lyhundra med flere härads brandstodsbolag och Länna sockens brandstodsbolag, Stockholms läns hästförsäkringsbolag, Mellersta Roslags hästförsäkringsbolag och Rånäs gemensamma hästförsäkringsbolag, äfvensom Länna hästförsäkringsförening samt Norrtelge sjöförsäkringsförening och sjöförsäkringsbolaget Roslagen, hvarjämte under perioden tillkommit ett flertal hästförsäkringsföreningar, såsom i Roslags-Bro, Lohärads, Blidö, Ununge och Häfverö socknar samt Schebo veterinärdistrikts hästförsäkringsförening, och slutligen en förening i annat syfte, nämligen Långgarns nötkreatursförsäkringsförening.

Af för jordbruksbefolkningen inom länet synnerligen stor betydelse är det bolag, som under namn af Försäkringsbolaget

Tab. C.

De större försäkringsinrättningarnas inom Stockholms län verksamhet åren 1896—1900.

Inrättningens namn.	År då verksamheten börjat.	Influtna försäkringsavgifter eller utdebiterade belopp åren 1896—1900.	Öfriga inkomster åren 1896—1900.	Utbetalda brand-, sjö- eller andra skadeersättningar åren 1896—1900.	Öfriga utgifter åren 1896—1900.	Befintliga fonder eller tillgångar vid slutet af år 1900.	Försäkringsbelopp		Utdebitering för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					Antal fall, då under 1896—1900 utbetalts ersättning.
							tecknad under loppet af år 1900.	kvarstående vid slutet af år 1900.	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.	
Stockholms läns brandstodsbolag ¹⁾	1844	347,948 39	43,578 43	226,745 99	164,780 83	345,858 45	2,607,730	83,803,070 00	80	80	80	70	70	4) 247
									80	80	80	70	70	
Stockholms läns hästförsäkringsbolag ¹⁾	1877	162,534 13	—	115,714 97	46,819 16	8,825 85	346,560	1,722,860 00	250	230	230	230	220	436
Mellersta Roslags hästförsäkringsbolag ⁵⁾	1887	18,361 68	—	13,224 43	5,137 25	3,926 57	22,840	196,328 67	150	200	200	250	200	—
Norrtelge sjöförsäkringsförening ⁷⁾	1889	226,025 00	2,888 00	205,015 00	20,329 00	3,266 00	165,249	546,490 00	340	630	810	460	900	—
Sjöförsäkringsbolaget Roslagen ⁸⁾	1870	66,232 00	—	59,195 00	5,353 00	1,684 00	314,000	268,300 00	810	760	610	560	580	44
Försäkringsbolaget mot mjältbrandskada i Stockholms län	1898	4,864 70	10,430 53	2,022 22	2,814 64	10,430 53	1,592,792	2,978,467 00	—	—	5	9	11	1

¹⁾ Försäkringsåret gäller från och med den 14 mars ena året till och med den 13 mars det därpå följande. — ²⁾ Ansvarighetsbelopp vid slutet af år 1900 96,592,520 kr. — ³⁾ D:o d:o 71,192,260 kr. — ⁴⁾ Där af 64 för endast fast egendom, 80 för endast lös egendom och 103 för både fast och lös egendom. — ⁵⁾ Bolaget omfattar Mellersta Roslags fögderi och Norrtelge stad. Försäkringsåret sammanfaller med kalenderåret. — ⁶⁾ Här i ingår afkortning af utdebiterade belopp. — ⁷⁾ Föreningen utgöres af skeppsredare, som lämna hvarandra ömsesidig försäkring mot skador å sina i föreningen intagna segelfartyg; utom Stockholms län antagas efter styrelsens bepröfvande sådana fartyg, som innehafva klassificering eller eljest befinnas i klassvärdigt tillstånd. Räkenskapsåret sammanfaller med kalenderåret. — ⁸⁾ kaskö, hvilket belopp här blifvit upptaget. — ⁹⁾ Räkenskapsår och kalenderår sammanfalla. — ⁹⁾ Inträdesavgifter och räntor å dem.

mot mjältbrandsskada i Stockholms län likaledes kommit till stånd under perioden och för hvilket bolag Konungens Befallningshafvande fastställt reglemente den 26 maj 1898. Bolaget meddelar försäkring enligt tre kategorier: 1:o) af den faktiska förlust, som kan uppstå i följd af genom spärrningsåtgärder hindrad eller upphörd mjölkafkastning; 2:o) af den förlust, som kan uppstå genom dödsfall eller af vederbörande myndighet påbjuden nedslaktning bland nötkreatursbesättningen; och 3:o) af viss, till sin storlek bestämd årlig mjölkinkomst. Hittills utbetalade ersättningar hafva i alla uppkomna fall utom ett utgått för försäkrad mjölkinkomst enligt 1:sta och 3:dje kategorierna; och har särskildt det sistnämnda försäkringsättet vunnit största anslutningen. Under senare tiden har dock kombinerad försäkring af såväl djur som mjölk oftast tagits.

Genom den på Civildepartementets föranstaltande årligen utkommande publikationen »Försäkringsväsendet i riket» meddelas visserligen fullständig statistik angående dit hörande förhållanden, men då, såsom antydt är, de där förekommande uppgifterna sammanföras endast för ett år i sänder, torde för uppfattningen af försäkringsväsendet inom länet under perioden åtminstone i fråga om de större bolagen och föreningarna få hänvisas till förestående tabell C (sid. 21).

Försök att bilda ett länsbolag för försäkring mot hagelskada har visserligen gjorts under perioden, men har förslaget, då intresset för sådan slags försäkring visat sig vara synnerligen ringa, måst uppgifvas.

E) Fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjuk- och begravningskassor och därmed jämförliga inrättningar. Härom återopas tabellen 7.

F) Hälso- och sjukvård. Vid handläggning af frågor om allmänna hälsovården inom länet har förste provinsialläkarens yttrande inforrats i 39 ärenden samt i anledning af 7 nådiga remisser angående allmänna ärenden.

Läkardistriktet hafva fortfarande utgjort 13, nämligen 5 provinsialläkardistrikt, Stockholms, Sotholms, Norrtelge, Östhammars och Sigtuna, samt — om därvid äfven medräknas Sundbybergs köping, hvarst på grund af nådiga brefvet den 28 mars 1896 en extra provinsialläkare med rätt till tjänsteårsberäkning sedan den 11 juni samma år varit anställd — 8 extra provinsialläkardistrikt, Sundbybergs, Botkyrka, Dalarö, Vermdö, Österåkers, Rimbo, Schebo och Gräsö, af hvilka Dalarö distrikt åtnjutit statsunderstöd med 1,000 kronor samt Rimbo och Gräsö distrikt hvarterda med 500 kronor årligen. I Södertelge, Norrtelge och Öregrund hafva stadsläkare fortfarande varit anställda, i Södertelge tvenne.

Den inom länet bosatta eller anställda personalen af läkare utgjorde vid femårsperiodens början 30, vid dess slut 36; af dessa voro 4 bosatta i Stockholm. Af tandläkare funnos vid periodens början 2, vid dess slut 3. Personalen vid de 13 ständiga apoteksinrättningarna utgjorde vid periodens början 23, vid dess slut 21.

Barnmorskornas antal, som vid periodens början var 94, däraf 90 instrumentexaminerade, utgjorde vid dess slut 99, däraf 96 instrumentexaminerade. Endast en mindre kommun, Nämndö, saknar fortfarande barnmorska.

En ny fast sjukvårdspersonal har tillkommit under perioden genom 1899 års landstings beslut att för hvar och ett af åren 1900—1902 ställa till sjukvårdsstyrelsernas i Stockholms, Sottholms, Dalarö, Vermdö, Österåkers, Norrtelge, Rimbo, Schebo, Östhammars och Sigtuna läkardistrikt förfogande ett anslag af 3,500 kronor till aflöning åt 10 epidemisjuksköterskor med 350 kronor till hvarje; dock utgår nämnda anslag endast till distrikt, som förbinder sig att åt sköterska anskaffa bostad och vedbrand eller ersättning därför äfvensom att i första hand ansvara för den till henne utgående dagaflöning. Denna senare, beräknad till 1 krona, uppbär sköterskan endast under tjänstgöring; och eger hon bekomma dagaflöningen jämte fri skjuts och kost af dem, som anlita henne. Epidemisjuksköterskorna, för hvilka instruktion blifvit fastställd af Landstinget, skola hafva sin bostad i närheten af läkarstationerna. För närvarande äro sköterskor anställda inom samtliga ofvannämnda distrikt utom Dalarö.

Af viktigare sanitära förbättringar inom länet äro följande att anteckna. I Södertelge har vattenledningsverket fullbordats och ett rörnät af 6,700 meters längd nedlagts i sammanhang med kloakledningen. Renhållningsväsendet därstädes har ordnats efter entreprenadsystem och särskild stadga för renhållningen, såsom redan är omnämndt, af Konungens Befallningshafvande fastställt. I Sundbyberg har kloaknätet, hvars anläggning påbörjades år 1892, väsentligen utvidgats, så att det vid periodens slut omfattade en längd af 6,270 meter, däraf 3,445 meter gatuledningar. Renhållningsväsendet har i Sundbyberg likaledes ordnats efter entreprenadsystem med kontrakt om afhämtning. Totalkostnaden för kloakbygget i Sundbyberg beräknas hafva uppgått till 20,000 kronor. Vattenledning har anlagts för Saltsjöbaden från ett par mindre sjöar, Lundejön och Damsjön, för en kostnad af omkring 150,000 kronor. En dylik finnes äfven anlagd i Djursholm från Ösbyträsk. De förut jämväl omfördälda ordningsstadgarna för slakterier i en mängd socknar hafva medfört, att en väsentligt bättre ordning vid sådan slags handtering i dessa kommuner kommit till stånd.

Sjukvårdsanstalterna för länet, utom de båda länet begagnar gemensamt med Stockholms stad, nämligen Serafimerlasarettet samt Stockholms stads och läns kurhus, utgöras fortfarande af lasarett i Södertelge, Norrtelge och Östhammar samt Löwenströmska lasarettet. Till dessa kommer snart nog en sjukstuga i Vaxholm, som allmänna rådstugan därstädes redan år 1898 beslutat uppföra med för ändamålet tillgängliga donationsmedel, men hvilken, efter det grunden först under innevarande år blifvit lagd, icke kan påräknas blifva till allmänt begagnande upplåten förr än under loppet af år 1902. Så snart sjukstugan, beräknad för 8 sängar, emellertid upplåtits, är densamma enligt beslut af 1898 års landsting tillförsäkrad ett årligt anslag af 800 kronor såsom bidrag till den sjukvård, som där kommer att lämnas.

Jämlikt det med direktionen för Serafimerlasarettet uppgjorda, i förra berättelsen omfördälda kontrakt har länet under hela perioden varit i åtnjutande af det antal sängplatser å nämnda lasarett, 34, som Landstinget förbehållit detsamma, men har Landstinget däremot icke begagnat sig af sin i kontraktet medgifna rätt att få länets sängantal ökad från 34 till 40.

Det nybyggda lasarettet i Norrtelge, som förlagts å ett af staden till Landstinget skänkt område och hvarför anläggningskostnaden, om därvid medräknas kostnaden för några mindre

byggnader, uppförda för särskilda behof, planering af området, installation för elektrisk belysning m. m., uppgått till sammanlagdt 91,570 kronor 45 öre, togs i besittning i midten af juli månad 1897, då de sjuka dit inflyttades. Ursprungligen inrättadt med 40 sängplatser å sjukhusafdelningen och 8 å darsjukstuguaafdelningen, har det sedermera erhållit ett ökad antal sängar å den förra afdelningen, så att dessa vid periodens slut utgjorde 50.

Vid 1900 års landsting gjordes framställning om uppförande vid Löwenströmska lasarettet af en ny sjukhuspaviljong och i sammanhang därmed om vidtagande af åtskilliga omändringar i den nuvarande lasarettbyggnaden. Landstinget ansåg emellertid, att länslasarettens numera icke, hvarken det Löwenströmska eller de uti Södertelge och Östhammar befintliga, fullt motsvarade nutidens kraf på väl anordnade sjukvårdsinrättningar, hvarför Landstinget, då de nämnda lasarettens dessutom i fråga om utrymmet visat sig vara otillräckliga för emottagande af den år efter år ökade tillströmningen af sjuka, beslöt låta tillsvidare anstå med den föreslagna tillbyggnaden af Löwenströmska lasarettet och tillsatte en kommitté för vinnande af utredning icke allenast om behofvet af nya anordningar vid sistnämnda lasarett utan äfven rörande lasarettsvården i dess helhet. Efter verkställd utredning i enlighet med det erhållna uppdraget hemställde kommittén, som funnit Löwenströmska lasarettet framför något af de öfriga lasarettens vara i behof af genomgripande förändringar, att innevarande års landsting måtte bevilja medel för uppförande af en tillbyggnad därstädes, hvarefter Landstinget till ny- och ombyggnad vid lasarettet anslog ett belopp af 44,100 kronor. Därförutom beslöt Landstinget på förslag af samma kommitté och för att i någon mån tillgodose länets behof af ökad antal sängplatser i allmänhet att antaga ett af direktionen för Serafimerlasarettet länet gjordt anbud, enligt hvilket från och med år 1902 länet egde upptaga 60 sängar å lasarettet förutom de friplatser, som kunde erhållas med räntan å Wattringska donationsfonden, allt mot en ersättning, beräknad, så snart det ursprungliga antalet 34 öfverskredes, efter lasarettskostnadens verkliga belopp.

Angående patientantal, sjukvårdskostnad m. m. vid Serafimerlasarettet, såvidt angår länet, och vid länslasarettens under de särskilda åren får Länsstyrelsen meddela uppgifter i nedanstående tabell D.

Fördelade efter olika betalningsklasser, hafva under perioden sjuka vårdats till ett antal af:

	Betalningsklasser.							Summa.
	40 öre.	75 öre.	1-50 kronor.	1-75 kronor.	1-90 kronor.	2 kronor.	Utan afgift.	
Serafimerlasarettet . . .	2,164	1,483	90	—	—	—	—	3,737
Norrtelge lasarett . . .	1,394	511	123	2	52	18	26	2,126
Östhammars » . . .	804	217	49	1	—	3	16	1,090
Södertelge » . . .	1,075	78	56	—	—	4	5	1,218
Löwenströmska lasarettet	1,870	230	31	2	—	2	4	2,139

De utgifter sjukvården kräft under perioden hafva uppgått till följande belopp:

År.	Kurhuset. Kronor.	Serafimerlasarettet. Kronor.	Norrtelge lasarett. Kronor.	Östhammars lasarett. Kronor.	Södertelge lasarett. Kronor.	Löwenströmska lasarettet. Kronor.
1896 . . .	12,206-40	13,718-66	39,600-00	6,900-00	8,600-00	7,690
1897 . . .	10,648-62	14,752-68	26,901-64	6,288-17	7,290-81	8,490
1898 . . .	10,853-88	19,296-01	10,525-00	6,640-00	9,609-30	7,690
1899 . . .	11,746-41	18,971-14	22,605-68	6,033-38	9,668-34	7,690
1900 . . .	11,880-73	18,342-50	22,495-84	6,000-00	11,328-01	8,900

I de belopp, hvarmed legosängsavgifterna utgått, har någon förändring icke gjorts under perioden, om man undantager, att enligt beslut af 1898 års landsting legosängsavgift för sådana länet tillhörande patienter, som från sjukhåll eller olycksfallsförsäkringsbolag åtnjöt sjukhjälp af minst tolf kronor i veckan, förklarats skola utgå med samma belopp som för mera bemedlad patient, eller 75 öre för dag. Den personliga sjukvårdsavgiften har under hela perioden varit densamma som förut, 50 öre för man och 25 öre för kvinna.

Tvenne epidemisjukstugor hafva under perioden kommit till stånd, en i Nacka med 12 sängar för en kostnad af 16,000 kronor och en i Danderyd med 8 sängar för en kostnad af 9,000 kronor, kostnaderna för byggnadsplats ej inberäknade. Frågan om uppförande af epidemisjukstugor på landsbygden kan sägas hafva kommit på dagordningen, och flerstädes hafva kommittéer för ändamålet blifvit tillsatta.

Karantänsanstalten Fejan i Rådmansö socken har under den nu tilländagångna femårsperioden icke varit i användning, men står fortfarande rustad för sitt ändamål.

Tab. D. Patientantal, sjukdagar och sjukvårdskostnader vid Stockholms läns lasarett åren 1896—1900.

År.	Serafimerlasarettet. (Stockholms läns andel.)			Norrtelge lasarett.			Östhammars lasarett.			Södertelge lasarett.			Löwenströmska lasarettet.		
	Vårdade sjuka.	Sjukdagarnas antal.	Kostnad för underhållsdag. Kronor.	Vårdade sjuka.	Sjukdagarnas antal.	Kostnad för underhållsdag. Kronor.	Vårdade sjuka.	Sjukdagarnas antal.	Kostnad för underhållsdag. Kronor.	Vårdade sjuka.	Sjukdagarnas antal.	Kostnad för underhållsdag. Kronor.	Vårdade sjuka.	Sjukdagarnas antal.	Kostnad för underhållsdag. Kronor.
1896 . . .	671	23,656	1-04	228	5,165	1-64	187	5,631	1-47	192	5,206	1-60	421	8,996	1-41
1897 . . .	702	25,480	1-14	247	6,775	1-89	176	5,033	1-50	227	6,473	1-58	367	8,881	1-46
1898 . . .	758	25,876	1-24	452	11,740	1-56	158	4,962	1-61	258	6,774	1-62	454	8,723	1-45
1899 . . .	769	25,753	1-29	556	16,020	1-61	252	6,051	1-44	278	6,860	1-87	454	8,963	1-53
1900 . . .	837	27,810	1-37	648	18,565	1-59	317	7,975	1-44	263	6,652	1-91	443	9,366	1-55

Lungotssanatorium, uteslutande afsedt för aktiebolaget Separators egna arbetare, har af bolaget uppförts på södra sluttningen af en med barrträd beväxt skogshöjd å bolaget tillhöriga hemmanet Himmelsboda i Botkyrka socken. Själva sanatoriebyggnaden, beräknad att kunna upptaga 35 å 40 patienter, är uppförd i tre våningar för en kostnad, jämte inventarier, af omkring 90,000 kronor.

Solna sjukhem, hvilken enskilda anstalt för sinnessjuka fortfarande eges af ett bolag, har genom nådiga brefven den 14 maj 1897 och den 25 augusti 1899 medgifvits rättighet att efter delvis företagna förändringar af förutvarande lokaler emottaga ett ökad antal manliga patienter, så att sjukplatsernas antal enligt det förra brevet uppgick till 12 för män och 10 för kvinnor och enligt det senare till 20 (eventuellt 22) för män och 7 (eventuellt 5) för kvinnor. Under perioden hafva inalles 138 patienter vårdats därstädes. Medeltalet dagligen vårdade har varit i ständigt stigande från 15 vid periodens början till 25 vid dess slut. Anstaltens läkare har genom nådiga brevet den 1 oktober 1897 beviljats rätt till tjänsteårsberäkning.

En ny *enskild vårdanstalt för sinnessjuka* har vid periodens slut tillkommit i *Sigtuna*, hvarest enskild person genom nådiga brevet den 16 november 1900 beviljats tillstånd att i förut därvarande sjukhem anordna en dylik anstalt för vård på en gång af högst 20 sinnessjuka.

Sedan år 1897 har vid den intill Mälaren belägna lägenheten Eolshäll i Bränkyrka socken funnits inrättad en enskild anstalt för alkoholister, benämnd *Stockholms alkoholisthem*. Dess styrelse har sitt säte i Stockholm, hvarifrån äfven läkarvården ombesörjes. Hemmet har till sitt förfogande en större villa med plats för 15 pensionärer, en större trädgårdsanläggning samt nödiga ekonomihus. Personalen utgöres af en föreståndare och kvinnlig betjening, förutom trädgårdspersonal. Efter hemmets öppnande den 1 april 1897 hafva därstädes varit till vård intagna 90 pensionärer, af hvilka 42 utskrifvits såsom botade. Minimitiden för vistelse vid hemmet är fastställd till sex månader. Pensionsafgiften är 125, 100 eller 75 kronor i månaden, beroende på patientens tillgångar. Hemmet är i åtnjutande af statsanslag, som år 1900 utgick med 4,000 kronor.

Såsom *badorter* äro sommartiden städerna Södertelge, Norrtelge, Öregrund och Östhammar äfvensom å landsbygden Furusund samt Rindö brunn, bad och sanatorium fortfarande besökta. Å den sistnämnda platsen har år 1896 i barrskogen nära den höga klippstranden uppförts en trevåningars sanatoriebyggnad, innehållande 70 rum med till hvarje lägenhet hörande öppen veranda, för en kostnad af 65,000 kronor utom inventarier. Bad- och brunnsgästernas antal vid de särskilda kurorterna har varit:

År.	Södertelge.	Norrtelge.	Öregrund.	Östhammar.	Furusund.	Rindö.
1896 .	737	885	380	200	178	250
1897 .	752	792	384	188	212	} i jämn tillväxt
1898 .	833	1,029	400	225	227	
1899 .	806	1,078	500	352	215	
1900 .	981	965	560	380	230	

Vid periodens början funnos inalles 15 praktiserande veterinärer inom länet och lika många vid dess slut. Ett nytt veterinärdistrikt, bildadt af Huddinge och Botkyrka socknar samt med station för veterinären vid Hamra i sistnämnda socken, har på grund af nådiga brevet den 11 mars 1898 tillkommit under perioden. Därjämte hafva Lunda och Skepptuna socknar anslutit sig till och upptagits i Långhundra veterinärdistrikt, hvilket sålunda numera omfattar Lagga, Östuna, Husby-Långhundra, Vidbo, Lunda, Skepptuna, Gottröra och Almunge socknar. Veterinärdistriktens inom länet antal utgör för närvarande 11.

G) **Fattigvård.** Under perioden har en ny fattiggård tillkommit, i Grödinge socken, i det att socknen inköpt ett å egendomen Sjöberg vid Kaggefjärden af Östersjön beläget skeppsvarf tillika med ett jordområde af omkring 5 hektars vidd, som där- efter omdanats till fattiggård, allt för en kostnad af omkring 16,600 kronor. Däremot har, sedan särskildt landstingen i Södermanlands och Vestmanlands län funnit sig icke kunna biträda en af Stockholms läns landsting år 1893 gjord framställning om inrättande af en för Stockholms, Uppsala, Södermanlands och Vestmanlands län gemensam anstalt, afsedd för tredskande fattighjons vård och tillhållande till arbete, samt länets landsting i anseende till den utgång nämnda fråga fått låtit verkställa utredning om anläggningskostnad m. m. för en ensamt efter länets behof afpassad dylik anstalt, i hvilken skulle mottagas utom tredskande fattighjon äfven öfveråriga idioter och sinnessjuka, jämväl sistnämnda förslag enligt 1897 års landstings beslut fått förfalla.

Antalet hos Länsstyrelsen under perioden inkomna fattigvårdsärenden, beloppet af den fattigvårdskostnad, hvarför af kommuner inom länet hos Kungl. Maj:t söktes ersättning af allmänna medel, samt den ersättning för samma kostnad, som af Kungl. Maj:t beviljats, utvisas af följande siffror:

År.	Inkomna ärenden.	Sökt ersättning.	Beviljad ersättning.
1896	596	1,755.53 kr.	1,692.08 kr.
1897	589	1,377.99 >	1,250.99 >
1898	594	2,567.05 >	1,962.05 >
1899	773	2,614.23 >	2,494.69 >
1900	816	2,951.93 >	2,711.93 >

Stockholm å landskansliet och landskontoret den 31 december 1901.

PAUL ISBERG.

I. Törneblad.

Matth. Falk.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I STOCKHOLMS LÄN ÅREN 1896—1900.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
	Kyrkoskrifna folkmängden (enligt prästerskapets uppgifter den 31 december).			Mantalskrifna folkmängden (enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år).											
				Hela mantalskrifna folkmängden.			Däraf fria från mantalspenningar.								
							Värfvadt manskap.			Af särskilda orsaker befriade.			Underåriga.		Summa (fria från mantalspenningar).
				Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.
Landsbygden	år 1896	72,679	74,856	147,535	73,226	75,378	148,604	121	3,132	6,114	29,131	28,444	32,384	34,558	66,942
	1897	73,221	75,253	148,474	73,549	75,806	149,355	113	3,144	6,085	29,376	28,665	32,633	34,750	67,383
	1898	74,251	76,418	150,669	74,766	77,022	151,788	92	3,112	6,131	29,999	29,084	33,203	35,215	68,418
	1899	75,325	77,526	152,851	76,070	78,468	154,538	67	3,056	6,023	30,382	29,806	33,505	35,829	69,334
	1900	77,782	79,673	157,455	78,444	80,699	159,143	164	3,034	6,002	31,600	30,847	34,798	36,849	71,647
Södertelge stad	år 1896	2,578	3,135	5,713	2,536	3,283	5,819	—	70	155	980	1,037	1,050	1,192	2,242
	1897	2,764	3,278	6,042	2,738	3,421	6,159	—	85	164	1,071	1,102	1,156	1,266	2,422
	1898	3,152	3,556	6,708	3,227	3,737	6,964	—	80	159	1,162	1,107	1,242	1,266	2,508
	1899	3,532	3,834	7,366	3,592	4,016	7,608	—	80	179	1,295	1,262	1,375	1,441	2,816
	1900	3,876	4,331	8,207	3,798	4,314	8,112	—	90	190	1,344	1,380	1,434	1,570	3,004
Norrstelge stad	år 1896	1,135	1,387	2,522	1,143	1,398	2,541	—	57	97	430	460	487	557	1,044
	1897	1,190	1,447	2,637	1,193	1,457	2,650	—	59	94	439	492	498	586	1,084
	1898	1,228	1,508	2,736	1,228	1,512	2,740	—	63	104	442	497	505	601	1,106
	1899	1,325	1,620	2,945	1,335	1,631	2,966	—	78	106	463	531	541	637	1,178
	1900	1,420	1,698	3,118	1,419	1,704	3,123	—	79	127	514	565	593	692	1,285
Sigtuna stad	år 1896	253	287	540	259	295	554	—	10	34	98	72	108	106	214
	1897	263	305	568	272	312	584	—	13	31	104	83	117	114	231
	1898	245	286	531	260	294	554	—	14	33	93	69	107	102	209
	1899	243	290	533	250	298	548	—	13	32	82	69	95	101	196
	1900	260	308	568	258	310	568	—	10	32	87	71	97	103	200
Östhammars stad	år 1896	329	414	743	340	408	748	—	7	32	109	129	116	161	277
	1897	334	405	739	327	415	742	—	6	33	107	126	113	159	272
	1898	331	416	747	330	406	736	—	6	33	115	119	121	152	273
	1899	333	421	754	333	418	751	—	8	33	117	126	125	159	284
	1900	345	443	788	331	427	758	—	8	40	124	128	132	168	300
Öregrund stad	år 1896	465	486	951	469	470	939	—	11	28	164	157	175	185	360
	1897	457	489	946	462	484	946	—	12	28	161	165	173	193	366
	1898	457	494	951	449	489	938	—	16	28	161	168	177	196	373
	1899	464	518	982	456	492	948	—	15	26	159	161	174	187	361
	1900	479	535	1,014	466	516	982	—	13	25	171	173	184	198	382
Vaxholms stad	år 1896	886	681	1,567	876	682	1,558	301	2	59	225	199	528	258	786
	1897	893	700	1,593	884	686	1,570	300	21	56	215	189	536	245	781
	1898	921	683	1,604	892	710	1,602	287	18	57	217	208	522	265	787
	1899	930	692	1,622	930	705	1,635	294	21	56	231	197	546	253	799
	1900	965	737	1,702	903	737	1,640	231	20	53	248	206	499	259	758
Hela länet	år 1896	78,325	81,246	159,571	78,849	81,914	160,763	422	3,289	6,519	31,137	30,498	34,848	37,017	71,865
	1897	79,122	81,877	160,999	79,425	82,581	162,006	413	3,340	6,491	31,473	30,822	35,226	37,313	72,539
	1898	80,585	83,361	163,946	81,152	84,170	165,322	379	3,309	6,545	32,189	31,252	35,877	37,797	73,674
	1899	82,152	84,901	167,053	82,966	86,028	168,994	361	3,271	6,455	32,729	32,152	36,361	38,607	74,968
	1900	85,127	87,725	172,852	85,619	88,707	174,326	395	3,254	6,469	34,088	33,370	37,737	39,839	77,576

Tab. 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I STOCKHOLMS LÄN ÅREN 1896—1900.

a) Längd af allmänna vägar och kostnad för deras underhåll år 1900.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Väghållningsdistrikt.	Väglängd.		Vägfyrkar.				Uppskattad kostnad för vägunderhåll in natura (den tid mark är bar).	Vägs katt pr vägfyrk.		Väggassans inkomster.			Väggassans utgifter.			Väggassans behållning vid årets slut.
	Landsväg (med broar).	Bygdeväg (med broar).	Å jordbruksfastighet		Å allmänningsskogar, frälseränta samt annan fastighet.			Å vägfyrkar enligt kol. 4.	Å vägfyrkar enligt kol. 5—7.	Vägs katt. 1)	Af statsmedel. 2)	Öfriga inkomster.	Förvaltningskostnader.	Ersättning till snöploklagen.	Öfriga utgifter. 3)	
	Kilom.	Kilom.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Kronor.	Öre.	Öre.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Färentuna h:ds	—	75 181	48 862	2 284	4 113	7 644	6 644 02	3	15	3 405 28	—	15 00	400 00	1 276 00	1 442 21	3 501 16
Sollentuna >	31 309	32 021	57 959	—	11 940	19 119	7 389 53	—	11	3 373 51	—	162 21	581 94	1 375 00	33 00	3 570 85
Vestra f:gd. norra >	9 938	139 370	50 355	1 436	1 068	397	6 239 20	6 99	18 14	4 045 91	—	57 65	261 88	3 594 00	2 623 39	759 96
> > östra >	25 498	64 972	43 562	—	936	422	10 002 00	7	32	3 646 98	—	4 45	308 96	2 795 00	1 413 28	149 86
> > västra >	26 619	91 438	53 012	470	1 922	—	11 978 80	7	21	4 213 29	—	—	349 38	2 809 00	450 00	1 050 48
> > södra >	15 660	99 328	43 741	719	1 280	1 343	5 601 29	8	20	4 122 00	—	—	284 00	2 594 00	2 657 00	46 42
Lyhundra h:ds	45 289	51 262	36 124	264	478	575	12 279 81	8	30 5	3 814 41	—	—	163 16	3 034 50	515 81	86 25
Sjuhundra >	29 867	107 003	25 738	389	1 494	2 765	9 967 77	—	26	975 70	1 471 49	75 07	123 18	—	513 62	3 727 92
Roslags-Bro s:ns	—	38 000	15 291	131	319	515	4 002 20	16	38	2 808 32	—	—	188 00	2 090 00	1 008 34	123 58
Vätö >	—	24 000	6 138	158	385	668	1 444 31	7	28	768 74	—	30 92	212 72	540 00	—	46 94
Frötuna o. Länna skeppslags	8 168	69 000	38 111	708	2 199	1 528	5 695 48	8	22	4 024 68	—	208 16	418 95	1 255 00	66 18	3 455 61
Börstils s:ns	34 883	18 917	18 073	—	430	376	4 766 37	16	33	3 157 66	—	40 50	124 00	2 530 46	224 46	1 309 20
Hargs o. Edebo s:rs	38 222	50 028	21 730	—	936	1 498	4 204 41	6	24	2 071 25	—	34 75	176 80	1 269 09	145 40	1 307 52
Gräsö s:ns	—	30 623	4 490	—	132	376	1 262 67	32	57	1 725 69	—	8 82	55 00	721 00	914 14	39 37
Hökbufvuds, Valö o. Forsmarks s:rs	31 426	43 283	22 882	—	1 434	2 515	6 497 11	7	21	2 843 04	—	24 58	136 00	1 642 03	572 60	825 59
Närdsinghundra h:ds	55 685	115 114	46 541	890	2 027	3 568	10 954 00	3	21	2 569 54	—	119 19	94 10	1 362 00	1 085 79	2 559 44
Vaddö o. Häfverö s:rs	23 340	57 430	24 338	489	1 943	2 370	5 748 20	12	33	4 265 40	—	1 054 39	109 45	3 760 00	1 117 91	332 43
Singö s:ns	—	11 900	—	881	72	233	—	—	—	—	—	—	27 50	—	271 93	28 56
Danderyds skeppslags	24 472	34 214	65 255	—	33 888	28 612	5 984 03	5	14	11 471 22	—	503 16	970 60	810 00	10 880 50	493 89
Österåkers, Riala o. Roslags-Kulla s:rs	—	71 900	32 665	528	1 768	3 321	6 216 05	—	17	1 310 17	—	—	123 50	749 00	405 60	434 12
Ljusterö s:ns	—	27 800	11 079	360	590	201	1 977 91	2	20	451 78	—	—	75 00	272 00	79 50	157 26
Vermdö skeppslags	26 175	23 117	44 324	511	11 730	6 239	4 986 01	6	16	5 439 48	—	721 36	148 00	507 00	3 596 46	2 305 85
Sotholms h:ds	110 618	91 875	90 068	849	8 153	9 663	13 320 07	—	14	10 077 62	—	4 717 56	607 30	4 663 27	1 466 63	9 009 51
Svartlösa >	50 782	111 262	90 238	12 670	41 530	45 730	34 941 44	—	31	26 810 60	2 153 17	4 265 82	1 622 20	5 747 36	8 668 38	56 331 71
Öknebo >	36 728	86 321	62 733	562	4 147	5 531	14 554 93	3	24	3 950 00	—	3 929 86	226 95	1 179 00	6 473 91	235 82
Summa å landet	624 679	1 564 859	953 309	24 209	134 934	145 206	196 657 61	—	—	110 842 22	3 624 66	15 973 45	7 788 07	46 546 71	46 625 49	92 316 74
I städerna	12 400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

b) Väganläggningar och kostnad därför under åren 1896—1900.

18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	
Allmänna vägar.	Längd af under åren 1896—1900			Kostnad för under åren 1896—1900							
	fulländade och afsynade nya vägar.	omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.	fulländade och afsynade nya vägar.				omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.				
			Af statsmedel.	Af väggassors medel.	Af andra medel.	Summa.	Af statsmedel.	Af väggassors medel.	Af andra medel.	Summa.	
Kilometer.	Kilometer.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
Landsvägar	—	3 706	—	—	—	—	—	4 000 00	8 555 40	—	12 555 40
Bygdevägar	99 030	14 190	74 400 00	20 447 06	34 357 70	129 204 76	9 722 00	9 297 00	—	19 019 00	
Summa	99 030	17 896	74 400 00	20 447 06	34 357 70	129 204 76	13 722 00	17 852 40	—	31 574 40	

c) Skjutsanstalter och skjutslega vid 1900 års slut.

Skjutslega pr nymil.	29.	30.	31.	32.	33.
	Gästgifverier med entreprenad.	utan entreprenad.	Skjutsstationer med entreprenad.		utan entreprenad.
			med	utan	
Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.
Med entreprenadbidrag 1 70 kr.	41	—	19	—	—
Utan >	3	—	2	—	—
> > 1 30 >	1	—	—	—	—
Summa skjutsanstalter	45	—	21	—	—
däraf: vid landsvägar	29	—	6	—	—
vid bygdevägar	10	—	15	—	—
i städer	6	—	—	—	—
Anstalter för endast sjöskjuts.	4) 1	4	5) 1	—	—

d) Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1896—1900.

År.	I kung- och krono-skjuts.	Vid gästgifverier		Vid skjutsstationer	
		med	utan	med	utan
		entreprenad.	entreprenad.	entreprenad.	entreprenad.
Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.
1896	—	6 838	—	1 500	—
1897	14	7 027	—	1 461	—
1898	10	8 264	—	1 670	—
1899	22	8 966	—	2 298	—
1900	22	9 321	—	2 548	—
Summa hästar	68	40 416	—	9 477	—

Anm. 1) Häri ingår äfven bidrag af vägfyrkar enligt kol. 5. — 2) Häri ingår icke statsbidraget till vägunderhållet in natura. — 3) Brist. — 4) Ej entreprenadbidrag. — 5) Entreprenadbidrag 60 kr.

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1900.

1. Fideikommissinnehafvarens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	Frälse.					Summa.	å jord- bruks- fastighet.	å annan fastig- het (utom frälseränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Friherre C. L. E. De Geer . . .	Runby, öfre	Ed.	—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	10,000	—	—	—	111,900	
	Väsby m. m.	Hammarby.	—	—	2	3	—	1	93,000	8,900	—	—		
Theodor Ankarcrona	Runsa m. m.	Ed.	—	—	4	$5\frac{1}{2}$	—	1	202,000	—	—	—	202,000	
Godsegaren A. J. Giertha	Bona m. m.	Munsö.	—	—	6	$7\frac{1}{2}$	—	—	225,000	200	—	—	250,400	
	Kunsta	Adelsö.	—	1	—	$\frac{1}{2}$	—	—	25,200	—	—	—		
Friherre Axel Reuterskiöld	Bällsta m. m.	Vallentuna.	—	—	1	$\frac{1}{2}$	—	1	61,000	—	1,200	—	62,200	
Direktör C. G. Nisbeth	Tislinge	Östuna.	—	—	2	$\frac{1}{2}$	—	1	47,000	—	—	—	47,000	
Fröken Elsa Hammarsköld	Vängsjöberg m. m.	Gottröra.	—	1	4	$1\frac{1}{2}$	—	—	169,000	—	—	—	182,100	
	Frälseränta af Söderby m. m.	Närtuna.	—	—	—	—	—	—	—	—	13,100	—		
Knut Gardtman	Norrby m. m.	Vidbo.	—	$\frac{1}{2}$	3	$3\frac{3}{8}$	—	1	95,000	—	—	—	195,500	
	Hönsgårde m. m.	Husby-Långhundra.	—	$2\frac{1}{2}$	—	$2\frac{1}{2}$	—	2	100,500	—	—	—		
Majoren John Jennings	Skånelaholm m. m.	Skånela.	—	$\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4}$	$6\frac{3}{8}$	—	—	187,800	—	—	—	187,800	
Löjtnanten friherre E. Hermelin . .	Noor m. m.	Knifsta.	—	—	5	$\frac{3}{4}$	—	—	97,500	15,600	—	—	113,100	
Löjtnanten C. D. von Schinkel . . .	Vallstanäs m. m.	Norrunda.	—	—	3	$13\frac{3}{8}$	—	—	275,900	—	1,600	—	347,000	
	Elgesta m. m.	{ Husby- Erlinghundra. }	—	—	—	3	—	1	66,000	3,500	—	—		
Öfversten H. Gyllenram	Frälseräntor af Vester-Ricke- by m. m.	Gottröra.	—	—	—	—	—	—	—	—	11,900	—	13,500	
	D:o af Bårresta	Skepptuna.	—	—	—	—	—	—	—	—	1,600	—		
Änkfriherrinnan Ebba Beck- Friis	Harg m. m.	Harg.	—	$7\frac{1}{8}$	$11\frac{1}{2}$	11	—	8	685,600	205,000	7,900	—	1,214,000	
	Frälseränta af 1 mtl Rög- garön n:r 3	Börstil.	—	—	—	—	—	—	—	—	3,600	—		
	D:o af $\frac{1}{2}$ mtl Boda n:r 2	Edebo.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,214,000	
	Bennebol m. m.	Bladåker.	—	$\frac{1}{2}$	—	$2\frac{1}{2}$	—	3	64,600	40,300	—	—		
	Godtbol m. m.	Ununge.	—	$\frac{1}{2}$	—	$\frac{1}{2}$	—	2	14,000	—	—	—	1,214,000	
	Kristineholm	Lohärad.	—	$1\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$	—	—	—	170,000	23,000	—	—		
Änkfru U. Skjöldebrand	Noor m. m.	Roslags-Bro.	—	—	3	$1\frac{1}{2}$	—	—	106,400	8,300	31,400	—	180,800	
	Frälseränta af Stridsby	Vätö.	—	—	—	—	—	—	—	—	5,200	—		
	D:o » Rörvik	Söderby-Karl.	—	—	—	—	—	—	—	—	5,000	—	180,800	
	D:o » Himmene	Lohärad.	—	—	—	—	—	—	—	—	10,900	—		
	D:o » Salsö	Väddö.	—	—	—	—	—	—	—	—	13,600	—	180,800	
Majoren greve E. Orenstierna	Vernberg m. m.	Roslags-Bro.	—	4	2	—	—	—	85,900	—	1,600	—	87,500	
J. A. B. Westman	Södersund m. m.	»	—	$2\frac{1}{2}$	—	$1\frac{1}{8}$	—	—	43,600	—	6,000	—	59,100	
	Öster-Eka m. m.	Estuna.	—	$\frac{1}{2}$	—	$1\frac{3}{8}$	—	—	9,500	—	—	—		
W. Schüter von Waldheim	Mellingeholm m. m.	Frötuna.	—	$\frac{1}{2}$	5	$3\frac{1}{2}$	—	—	135,100	—	5,500	—	143,600	
	Nenninge äng	Rådmanö.	—	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—		
I. F. S. Ridderstad	Riddersholm m. m.	»	—	1	—	$2\frac{1}{2}$	—	—	60,000	1,000	—	—	61,000	

Godsegaren E. G. Boström	Östanå m. m.	Roslags-Kulla.	—	—	16	3 $\frac{1}{8}$	—	3	480,500	112,400	—		
	Bergby m. m.	Riala.	—	—	—	4 $\frac{5}{8}$	—	9	155,600	—	4,500		
	Gjerdsvik m. m.	Ljusterö.	—	—	4	12 $\frac{1}{2}$	—	—	266,300	—	2,000		
	Exarby m. m.	Ösby-Garn.	—	$\frac{1}{4}$	—	3 $\frac{1}{4}$	—	—	101,100	—	—	1,122,400	
Fil. lic. friherre A. Cederström	Beatelund m. m.	Ingarö.	—	—	5 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	—	—	168,000	13,000	—		
	Elgesta m. m.	Husby- Erlinghundra.	—	—	—	4	—	2	95,900	—	—		
Friherre N. von Lantingshausen von Höpken	Ekorp m. m.	Vesterhaninge.	—	—	$\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$	—	—	62,000	—	—	338,900	
	Bogesund m. m.	Östra Ryd.	—	—	4	10	—	14	535,600	73,500	—	609,100	
Grefve C. Cronhjelm	Näsby m. m.	Täby.	—	8	3 $\frac{1}{2}$	1	—	1	394,000	2,000	—		
	Lahäll	Danderyd.	—	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	8,000	—	—	404,000	
Grefve Nils Bareks arfvingar .	Arrenderätten till Bergs- hamra	Solna.	1	—	—	—	—	1	53,500	—	—	53,500	
Kammarherren C. F. Brauner- hielm	Sandemar m. m.	Österhaninge.	—	—	1 $\frac{3}{4}$	25 $\frac{3}{8}$	—	4	578,800	7,000	24,900		
	Svinåker	Ornö.	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	15,000	—	—		
	Villinge	Nämdö.	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—	—	9,500	400	—		
	Vinåker m. m.	Dalarö.	—	—	—	2 $\frac{1}{2}$	—	—	46,000	—	—		
	Rungarn m. m.	Bladåker.	—	1 $\frac{5}{8}$	2	3 $\frac{1}{2}$	—	3	192,900	—	400		
	Berga m. m.	Faringe.	—	1 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{4}$	—	10	161,100	—	—		
	Björkö m. m.	Knutby.	—	—	5 $\frac{1}{8}$	2 $\frac{1}{8}$	—	2	140,500	500	4,500		
	Stora Väsby m. m.	Almunge.	—	—	2	2 $\frac{1}{2}$	—	—	106,000	—	—		
	Frälseränta af Inål	Roslags-Bro.	—	—	—	—	—	—	—	—	3,400		
	D:o > Tvärnö	Harg.	—	—	—	—	—	—	—	—	7,800	1,298,700	
Grefve Alb. Steenbock	Sundby m. m.	Ornö.	—	$\frac{1}{2}$	2	11 $\frac{3}{8}$	—	—	131,700	4,000	—		
	Näringsberg m. m.	Vesterhaninge.	—	$\frac{1}{2}$	2	$\frac{1}{4}$	—	—	53,000	—	3,000	191,700	
Friherre A. Trolle-Löwen	Häringe m. m.	>	—	—	3 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{3}{8}$	—	1	322,000	10,000	9,300		
	Stora och Lilla Kjöfsholmen samt frälseräntan af Hvitsgarn	Muskö.	—	—	—	—	—	1	500	—	400		
	Bankesta m. m.	Ösmo.	—	—	2 $\frac{1}{4}$	8 $\frac{3}{8}$	—	2	217,000	25,000	4,200	588,400	
F. kaptenen J. M. Lewin	Arbottna m. m.	Muskö.	—	—	—	5 $\frac{1}{2}$	—	1	110,000	—	—	110,000	
A. L. Lewin	Ludvigsberg m. m.	>	—	—	—	8 $\frac{1}{8}$	—	—	120,000	—	—	120,000	
K. G. Gardtman	Vidby	Ösmo.	—	—	—	$\frac{7}{8}$	—	—	16,000	—	—	16,000	
Godsegaren Hans von Horn	Fällnäs m. m.	Sorunda.	—	2 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{1}{4}$	—	—	531,800	45,100	31,000		
	Mälby	Ösmo.	—	—	—	1 $\frac{3}{4}$	—	—	25,000	—	—		
	Oxnö m. m.	Torö.	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	32,500	—	—	665,400	
Friherre Claes Th:son Rudbeck	Marieberg m. m.	Grödinge.	—	2	2 $\frac{1}{4}$	7 $\frac{1}{2}$	—	2	319,000	4,000	—		
	Hägelby m. m.	Botkyrka.	—	—	—	2 $\frac{1}{2}$	—	—	111,200	—	—	434,200	
Grefve Fr. Bonde	Näs	Grödinge.	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	70,000	—	—	70,000	
Grefve G. Lagerbielke	Elfajö	Brännkyrka.	—	—	2 $\frac{1}{4}$	—	—	—	112,000	6,000	—		
	Stufsta	Huddinge.	—	—	—	3	—	—	120,000	—	—	238,000	
Förste hofjägmästaren H. af Petersens	Erstavik m. m.	Nacka.	—	—	2	4	—	14	208,100	23,100	—		
	Egnö m. m.	Tyresö.	—	—	—	1	—	—	10,000	6,000	—	247,200	
Grefve Fritz Löwen	Gerstabergr m. m.	Ytter-Jerna.	—	—	2	1	—	—	94,000	—	—		
	Römora	Öfver-Jerna.	—	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	10,000	—	—	104,000	
Friherre Gerdt Lowisin	Brandalsund m. m.	Ytter-Jerna.	—	—	6 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	—	182,000	—	—		
Ad. Fredr. Victor Constantin Falkenstedt	Bränninge	Tveta.	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—	—	23,000	—	—	205,000	
	Fastigheten n:r 106 hi 3:e västra kvarteret	Södertelge.	—	—	—	—	—	—	—	10,000	—	10,000	
		Summa	1	42 $\frac{3}{4}$	188 $\frac{1}{4}$	2364 $\frac{3}{8}$	418 $\frac{1}{8}$	74	48	9,421,700	647,800	215,500	10,285,000

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.					11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet (utom frälseränta).	13. å frälseränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Aktiebolaget »Hem på landet» . . .	Dufvebol	Spånga.	—	$\frac{3}{8}$	—	—	—	—	—	26,000	—	—	26,000
J. F. Ljunglöfs fabriksaktiebolag . . .	Räcksta m. m.	»	—	$\frac{7}{8}$	—	2	—	1	183,000	75,000	—	—	—
	Lilla Ängby	Bromma.	—	$\frac{3}{8}$	—	—	—	1	25,000	5,000	—	—	—
	Edeby m. m.	Skå.	—	$5\frac{1}{2}$	—	—	—	1	140,000	1,000	—	—	429,000
Aktiebolaget Mariehälls tegelbruk . . .	Bällsta m. m.	Bromma.	—	1	—	—	—	1	50,000	150,000	—	—	200,000
Fredfors fabriksaktiebolag	Fredfors	»	—	—	—	—	—	1	—	46,100	—	—	46,100
Stockholms benmjölsfabriksaktiebolag	Sandvik m. m.	»	—	—	—	—	—	1	500	248,800	—	—	249,300
Aktiebolaget Skandinaviska trädgård- diansfabriken	Svartvik	»	—	—	—	—	—	1	—	400,000	—	—	400,000
Aktiebolaget Svartviks stärkelsefabrik	»	»	—	—	—	—	—	1	—	110,000	—	—	110,000
Kahns fabriksaktiebolag	Hönsgården	{ Sundbybergs } köping.	—	—	—	—	—	1	—	61,300	—	—	61,300
Max Siewerts d:o	Elektrisk trådfabrik	»	—	—	—	—	—	1	—	172,000	—	—	172,000
Aktiebolaget Alpha	Alpha	»	—	—	—	—	—	1	—	63,000	—	—	63,000
Metallfabriksaktiebolaget Kontroll- kranen	Nya Sundbyberg n:r 138	»	—	—	—	—	—	1	—	21,900	—	—	21,900
Sundbybergs verkstadsaktiebolag . . .	Norden m. m.	»	—	—	—	—	—	1	—	31,000	—	—	31,000
P. L. Åkermans och Lunds orgel- fabriks aktiebolag	Filipsberg m. m.	»	—	—	—	—	—	1	—	65,900	—	—	65,900
Stockholms norra jästfabriks aktie- bolag	Sollentunaholm m. m.	Sollentuna.	—	$\frac{1}{2}$	2	$1\frac{1}{2}$	4	—	1	186,000	150,000	—	336,000
Aktiebolaget Rotebro sprängämnes- fabrik	Roteberg	»	—	—	—	—	—	1	1	10,000	17,000	—	27,000
Sebastinaktiebolaget	St. Horsgärdet	Ed.	—	—	—	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	—	1	20,000	21,000	—	41,000
Bockholms-Sättra aktiebolag	Sättra	Ekerö.	—	—	—	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	1	43,000	100,000	—	143,000
Grus- och sandaktiebolaget	Träqvista	»	—	$\frac{43}{160}$	—	—	$\frac{43}{160}$	—	1	16,500	8,000	—	24,500
Uppsala transportaktiebolag	Jungfrusunds slip	»	—	—	—	—	—	—	1	—	12,000	—	12,000
Aktiebolaget Hilleviken	Hillersjöby	Hillersjö.	—	$1\frac{5}{8}$	—	—	$1\frac{5}{8}$	—	1	10,000	60,000	—	70,000
Aktiebolaget Forsmarks bruk	Forsmarks bruk m. m.	Forsmark.	—	$6\frac{1}{4}$	—	$5\frac{1}{2}$	—	8	6	349,300	428,000	—	—
	Snesslingeberg m. m.	Börstil.	—	$3\frac{1}{2}$	$1\frac{3}{4}$	$\frac{7}{8}$	—	9	2	157,600	19,000	16,000	—
	Gräsö gård m. m.	Gräsö.	—	$5\frac{2}{3}$	—	—	—	1	1	135,300	400	—	—
	Gälarmora m. m.	Valö.	—	$10\frac{3}{4}$	—	—	—	4	1	156,400	500	900	1,263,400
Vattholma bruks aktiebolag	Lenna bruk m. m.	Almunge.	—	$6\frac{1}{4}$	$9\frac{1}{4}$	$9\frac{6}{10}$	—	22	6	618,100	115,000	1,000	—
	Visingsbol	Östuna.	—	—	—	—	—	1	—	5,400	—	—	—
	Bastbol m. m.	{ Husby- } Långhundra.	—	$\frac{3}{8}$	—	$\frac{5}{8}$	—	8	—	82,500	—	—	822,000
Aktiebolaget Österby bruk	Gubbo m. m.	Valö.	—	$1\frac{1}{2}$	—	$8\frac{1}{8}$	—	10	1	292,900	1,000	5,100	—
	Kallerö och Olvatts- grund	Börstil.	—	—	—	—	—	1	1	2,500	15,000	—	216,500

Aktiebolaget Schebo bruk	Schebo bruk m. m.	Ununge.	—	$\frac{4}{8}$	$5\frac{1}{2}$	$2\frac{8}{31}$	2	6	239,300	295,200	19,300	
	Berga m. m.	Edebo.	—	$16\frac{6}{8}$	—	—	4	—	253,200	—	2,400	
	Vidö slätta	Bladåker.	—	—	—	—	1	—	200	—	—	
	Edsbro masugn m. m.	Edsbro.	—	$4\frac{77}{108}$	$\frac{1}{4}$	$3\frac{1}{2}$	11	1	176,800	78,000	29,900	
	Hällsta ångsåg	Häfverö.	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	1	5,000	80,000	—	
	Sonö m. m.	Söderby-Karl.	—	$\frac{1}{8}$	—	$\frac{1}{4}$	1	—	43,000	—	900	
	Riddarängen	Loharad.	—	—	—	—	1	—	600	—	—	1,223,800
Herrängs grufaktiebolag	Herrängs grufvor m. m.	Häfverö.	—	$1\frac{7389}{46080}$	—	—	1	1	32,500	135,000	—	167,500
Ljusne-Voxna aktiebolag	Skediekan och Kohagsgrufvorna	Börstil.	—	—	—	—	—	2	—	56,900	—	56,900
Aktiebolaget Elfsnäs	Lägenheten Elfsnäs å Ytterby egor	,	—	—	—	—	—	1	—	600	—	600
Koltransportaktiebolaget i Stockholm	Tomta med Grisslehamns slip- och ångsåg	Vaddö.	—	$\frac{37}{384}$	—	—	—	1	3,300	24,000	—	
	En kolupplagsplats i Söderby	Singö.	—	—	—	—	—	2	—	400	—	27,700
Norrby handelsaktiebolag	Norsholm	Söderby-Karl.	—	—	—	—	—	1	—	4,500	—	4,500
Finsta industriaktiebolag	Finsta m. m.	Skederid.	—	—	$1\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4}$	2	4	80,000	112,500	—	192,500
Gimo bruks aktiebolag	Rånäs m. m.	Fasterna.	—	1	$10\frac{1}{2}$	$33\frac{1}{3}$	1	3	745,700	28,000	800	
	Örsbol	{ Husby-Långhundra. }	—	—	—	—	1	—	4,000	—	—	
	Abrahamsby m. m.	Gottröra.	—	—	—	$\frac{7}{8}$	—	—	38,800	—	—	
	Borggårde m. m.	Hökhufvud.	—	6	—	$30\frac{7}{4}$	8	1	611,300	5,500	4,100	
	Mårtensby m. m.	Almunge.	—	—	—	$\frac{3}{4}$	6	—	19,400	—	—	
	Ellsta m. m.	Knutby.	—	$10\frac{3}{8}$	6	$1\frac{1}{2}$	15	3	391,400	25,500	2,200	
	Salsta n:r 1	Bladåker.	—	—	—	$\frac{1}{8}$	—	—	8,800	—	—	1,885,500
Norrtegel stenhuggeriaktiebolag	Harg n:r 8	Vätö.	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—	1	8,000	8,000	—	16,000
Furusunds slip- och varfsaktiebolag	Högmarsö, afs. lägenh.	Länna.	—	—	—	—	—	1	—	12,000	—	12,000
Smedby aktiebolag	Smedby m. m.	Österåker.	—	4	1	$9\frac{1}{8}$	14 $\frac{1}{8}$	3	289,100	59,000	2,700	350,800
Skandinaviska gruf- och mineralgödningsaktiebolaget i Motala	Svinninge	,	—	—	—	$1\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{4}$	1	34,500	40,000	—	74,500
Rörstrands fabriksaktiebolag	Ytterby	,	—	—	—	—	—	5	Ej tax.	21,000	—	21,000
Aktiebolaget Gustafsbergs fabriksintressenter	Farsta och Gustafsberg m. m.	Vermdö.	—	$\frac{1}{2}$	$2\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{10}$	—	2	202,000	621,500	—	
		Bo.	—	—	—	—	—	2	—	24,600	—	848,100
Aktiebolaget Maskinfabriken Excelsior	Brännudden	{ Vaxholms landsförs. af Vermdö s.n. }	—	—	—	—	—	1	—	85,000	—	85,000
Stockby aktiebolag	Stockby	Danderyd.	—	—	—	$1\frac{7}{8}$	1 $\frac{7}{8}$	6	100,000	2,500	—	102,500
Djursholms aktiebolag	Djursholm m. m.	{ (Djursholm). }	—	—	2	$3\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	15	263,000	370,800	—	633,800
Aktiebolaget Djursholms idrottspark	Djursholms idrottspark	,	—	—	—	—	—	1	—	74,500	—	74,500
Aktiebolaget Djursholms arbetarbstäder	Valaskjalf n:r 9	,	—	—	—	—	—	1	—	50,500	—	50,500
Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag	Stocksund	Danderyd.	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	
	Gandvik n:r 13 och 15 och Idun n:r 3	{ (Djursholm). }	—	—	—	—	—	3	—	65,000	—	75,000
Hersby aktiebolag	Hersby m. m.	Lidingö.	—	—	$1\frac{1}{8}$	$1\frac{9}{16}$	2 $\frac{1}{16}$	4	205,000	84,100	—	289,100
Ekmans nya snickerifabriksaktiebolag	Strand och Berg	Solna.	—	—	—	—	—	2	65,000	375,000	—	440,000

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.					11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet (utom frälseränta).	13. å frälseränta.	14. Summa.
					6. Säterier, ladugårdar, rå och rör.	7. Allmänt frälse.							
Stockholm—Vesterås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolag	Snottran	Solna.	—	—	—	—	—	2	—	32,000	—	—	32,000
Aktiebolaget Solna sjukhem	Tufvan m. m.	»	—	—	—	—	—	3	1	11,500	144,000	—	155,500
G. Piehls nya bryggeriaktiebolag	Hufvudsta ölserveringshus	»	—	—	—	—	—	1	—	—	1,000	—	1,000
Årsta aktiebolag	Årsta m. m.	Österhaninge.	—	—	3	88 $\frac{3}{8}$	—	—	—	234,700	—	800	—
	Alfsta	Vesterhaninge.	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	13 $\frac{17}{8}$	—	—	36,000	—	—	271,500
Luth & Roséns elektriska aktiebolag	Udby kraftstation	Tyresö.	—	—	—	—	—	1	—	—	65,000	—	—
	Skansqvarn m. m.	Brännkyrka.	—	—	—	—	—	1	—	—	3,500	—	68,500
Aktiebolaget Stockholms bryggerier	Bryggeri	Dalarö.	—	—	—	—	—	1	—	—	17,000	—	17,000
Dalarö badhusaktiebolag	Badhus	»	—	—	—	—	—	1	—	—	5,900	—	5,900
Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag	Nynäs hotell m. m.	Ösmo.	—	—	—	—	—	2	—	—	224,000	—	224,000
Aktiebolaget Nynäs villastad	Estö m. m.	»	—	—	—	1 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{4}$	4	—	56,000	22,400	—	78,400
Aktiebolaget Separator	Hamra m. m.	Botkyrka.	—	1	—	2 $\frac{5}{12}$	3 $\frac{5}{12}$	3	—	170,000	50,500	—	220,500
Rikstens aktiebolag	Riksten	»	—	—	1	$\frac{1}{4}$	—	3	—	200,000	19,300	—	—
	Bränninge	Tveta.	—	—	—	$\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{2}$	—	—	60,000	—	—	279,300
Rönninge aktiebolag	Rönninge m. m.	Salem.	—	—	—	221 $\frac{1}{10000}$	3008 $\frac{8}{10000}$	—	—	15,000	—	—	15,000
Aktiebolaget Stockholms nya tapetfabrik	Gröndalstorp	Brännkyrka.	—	—	—	—	—	1	—	—	30,900	—	30,900
Aktiebolaget Södertörns villastad	Farsta	»	—	—	—	$\frac{17}{26}$	1 $\frac{17}{26}$	—	—	111,000	—	—	111,000
Aktiebolaget J. Berggrens bogserings- och transportaktiebolag	Sättra varf	»	—	—	—	—	—	1	—	—	41,000	—	41,000
Aktiebolaget Karta-Oaxen	Maryvik m. m.	»	—	—	—	—	—	2	—	—	61,000	—	61,000
Aktiebolaget Södermalms tvättinrättning	Charlottenburg	»	—	—	—	—	—	1	—	—	107,000	—	107,000
Aktiebolaget Litholith	Charlottendal	»	—	—	—	—	—	1	—	—	107,500	—	107,500
Svenska kolsyreindustriaktiebolaget	D:o	»	—	—	—	—	—	1	—	—	91,800	—	91,800
Byggnadsaktiebolaget de Bruyn	D:o	»	—	—	—	—	—	1	—	—	12,000	—	12,000
Stockholms transport- och bogseringsaktiebolag	Ekensberg	»	—	—	—	—	—	1	—	—	165,000	—	165,000
Aktiebolaget Stockholms svafvelsyrefabrik	Stora Gröndal	»	—	—	—	—	—	1	—	—	133,800	—	133,800
Aktiebolaget Löfholmsvarvet	Katrineberg	»	—	—	—	—	—	1	—	—	57,000	—	57,000
Aktiebolaget Verktygsmaskiner	D:o	»	—	—	—	—	—	1	—	—	70,000	—	70,000
Liljeholmens färgeriaktiebolag	D:o	»	—	—	—	—	—	1	—	—	118,000	—	118,000
Stockholms båthyggeriaktiebolag	D:o	»	—	—	—	—	—	1	—	—	4,500	—	4,500
Aktiebolaget Stockholms kolsyrefabrik	Löfholmen	»	—	—	—	—	—	1	—	—	73,600	—	73,600
Aktiebolaget Palmerantz & C:o	D:o	»	—	—	—	—	—	1	—	—	201,000	—	201,000
Stockholms yllefabriks aktiebolag	Reymersholms yllefabrik	»	—	—	—	—	—	1	—	—	448,000	—	448,000

Reymersholms nya spritförädlingsaktiebolag	Reymersholms spritfabrik	Brännkyrka.	—	—	—	—	—	—	1	—	505,000	—	505,000	
Nitroglycerinaktiebolaget	Vinterviken m. m.	Nacka.	—	—	—	—	—	—	5	1	20,000	265,000	—	
	Löfholmen	Spånga.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	800	—	
	Tuna, 6 källare	Botkyrka.	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6,000	—	
Bergsunds mekaniska verkstads aktiebolag	Finnboda slip	Nacka.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	500,000	—	
Aktiebolaget Sommeli fabriker	Henriksborg	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	420,500	—	
Rylander och Rudolfs fabriksaktiebolag	D:o	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	55,600	—	
Holmbergs & Möllers kvarnaktiebolag	Saltsjöqvarn	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1,001,000	—	
J. Wideqvists läder- och remfabriksaktiebolag	Jerla garfveri	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	402,000	—	
Aktiebolaget de Laval's ångturbin	» ångturbin	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	851,400	—	
Stockholms superfosfatfabriksaktiebolag	Gäddviken	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	502,200	—	
Kvarnaktiebolaget Tre kronor	Hästholmen	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	685,000	—	
Järnvägsaktiebolaget Stockholm—Saltsjön	Neglinge m. m.	»	—	—	—	3½	3½	10	1	460,000	466,100	—	926,100	
Aktiebolaget Svenska sodafabriken	Sicklaby	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6,000	—	
Aktiebolaget Diesels motorer	D:o	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	219,500	—	
Krooks petroleum- och oljeaktiebolag	Dockan m. m.	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	167,500	—	
Bageriidkarnes jästaktiebolag	Jästängen	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	123,700	—	
Nordiska aktiebolaget för elektrisk kraftöfverföring	Saltsjöbaden, blockbelysningsstation	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	50,000	—	
Kiholms nya aktiebolag	Kiholms tegelbruk	Vestertelge.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	100,000	—	
Aktiebolaget Mejerigårdarna	Hjortsberga m. m.	Vårdinge.	—	2 4/5	3½	4	9 7/10	—	—	4	426,000	18,000	—	
Aktiebolaget Nyqvarn	Nyqvarns pappersbruk	Turinge.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	572,600	—	
Aktiebolaget Södertelge tändsticksfabrik	Tomterna n:r 41 A, 41 B, 41 C i 1:a östra kvart.	Södertelge.	—	—	—	—	—	—	—	1	7	3,900	91,500	—
Aktiebolaget Södertelge verkstäder	Del af skogstrakten Näset m. m.	»	—	—	—	—	—	—	—	2	4	10,600	183,000	—
Frälsningsarméns förlagsaktiebolag	Tomterna n:r 5 och 6 i 4:e östra kvarteret	»	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	5,000	—
Svenska centrifugaktiebolaget	Tomterna n:r 24, 25 B och 26 i 1:a östra kvarteret m. m.	»	—	—	—	—	—	—	—	11	—	399,500	—	
Svenska jutevärfveraktiebolaget	Tomterna n:r 1, 2 och 6 i 1:a östra kvart.	»	—	—	—	—	—	—	—	4	—	345,000	—	
Södertelge badaktiebolag	Tomten n:r 106 C i 3:e västra kvart. m. m.	»	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1,000	76,500	—
Södertelge badhotellaktiebolag	Tomten n:r 107 i 3:e västra kvarteret	»	—	—	—	—	—	—	—	1	—	115,000	—	
Södertelge bryggeriaktiebolag	Tomterna n:r 5 B, 11, 14, 15 o. 17 i 1:a östra kv.	»	—	—	—	—	—	—	—	6	—	256,000	—	
Södertelge kanal- och slussverksaktiebolag	Tomterna n:r 12, 21 o. 44 E i 1:a östra kv. m. m.	»	—	—	—	—	—	—	—	1	6	10,000	29,300	—
Vägfabriksaktiebolaget i Södertelge	Tomten n:r 57 E i 2:a östra kvart. m. m.	»	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	234,200	—

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	F r ä l s e.					11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet (utom frälseränta).	13. å frälseränta.	14. Summa.
					6. Säterier, ladugårdar, rå och rör.	7. Allmänt frälse.							
Goodtemplaraktiebolaget	Gården n:r 154	Norrtelge.	—	—	—	—	—	1	—	9,000	—	—	9,000
Stockholms mjölkförsäljningsaktiebolag	" > 188	"	—	—	—	—	—	1	—	21,000	—	—	—
Aktiebolaget Pythagoras	Alby mejeri	Ununge.	—	—	—	—	—	1	—	1,500	—	—	22,500
Norrtelge badhusaktiebolag	Fabriksbyggnader inom Lenna—Norrtelge järnvägs område och å donationsjord	Norrtelge.	—	—	—	—	—	1	2	1,700	98,000	—	99,700
Norrtelge ångbryggeriaktiebolag	Gården n:r 119 m. m.	"	—	—	—	—	—	1	2	500	64,500	—	65,000
Norrtelge ångbryggeriaktiebolag	Gårdarna n:r 7, 8, 48 och 56 m. m.	"	—	—	—	—	—	1	1	700	55,400	—	56,100
Nordströms garfveriaktiebolag	Gårdarna n:r 97 och 98	"	—	—	—	—	—	—	1	—	37,000	—	37,000
Norrtelge bageriaktiebolag	Gården n:r 294	"	—	—	—	—	—	—	1	—	30,000	—	30,000
Lenna—Norrtelge järnvägsaktiebolag	Stationshus m. m.	"	—	—	—	—	—	1	—	2,300	—	—	2,300
Östhammars badhusaktiebolag	N:r 12 i Kyrkokvarteret	Östhammar.	—	—	—	—	—	—	1	—	25,400	—	25,400
Badhusaktiebolaget	Fastigheten n:r 46 i norra roten	Öregrund.	—	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	—
	D:o n:r 48 i d:o	"	—	—	—	—	—	—	1	—	10,200	—	—
	D:o n:r 52 i d:o	"	—	—	—	—	—	—	1	—	5,100	—	18,300
	Summa		—	97,343,133 17280000	50,325,127 320000	146,224,458 41580000	294,288,132 112000	158	234	8,160,800	16,462,200	86,100	24,709,100

34 Stockholms län.

Tab. 6. EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAKTERS UNDERSÅTAR, I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1900.

1. Främmande maktens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken.	M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar.	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	F r ä l s e.					11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet (utom frälseränta).	13. å frälseränta.	14. Summa.
					6. Säterier, ladugårdar, rå och rör.	7. Allmänt frälse.							
Finske undersåten Joh. Er. Höjer	Lägenheten Fiskartorp i Norrboda by	Gräsö.	—	—	—	—	—	1	—	—	700	—	700
Tyska undersåtarne: Furst Guido Henkel von Donnersmark	Byggnader vid Gåsviks m. fl. grufvor	Väddö.	—	—	—	—	—	1	—	—	2,300	—	—
F. Daenhardt	Svalsta m. m.	Vårdinge.	—	—	—	2	—	—	—	55,000	—	—	57,300
Nordamerikanske undersåten direktör J. F. Andersson	Odinslund n:r 1	{ Danderyd. { (Djursholm).}	—	—	—	—	—	1	—	—	47,000	—	47,000
	Summa		—	—	—	2	—	3	—	55,000	50,000	—	105,000

Tab. 5 o. 6.

Tab. 7.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DÄRMED JÄMFÖRLIGA
INRÄTTNINGAR I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1900.

Tab. 7.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1900		7. Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	8. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
A. Å landsbygden.									
<i>a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Elgströmska donationsfonden (Jerfälla s:n).	Understöd till socknens fattiga.	L. H. Elgström, landtbrukare.	1837 ¹⁵ / ₁₂	12	36	900	—	Kyrkorådet.	
Sylvanderska fattigfonden (Ekerö s:n).	D:o till fattiga, företrädesvis vid Kersö gård och alltid en vid nämnda gård.	C. T. Sylvander, friherinna.	1880 ⁸ / ₁₁	4	60	1,500	—	Kommunalnämnden.	
Sandbergiska donationen (Skå s:n).	D:o åt fattiga inom socknen.	A. K. Sandberg, änka.	1846 ¹⁰ / ₅	15	¹) 45	¹)	—	D:o.	¹)
D:o d:o (Sånga s:n).	D:o d:o samt löneförbättring åt skolläraren.	Densamma.	1852 ¹⁴ / ₁	20	²)	²)	—	D:o.	²)
Anderssonska d:o (d:o).	D:o åt 2 älderstigna, fattiga män.	Anna Elis. Andersson.	1883 ⁹ / ₁₂	2	50	1,000	—	D:o.	
Vänkskapsbrödernas donation (d:o).	D:o åt fattiga inom Svartsjö slotts område.	Sällskapet Vänkskapsbröderna.	1860 ⁶ / ₆	2	15	300	—	Pastor och kyrkovårdar.	
Löwenska donationen (d:o).	D:o åt socknens fattiga.	Axel Löwen, greve.	1800 ¹⁷ / ₈	15	³) 50	³)	—	Kommunalnämnden.	³)
D:o d:o (Färentuna s:n).	D:o d:o.	Densamma.		17	⁴) 136	⁴)	—	D:o.	⁴)
Runebergiska fonden (Adelsö s:n).	D:o d:o.	E. Runeberg, lagman.	1857 ¹⁶ / ₆	1	5	150	—	Kyrkorådet.	
Berggrenska d:o (Lofö s:n).	D:o d:o och sjuka.	R. G. Berggren, grosshandlare.	1890 ²² / ₁₀	35	157	4,237	—	D:o.	
Hedmanska d:o (Skånela s:n).	D:o d:o.	G. Hedman, hemmansegare.	1879 ⁸ / ₁	14	10	200	—	Kommunalnämnden.	
Sandinska d:o (d:o).	D:o d:o.	J. Sandin, organist.	1874 ¹⁷ / ₈	14	25	500	—	D:o.	
Gillbergiska d:o (d:o).	D:o d:o.	Ax. Gillberg, sjukvårdsföreståndare.	1887 ³¹ / ₈	14	27	540	—	D:o.	
Wallinska d:o (Vidbo s:n).	D:o d:o.	J. Wallin, hemmansegare.	1889 ² / ₂	10	12	200	—	Kyrkoherden.	
Nisbethska d:o (Husby-Lång- hundra s:n).	D:o åt fattiga vid Mälsta gård.	W. Nisbeth, öfverste, och J. Nisbeth, änkefru.	1881 ² / ₁₁	7	70	1,470	—	Kommunalnämnden.	
Wallenstjerska d:o (Lunda s:n).	D:o åt fattiga, företrädesvis vid Altuna gård.	Anna Margareta Danckwardt, född Wallenstjerna.	—	2	50	1,000	—	D:o.	
Anders Janssons fond (d:o).	D:o åt socknens fattiga.	A. Jansson, landtbrukare.	1872 ⁹ / ₃	5	75	1,500	—	D:o.	
Peterssonska fonden (Hök- hufvuds s:n).	Bidrag till fattigkassan för bestridande af fattig- vårdsutgifter.	Per Petersson, fastighets- egare.	1882 ⁴ / ₂	25	100	2,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Strömska d:o (d:o).	Understöd vid jul till 5 af socknens mest behöf- vande.	Anders Ström, bokhållare.	1862 ¹² / ₈	5	10	200	—	D:o.	
Grefve Gustaf af Ugglas un- derstödsfond (Forsmarks s:n).	Årlig utdelning till behöfvande.	Grefven och grevinnan L. af Ugglas.	1886 ¹¹ / ₁	41	300	6,000	—	Grefve L. af Ugglas sterb- husdelegare.	
Udéns donationsfond (Alm- unge s:n).	Understöd åt fattiga.	A. A. Udén, landtbrukare.	1882			500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
von Knigges d:o (d:o).	D:o d:o.	B. von Knigge, sjökaptän.	1786 ² / ₈	26	449	475	—	D:o.	
Anders Dahlqvists d:o (d:o).	D:o d:o.	A. Dahlqvist, kronofogde.	1885 ²⁰ / ₄			5,000	—	D:o.	
Wallenstjerska fonden (d:o).	D:o d:o.	C. B. Wallenstjerna, fri- herre, major.	1796 ¹⁹ / ₄			3,000	—	D:o.	
Hartvigiska d:o (Knutby s:n).	D:o d:o.	E. Hartvig, kyrkoherde.	1805 ¹ / ₁₂	6	75	1,500	—	Kyrkorådet.	
D:o d:o (Faringe s:n).	D:o d:o.	Densamma.	1809 ²⁸ / ₅	6	68	1,500	—	Kommunalnämnden.	
E. A. Lindes fond (d:o).	D:o d:o.	E. A. Linde, kyrkovård.	—	—	—	1,500	—	D:o.	
Nyströmska donationsfonden (d:o).	Underhåll af graf och grafmonument, understöd åt fattiga, andra allmännyttiga ändamål.	C. Aug. Nyström, byråchef.	1891 ¹⁹ / ₄	1	9	379	—	Pastor.	⁵)
Wallenstjerska fonden (Blad- åkers s:n).	Understöd åt fattiga.	Anna Margareta Danckwardt, född Wallenstjerna.	1797 ¹⁹ / ₁	6	50	1,487	—	Pastor jämte en direktion.	

Stockholms län.

35

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1900		7. Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	8. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Lovisafonden (Edsbro s:n).	Understöd åt fattiga på Lovisadagen.	Margareta Lovisa Grundberg, änka.	1872 ²⁴ / ₆	14	50	1,000	—	Kommunalnämnden.	
Engelcrantzska stiftelsen (Malsta s:n).	Understöd åt någon ärlig man eller kvinna, som icke åtnjuter fattigunderstöd.	Eleonora Engelcrantz, fröken.	1882 ²³ / ₁₀	1	50	1,000	—	Kyrkorådet.	
von Hauswolffs fattigkassan (Rimbo s:n).	Understöd åt fattiga under frälset i socknen.	Brita Maria von Hauswolff, änkefru.	1846 ¹¹ / ₃	15	22	450	—	Pastor och kyrkovårdarne.	
Hornska grafkassan (d:o).	Underhåll af Hornska grafkoret och understöd åt fattiga under Ekebyholm.	Claes Horn, grefve, general-löjtnant.	1809 ² / ₆	28	185	6,060	—	Pastor och kyrkoråd.	
Oxenatierns fattigkassan (Fasterna s:n).	Understöd åt fattiga under Mörby gods.	Anna Augusta Sparre, f. Oxenstierna.	1794 ¹⁷ / ₆	1	12	200	—	Kyrkorådet.	
J. Mattasons donation (d:o).	Till kyrkan samt till understöd åt fattiga och åt skolbarn.	J. Mattason, kyrkovård.	1890 ¹⁰ / ₁₀	3	72	1,200	—	Pastor och kyrkoråd.	
R. Lymsus d:o (d:o).	Underhåll af graf och understöd åt fattiga i Tjårans rote.	R. Lyman, fanjunkare.	1900 ¹⁴ / ₆	—	—	500	—	Pastor och kyrkovårdarne.	
H. Anderssons fond (Roalags-Bro s:n).	Utdelning vid jul åt fattighjon.	H. Andersson, husegare i Kapstaden.	1888 ⁶ / ₇	13	26	500	—	Kommunalnämnden.	
C. A. Åkerlunds d:o (d:o).	Understöd och vård åt behöfvande sjuklingar.	C. A. Åkerlund, godsägare.	1887 ²⁷ / ₁₀	3	15	300	—	D:o.	
Johanna Larssons donation (d:o).	Understöd åt socknens fattiga.	Johanna Margareta Larsson.	1899	—	100	2,058	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Wibergska fonden (Vätö s:n).	Understöd åt behöfvande klockaränkor, skolbarn m. f.	A. G. Wiberg, klockare.	1849 ²⁴ / ₇	28	106	2,005	—	Pastor och skolråd.	
E. Anderssons fond (d:o).	D:o åt å Björköns boende fattiga.	Er. Andersson, hemmansägare.	1868 ¹⁴ / ₁₁	15	50	1,000	—	Kommunalnämnden.	
Lillieska fonden (Länna s:n).	D:o åt gamla tjänare vid Penningby.	C. B. Lillie, grefvinna.	—	5	80	2,000	—	Egaren af Penningby egendom.	
Hellsunds fattigkassa (Östra Ryds s:n).	Huarum och årligt understöd af 15 kr. åt hvar och en af 5 fattiga från Bogesunds och Fröviks gods.	A. von Lantinghausen, friherre, godsägare.	1798 ⁶ / ₉	5	75	7,147	1,500	Pastor och kyrkovårdarne.	
Flemingska donationen (Vermdö s:n).	Understöd åt fattiga.	J. C. Fleming, friherre.	1714 ²⁶ / ₁	13	185	4,500	4,500	D:o d:o.	
Nordlindhaka d:o (d:o).	Lika stort understöd till 3 behöfvande, som ej njuta annat understöd.	Katarina Nordlindh, född Häberg, änkefru.	1798 ² / ₉	3	15	300	—	Fattigvårdsstyrelsen o. pastor.	
Bergska d:o (d:o).	Utdelning till de fattiga hvarje julafton.	Carl Gust. Berg, sjökapt. n.	1814 ²² / ₃	2	6	113	—	D:o d:o.	
Hebbeska d:o (d:o).	D:o till d:o Henriksmässodagen.	Christian Hebbe, egendomsägare.	1812 ¹⁹ / ₁	1	4	75	—	D:o d:o.	
Wederburnska d:o (d:o).	Understöd till en eller två fattiga.	Johan Wederburn, säteriägare.	1790 ¹⁴ / ₃	1	4	75	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Silfverbergska d:o (d:o).	D:o åt två välfredade fattiga af allmogeklass.	Svante Didrik Silfverberg, major.	1808 ⁹ / ₃	2	75	1,500	—	D:o och pastor.	
Skevikska stiftelsen (d:o).	D:o åt änkor, fader- och moderlösa barn samt eljest allmosevärdiga.	Änkan Wester, den sista af det s. k. Skevikska samfundet.	1832 ¹ / ₃	18	1,425	20,000	20,000	Fattigvårdsstyrelsen.	
Wefverstedtska fonden (Österhaninge s:n).	Utdelning till 2 de mest nödlidande i socknen.	A. Reuterskiöld, f. Wefverstedt, änkefru.	1813 ²⁰ / ₁₁	2	30	600	—	Kommunalnämnden.	
Söderbergska d:o (d:o).	D:o till fattiga.	—	—	1	5	100	—	D:o.	
Reuterskiöldska d:o (U46 s:n).	Förstärkning af fattigkassan.	—	1815 ¹⁵ / ₃	—	—	1,000	—	D:o.	
Löwens donationsfond (Vesterhaninge s:n).	Till mat julafton åt de fattiga i fattighuset m. m.	Otto Löwen, friherre.	1883 ⁶ / ₆	22	24	842	—	D:o.	
A. V. Nybergs och Carolina Söderbergs d:o (Osma s:n).	Utdelning till fattiga vid midsommar- och julhelg.	Anders Vilhelm Nyberg, sjökapt. n.	1868 ⁷ / ₁	54	201	12,000	—	Pastor och kyrkovårdarne.	
»Helgas minne» (d:o).	Till mat åt sjuka hjon i fattighuset.	N. G. Helén, kyrkoherde.	1892	1	5	111	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Friherrinnan Margrete Adlercreutzs fond (d:o).	Understöd åt 4 fattiga äldre kvinnor under egendomen Nynäs.	C. G. Adlercreutz, friherre.	1877 ¹ / ₆	4	200	4,000	—	Kommunalnämnden.	
Ringqvistska donationen (d:o).	Plats i fattighuset för 2 personer från säteriet Ogesta.	C. F. Ringqvist, apotekare.	1813 ¹² / ₁₃	2	32	750	—	D:o.	
Mogrenska fonden (Sorunda s:n).	Understöd åt fattiga under egendomen Fituna och barns undervisande i småskola.	Olof Mogren, inspektör.	1857 ²⁰ / ₁₃	10	1,584	28,600	—	Grefve Reinh. von Rosen.	
Bahrmanska donationsfonden (Grödinge s:n).	Utdelning vid jul till fattighusets hjon utan afseende å legal fattigvård.	C. E. Bahrman, änkefru.	1880 ²⁶ / ₁₁	—	50	1,000	—	Kommunalnämnden.	
Sven Björkmans fond (d:o).	Understöd åt den mest behöfvande i socknen.	Sven Björkman.	1869 ²² / ₄	1	5	100	—	D:o.	
Sterkyka fonden (Botkyrka s:n).	Underhåll i eget hus af fattighjon, så långt räntorna medgifva.	F. W. Sterky, hofkamrerare.	1845 ²⁵ / ₁₀	18	1,468	25,250	—	En direktion.	9

Christine Schultz understödsfond (Huddinge s:n).	Understöd till äldre behöfvande kvinnor.	Christine Schultz, fru.	1862 ^{28, 9}	4	20	588	—	Kyrkorådet.	
Grefve Lagerbjelkes fond n:r 1 (Brännkyrka s:n).	D:o åt fattiga, som ej åtnjuta allmänt understöd.	Grefve G. Lagerbjelke, f. d. landshöfding.	1894 ^{31, 10}	2	50	2,180	—	Kommunalstyrelsen.	
D:o d:o n:r 2 (d:o).	D:o d:o.	Grefve G. Lagerbjelkes arfvingar.	1895 ^{28, 19}	4	111	3,180	—	D:o.	
Gustafva Wigerts d:o (Öfver-Jerna s:n).	Understöd åt socknens fattiga.	Gustafva Wigert, änkefru.	1859 ^{22, 3}	16	50	1,000	—	Kommunalnämnden.	
Christina Lundgrens fattigfond (d:o).	D:o d:o.	Christina Lundgren.	1880 ^{20, 11}	17	108	2,300	—	D:o.	
Löwenska fonden (d:o).	D:o d:o.	Axel Löwen, grefve, general-löjtnant.	1800 ^{7, 3}	36	7) 25	7)	—	D:o.	
D:o d:o (Ytter-Jerna s:n).	D:o d:o.	Densamme.	—	26	8) 25	8)	—	Gerstabergets innehafvare.	
Westmanska d:o (d:o).	Understöd åt fattiga, till en del boende i en fonden tillhörig byggnad.	Isak Westman, ryttmästare.	1823 ^{23, 8}	6	402	9,679	750	Kommunalnämnden.	
Wigertska d:o (d:o).	Utdelning till fattiga inom socknen.	B. P. Wigert och hans hustru.	1838 ^{6, 1}	10	73	1,500	—	Pastor.	
C. J. Hiertas fond (d:o).	Anläggning af en fattigård.	C. J. Hierta med fru och dotter.	1875 ^{25, 7} 1879 ^{8, 3}	—	—	6,147	—	D:o.	
Serafi Brandströms fond (d:o).	Utdelning till fattighjonerna.	Serafi Brandström.	1894	19	12	187	—	Kommunalnämnden.	
Ytter-Jerna enskilda fattigkassa (d:o).	Understöd åt fattiga inom socknen.	B. P. Wigert.	1847 ^{7, 11}	10	75	1,500	—	Pastor.	
Tisellka fonden (Vårdinge s:n).	D:o åt fattiga, äldre personer inom socknen.	A. M. Tisell och Anna Sofia Tisell, f. Busck.	1859 ^{4, 4}	9	160	4,000	—	Kommunalnämnden.	
Marinska och Ulmgrenska fonden (Turinge s:n).	D:o åt fattiga.	Godsegaren Ulmgren, Nyqvarn.	1837 ^{15, 10}	—	68	1,650	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
Anna Maria Petterssons donationsfond (Jerfälla s:n).	Understöd åt 2 föräldralösa, fattiga barn.	Anna Maria Pettersson, fröken.	1882 ^{11, 7}	1	50	1,170	—	Kommunalnämnden.	
Berggrenska fonden (d:o).	Till mat och beklädnad åt fattiga skolbarn.	J. A. Berggren, gästgivarare.	1864 ^{26, 5}	22	126	2,055	—	Skolrådet.	
Louise och Caroline Norstedts fond (Lofö s:n).	Fattiga skolbarns beklädnad.	Louise och Caroline Norstedt, fröknar.	1874 ^{31, 10}	36	180	5,000	—	D:o.	
Rosenbladiska fonden (Ekerö s:n).	Inköp af biblar till nattvardsbarn.	Grefve Rosenblad.	1871 ^{30, 7}	24	19	653	—	Kommunalnämnden.	
Hallenstjerna d:o (Munsö s:n).	Beredande af undervisning åt underhafvandes vid Norrby egendom barn m. m.	G. Hallenstjerna, regeringsråd.	1810 ^{25, 11}	1	300	2,000	—	Kyrko- och skolrådet.	
Segebergska d:o (Adelsö s:n).	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Maria S. Segerberg, änkefru.	1839 ^{16, 4}	2	43	1,185	—	Pastor samt egarne af Hammarby och Stenby.	
Sällskapet »Margaretahemmet» (Bromma s:n).	Vård och uppfostran af fallandesjuka, sinnesslöa barn.	H. K. H. Hertigen af Vester götland.	1890	28	15,197	76,550	12,000	Direktion af 10 personer.	
von Schinkelska fonden (Norrunda s:n).	Befordrande af fattiga barns skolgång.	B. von Schinkel, öfverste.	1857 ^{26, 1}	—	55	1,000	—	Pastor.	
Alsike sockens skolpremiefond (Alsike s:n).	Anskaffande af skodon och böcker åt fattiga skolbarn.	Obekant.	Okändt.	4	16	600	—	Skolrådet.	
Nordhammarska fonden (d:o).	Anskaffande af böcker och kläder åt fattiga skolbarn.	Sofia Ulrika Nordhammar, f. Eriksson, prostinna.	1853 ^{24, 7}	2	15	300	—	Kommunalnämnden.	
D:o d:o (Knifsta s:n).	Kristendomsundervisningens befrämjande i socknen.	O. Nordhammar, prost.	1831 ^{18, 4}	9	30	600	—	D:o.	
von Lantingshausenska d:o (d:o).	Uppmuntran åt socknens skollärare för undervisning af fattiga skolbarn.	A. von Lantingshausen.	1818 ^{4, 6}	2	30	594	—	Kyrko- och skolrådet.	
von Schinkelska d:o (Skånela s:n).	Middagsspisning och beklädnadshjälp åt de fattigaste skolbarnen.	B. von Schinkel, öfverste.	1857	10	55	1,000	—	Pastor.	
Molinska d:o (d:o).	Beklädnadshjälp åt d:o.	C. L. Molin, häradshöfding.	—	10	13	260	—	D:o.	
Bäckbergska donationsfonden (Frösunda s:n).	Fattiga skolbarns beklädnad.	M. M. Bäckberg, fröken.	1862 ^{26, 2}	14	129	521	—	Kyrkoherden.	
Beklädnadsfonden (Vidbo s:n).	D:o d:o.	J. Lindström, organist.	1862 ^{5, 4}	5	30	1,735	—	Skolrådet.	
Beckmanska donationsfonden (Hammarby s:n).	D:o d:o.	E. Beckman, apotekare.	1854 ^{5, 10}	10	66	1,293	—	Kyrkoherden jämte 4 i Hammarby bofasta personer.	
Malmbergs barnhem (Närtuna s:n).	Beredande af tillfälligt hem åt fattiga barn i Stockholm.	P. J. Hedberg, pastor.	1888 ^{20, 5}	12	156	20,501	5,503	En styrelse, bestående af 14 i Stockholm bosatta personer.	
Hersbergiska fonden (d:o).	Lönstillskott åt lärare eller lärarinna vid Malmby skola.	J. F. Hersberg, landtbrukare.	1860 ^{1, 9}	—	91	2,000	—	Skolrådet.	
Skolfonden, f. d. Malmbergska fonden (Faringe s:n).	Skolväsendets utveckling.	D. Malmberg, kyrkoherde.	—	—	54	1,090	—	Skolrådets ordförande.	
Haglundiska fonden (d:o).	Böcker m. m. åt fattiga skolbarn.	M. Haglund, f. inspektor.	1897 ^{23, 11}	—	12	792	—	Kommunalnämnden.	
Doktor Ernst Westerlunds donationsfond (Gräsö s:n).	Beklädnad af fattiga skolbarn.	E. Westerlund, läkare.	1890 ^{1, 6}	4	45	1,000	—	D:o.	
Petterssonska skolfonden (Hökhufvuds s:n).	D:o d:o.	P. Pettersson, fastighetsägare.	1882 ^{4, 2}	8	74	2,347	—	Pastor.	
Udéniska fonden (Almunge s:n).	Premier åt fattiga, fitiga skolbarn.	A. A. Udén, landtbrukare.	1882	7	25	500	—	Skolrådet.	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900		Stiftelsens storlek (fastighetsvärdens inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
KomministerSjöströms minne (Vaddö s:n).	Understöd åt fattiga skolbarn.	G. A. Sjöström, sjökapt. n.	1879 ^{9/8}	11	64	1,086	—	Kyrko- och skolrådet.	
Sundqvistska fonden (d:o).	D:o d:o.	M. Sundqvist, skeppsmälare.	1875	6	31	1,160	—	D:o.	
Friherrinnan Wredes donationsfond (Estuna s:n).	Bidrag till en skolinrättning.	Ottilians Ch. Wrede, f. Fleming, friherrinna.	1804 ^{5/6}	—	225	4,300	4,300	Skolrådet.	
Fru H. C. Hjorts af Ornäs d:o (d:o).	Bidrag till skollärares aflöning och understöd åt fattiga barn.	H. C. Hjort af Ornäs, fru.	1816 ^{4/3}	17	32	1,500	—	D:o.	
Jan Olof Janssons d:o (d:o).	Understöd åt fattiga skolbarn.	Karl Gustaf Jansson och Jan Olsson i Sylta.	1868 ^{21/5}		50	1,000	—	D:o.	
Elof Ihres d:o (d:o).	Skolundervisningens främjande och understöd åt fattiga skolbarn.	Elof Ihre, ryttmästare.	1810 ^{2/3}		12	500	—	D:o.	
Johan Hansons d:o (d:o).	Bidrag till skollärares aflöning och understöd åt fattiga barn.	Johan Hansson, hemmansägare.	1807 ^{23/8}		37	700	—	D:o.	
Prosten Olof Ferlins d:o (d:o).	Underhåll af prostens Ferlins graf och understöd åt fattiga skolbarn.	G. E. Ferlin, bankokommisarie.	1879 ^{4/10}	5	45	1,000	—	D:o.	
Johan Logrens fond (Lohärads s:n).	Understöd åt fattiga skolbarn.	Ulrika Eleon. Löfgren, f. Logren.	1875 ^{24/12}	9	45	1,000	—	D:o.	
von Brehmerska fonden (Malsta s:n).	Underhåll af en skola för socknens barn.	Johan von Brehmer, landshöfding.	1746 ^{2/3}	—	1,314	32,299	6,250	D:o.	
Erik Petterssons donationsfond (d:o).	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Erik Pettersson, hemmansägare.	1892 ^{12/1}	10	50	1,000	—	D:o.	
Sandstadonationen (Husby-Lyhundra s:n).	Lönförbättring åt skolläraren.	C. O. Humble, kyrkoherde.	1819 ^{22/8}	1	10	200	—	Pastor.	
Torvalladonationen (d:o).	Lönförbättring åt småskollärarinna och bidrag till ny orgel.	Brita Mattsdotter, bondänka.	1877 ^{29/10}	1	25	800	—	D:o.	
Rimsjödotationen (d:o).	Lönförbättring åt småskollärarinna.	Matta Andersson, bonde.	1871 ^{29/6}	1	30	1,000	—	D:o.	
D:o (Skederids s:n).	D:o d:o.	Densamme.		1	30	1,000	—	D:o.	
Bergmanska folkskofefonden (Rimbo s:n).	Beklädnad åt skolbarn.	Nils Bergman, kyrkovård.	1870 ^{31/3}	7	39	1,047	—	Skolrådet.	
Fru Therese Silfverstolpes, f. Stegeman, fond (Rö s:n).	D:o åt fattiga barn under Näs gård.	Gustaf Silfverstolpe, godsägare.	1866 ^{19/10}	3	60	1,110	—	Kyrkorådet.	
Matts Perssons donationsfond (Vätö s:n).	Lönförbättring åt skolläraren på Björkö.	Matta Persson, hemmansägare.	1864 ^{23/7}	1	50	1,000	—	2 ledamöter af skolrådet.	
Joh. Janssons donation (Frötuna s:n).	Understöd åt socknens skola.	Joh. Jansson, landtbrukare.	1889 ^{22/6}	—	50	1,000	—	Skolrådet.	
af Klerckerska donationen (Täby s:n).	Premier åt skolbarn och förbättring af folkskol-lärares lön.	Fredr. af Klercker, general.	1860	—	125	2,500	—	Kyrko- och skolrådet.	
Maria och G. W. Sjöstrands donation (Lidingö s:n).	Utdelning till en gosse och en flicka af årets natt-vardsbarn.	G. W. Sjöstrand, bryggare.	1871 ^{27/10}	2	50	1,000	—	Kyrkorådet.	
Allmänna donationsfonden vid Institutet för blindas (Solna s:n).	Främjande af blindundervisningen och de blindas själfverksamhet samt understöd åt de blindas.))	3	1,075	219,680	—	Direktionen öfver Kungl. Institutet för blindas.	9)
Understödsfonden vid d:o (d:o).	Främjande af de blindas själfverksamhet samt bidrag åt föräldrar för bestridande af kostnaderna för blindas barns underhåll vid läroanstalten.))	3	600	186,910	—	D:o.	9)
A. H. Dimanders fond (d:o).	Bekostande af okonstlade nöjen och festligheter för eleverna vid Blindinstitutet.	A. H. Dimander, änkefru.	—	—	—	1,022	—	D:o.	
E. Qveckfeldts d:o (d:o).	Understöd åt de mest behöfvande vid Blindinstitutet.	E. Qveckfeldt, änkefru.	—	—	—	511	—	D:o.	
G. A. Backmans stiftelses besparade räntor (d:o).	Understöd åt blindas.	G. A. Backman, fabrikör.	—	—	—	9,285	—	D:o.	10)
Erika Carolina Nybergs donationsfond (d:o).	Främjande af de blindas själfverksamhet.	Erika Carolina Nyberg, f. Söderberg, änkefru.	1886 ^{28/4}	22	3,865	108,135	—	D:o.	
Uddvallska premiefonden (d:o).	Premier till korgmakerielever vid Kungl. Institutet för blindas.	Anna Charlotta Brodin, f. Uddvall, fru.	1890 ^{12/6}	3	12	338	—	D:o.	
Kornmagasinet (Österåkers s:n).	Understöd åt obemedlade, skolinrättningens vidmakthållande m. m.	A. Rydén, prost, m. fl.	1796 ^{22/5}	20	175	6,566	—	Kyrkorådet.	11)
Kamrer Roos donationsfond (Ingårö s:n).	Stipendier till skolbarn, som gjort sig kända för gudafruktan, flit och goda seder.	Ol. Gust. Roos, f. landtbrukare.	1878 ^{18/9}	20	10	200	—	Skolrådet.	

Fru Prestadius fond (Bo s:n).	Anskaffande af en dryck varm mjölk under den kallare årstiden åt skolbarnen vid Tollare småskola.	Anna Wilhelmina Prestadius, fru.	1893 ^{30/12}	—	90	1,638	—	Direktion af 3 personer.
Djurö kyrkskolas premiefond (Djurö s:n).	Premier åt skolbarn.	Medlemmar af sällskapet P. P. i Stockholm.	1881	—	—	44	—	Skolrådet.
G. Janzons m. fl:s donationsfond (Vermdö s:n).	Anskaffande af kläder och skodon åt fattiga skolbarn.	G. Janzon, kyrkoherde.	1868 ^{1/12}	12	65	1,300	—	D:o.
Enerothska donationen (d:o).	D:o d:o.	C. A. Eneroth, inspektor.	1868 ^{1/12}	45	250	5,000	—	D:o.
Silfverhjelmiska d:o (d:o).	Räntan anslagen åt läraren vid Fogelbro skola.	Maria Silfverhjelm, f. Cronacker, änkefru.	1876 ^{29/5}	1	50	1,000	—	D:o.
Dahlgrenska d:o (Nämdö s:n).	Premier åt flitiga skolbarn.	C. P. Dahlgren, f. d. bankokommissarie.	1879 ^{29/12}	9	10	215	—	D:o.
D:o d:o (d:o).	D:o d:o och understöd åt fattiga sådana.	Densamme.	1889 ^{23/12}	—	138	3,000	—	D:o i Österhaninge.
Johanssonska d:o (Utö s:n).	Underlättande af fattiga barns skolgång.	Joh. Er. Johansson, arbetare.	1871 ^{9/11}	2	7	200	—	Skolrådets ordförande.
Utö grufbolags fond (d:o).	Understöd åt fattiga skolbarn.	Utö grufbolag.	1884 ^{19/4}	12	68	1,500	—	Skolrådet.
Bomanska fonden (Tyresö s:n).	Bidrag till skolväsendet.	Erik Boman-Eriksson, viktualiehandlande.	1814 ^{18/6}	—	280	5,000	—	Skolrådets ordförande.
Tyresö församlings skriftebarns bibelkassa (d:o).	Inköp af biblar åt fattiga skriftebarn.	Tyresö församling.	1892 ^{18/11}	13	16	155	—	Pastor.
Premie- och beklädnadsfonden (Vesterhaninge s:n).	Beklädnad åt fattiga skolbarn, som icke underhållas af allmänna fattigvården, samt premier åt skolbarn.	Församlingen jämte donation af Otto Upmark, major.	1893 ^{29/6}	9	47	2,070	—	Skolrådet.
Ösno barnskolas fond (Ösno s:n).	Barnskolas inrättande och underhåll.	Margareta Törnflycht, fru.	1738 ^{19/9}	—	—	13,000	13,000	D:o.
Jungbladiska donationsfonden (Sorunda s:n).	Premier och understöd åt välartade skolbarn.	B. Jungblad, prost.	1834 ^{22/11}	5	40	800	—	D:o.
Fru A. M. Erikssons donationer (Grödinge s:n).	Understöd till fattiga skolbarn, skattebönders änkor och ogifta döttrar m. m.	A. M. Eriksson, hemmansegaränka.	1874 ^{22/4}	—	130	3,383	—	Kommunalnämnden.
Eugenie Dahlströms gåfvomedel (Botkyrka s:n).	Beklädnadsbidrag åt fattiga skolbarn och fattig nattvardsungdom.	Eugenie Dahlström, egare af Alby.	1860 ^{25/5}	35	300	6,000	6,000	Kyrkoherden.
Fru Clara Flodins på Fullersta fond (Huddinge s:n).	Fattiga nattvardsbarns beklädnad.	Br. Pettersson, änkefru.	1876 ^{12/5}	8	120	3,000	—	Kyrkorådet.
Scharpska fonden (Brännkyrka s:n).	Beklädnad åt 5 fattiga nattvardsbarn inom socknen.	Gustafva Scharp, f. Wretman, änkefru.	1865 ^{27/9}	5	131	3,170	—	D:o.
Selenii fond (d:o).	Uppmuntran till skolläraren i hans kall.	Brita Maria Selenius, änkefru.	1865 ^{22/5}	—	92	2,292	—	Pastor och fattigvårdsstyrelsen.
Öfver-Jerna skolers beklädnads- och premiekassa (Öfver-Jerna s:n).	Beklädnad af fattiga, flitiga skolbarn.	B. P. Wigert, grosshandlare.	1848 ^{6/1}	18	125	1,525	—	Skolrådet.
Öfver-Jerna aflöningskassa (d:o).	Tillökning i skollärarens ordinarie lön.	J. L. Schultz, godsegare.	1836 ^{24/6}	1	44	885	—	D:o.
Ytter-Jerna d:o (Ytter-Jerna s:n).	D:o d:o.	Densamme.	—	1	40	800	—	D:o.
Gustafssonska fonden (d:o).	Fattiga nattvardsbarns beklädnad.	A. G. Gustafsson, egendoms-egare.	1886 ^{11/2}	1	8	1,155	—	Kommunalnämnden.
Dåderö småskolefond (d:o).	Anläggning och uppehållande af en småskola.	A. K. Hierta, fröken.	1879	—	—	1,594	—	Skolrådet.
Ytter-Jerna skolers beklädnadskassa (d:o).	Beklädnad af och premier till fattiga, flitiga skolbarn.	J. L. Schultz, godsegare.	—	39	151	3,025	—	D:o.
Ytter-Jerna skolers premie- och beklädnadskassa (d:o).	Beklädnad af fattiga, flitiga skolbarn.	B. P. Wigert.	1847 ^{7/11}	39	75	1,500	—	D:o.
Rundbergiska fonden (Turinge s:n).	Till fattiga skolbarns föda och undervisning.	P. Rundberg, kyrkoherde.	1837 ^{29/10}	—	266	6,128	—	D:o.
Fagerholmska donationen »Lilla Puttes minne» (Vårdinge s:n).	Beklädnad af fattiga skolbarn, företrädesvis inom Sjuenda skolområde.	P. H. Fagerholm, brukspatron.	1900 ^{16/11}	3	55	1,005	—	D:o.
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.								
Sylvanderska fonden (Ekerö s:n).	Inrättandet af en slöjdskola.	J. Sylvander, friherre.	1880 ^{8/11}	—	—	1,306	—	Kyrko- och skolrådet.
Kärsta sockens biblioteksfond (Kärsta s:n).	Beredande af tillfälle till nyttig läsning.	H. G. Blumenberg, komminister.	—	—	—	200	—	Skolrådet.
Carlssonska stiftelsen (Roslags-Bro s:n).	Slöjdskola för flickor.	Carl M. Abr. Carlsson, löjtnant.	1881 ^{28/4}	—	57	7,047	5,000	D:o.
Stråleska fonden (Vesterhaninge s:n).	Befordrande af slöjdekunskap och skolundervisning.	C. F. Stråle, kamrer.	1817 ^{12/9}	—	371	6,000	—	D:o.
Wincklerska slöjdskolan (Turinge s:n).	Befordrande af konstfärdighet i handslöjder, som äro nödiga och nyttiga å landet.	Johan Michael Winckler, revisionssekreterare.	1831 ^{5/8}	54	1,728	59,200	18,000	En direktion.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
d) Stiftelser för sjukvård.									
Drottningholms sjukhem (Lofö s:n).	Att bereda tillfälligt husrum, skötsel och vård åt sjuka före deras intagande å allmänt sjukhus.	J. A. Kantzow, ståthållare.	1875 maj	—	565	5,000	—	Styrelse med ståthållaren å slottet som ordförande.	
Vassunda sjukhjälpkassa.	Understöd åt medellösa vid svårare sjukdomsfall eller olyckshändelser.	Församlingsmedlemmar.	1873 7/6	4	7	421	—	Kyrkoherden.	
Löwenströmska lasarettet (Hammarby s:n).	Sjukvård.	G. A. Löwenström, ryttmästare.	1811 2/5	—	—	130,122	120,650	Direktion, tillsatt af Landstinget.	
Dahlqvistska donationsfonden (Knutby s:n).	Understöd åt obotligt sjuka och åt fattiga skolbarn.	A. Dahlqvist, kronofogde.	1885 14/4	15	532	5,000	—	Kommunalnämnden.	
Skarpskyttefonden för obotligt sjuka (Vesterhaninge s:n).	Utdelning till inom socknen födda och bosatta svårt lemmalytta och obotligt sjuka.	Skarpskyttekåren vid sin upplösning.	1879 17/5	1	15	945	—	D:o.	
Vestertelge sockens medicinalfond (Vestertelge s:n).	Ansaffande af medicin åt sjuka fattighjon.	Nils Dufva, kammarråd.	—	—	—	300	—	D:o.	
Wattrangska donationsfonden.	Till frisångar å Serafimerlasarettet åt sjuka från de Braunerhjelmiska godsen eller länet i öfrigt.	Hofmarskalken Wattrang.	1826 29/4	—	600	12,000	—	Lasarettsdirektionen.	
e) Sjuk- och begravningskassor.									
Färentuna härads sjuk- och begravningskassa (Färentuna härad).	Sjuk- och begravningshjälp åt medlemmarne.	Ett tjugotal personer.	1894 3/3	26	577	3,761	—	Vald styrelse af 5 personer.	12)
Stockholms stads stenhuggeri- arbetares sjuk-kassa (Sänga s:n).	Sjukhjälp åt medlemmarne.	A. J. Carlsson, ingenjör.	1875 30/4	37	1,406	1,039	—	Stiftaren och 4 personer, valda bland delegarne.	13)
Sundbybergs allmänna sjuk- och begravningskassa (Sundbyberg).	Sjuk- och begravningshjälp åt medlemmarne.	P. E. Eriksson m. fl.	1886 1/4	29	815	1,243	—	Styrelse af 3 personer.	14)
Sundbybergs jern- och metallarbetares fackförenings d:o (d:o).	D:o d:o.	Verkstadsarbetare.	1895 1/11	3	75	1,100	—	D:o af 5 d:o.	15)
Aktiebolaget Alpha och Max Sieverts fabriksbolags arbetares d:o (d:o).	D:o d:o.	Arbetare vid fabrikena.	1888 12/11	79	2,292	4,093	—	D:o af 4 d:o.	16)
Sundbybergs verkstadsbolags arbetares d:o (d:o).	D:o d:o.	O. Deurell, ingenjör, m. fl.	1880 9/7	22	423	463	—	D:o d:o.	17)
»Njord» (Norrunda s:n).	D:o d:o.	J. G. Långström, skomakare.	1883 6/7	37	864	2,038	—	D:o af 5 d:o.	18)
»Oden» (Odensala s:n).	D:o d:o.	C. Ekström, landtbrukare.	1891 1/7	36	751	1,169	—	D:o af 7 d:o.	18)
»Hjälpsamhet» (Markims och Orkesta s:r).	D:o d:o.	N. Klintberg, fjärdingsman.	1887 14/7	10	128	1,016	—	D:o af 8 d:o.	19)
Hargs arbetarförenings sjuk-kassa (Hargs s:n).	Sjukhjälp åt medlemmarne.	Arbetare vid Hargs bruk.	1892 6/11	22	424	2,238	—	En styrelse.	20)
Aktiebolaget Forsmarks bruks arbetares sjuk- och begravningskassa (Forsmarks s:n).	Sjuk- och begravningshjälp åt medlemmarne.	L. af Ugglas, friherre.	1889 juli	33	272	1,630	—	D:o.	21)
Johannisfors d:o (d:o).	D:o d:o.	Arbetare vid bruket.	1898 30/10	13	239	335	—	D:o.	22)
Edsbro bruks sjuk- och begravningshjälpfond (Edsbro s:n).	D:o d:o.	D:o d:o.	1893 10/3	37	244	1,896	—	D:o af 7 personer.	23)
Schebo bruks arbetares d:o (Ununge s:n).	D:o d:o.	D:o d:o.	1875 6/5	18	433	3,130	—	D:o d:o.	24)
Söderby-Karls sjuk- och begravningskassa (Söderby-Karls s:n).	D:o d:o.	Sockenbor.	1891 28/13	12	270	1,631	—	En styrelse.	25)
Gustafsbergs fabriksarbetares d:o (Vermdö s:n).	D:o d:o.	Fabriksarbetare.	1881 29/1	278	19,740	17,432	—	Styrelse af 4 personer.	26)
»Stjärman» (Dalarö s:n).	D:o d:o.	E. G. Lindgren, trädgårdsmästare.	1891 1/3	6	168	404	—	D:o af 3 d:o.	27)
»Klippan» (d:o).	D:o d:o.	Jon Bölling, plåtslagare.	1886 10/10	11	265	—	—	D:o d:o.	28)
Södermanlands lärarekårs sjukhjälpförening (Botkyrka s:n).	D:o d:o.	Lärarekåren.	1885 dec.	18	914	742	—	En styrelse.	29)

Tumba bruksarbetares begrafningskassa (Botkyrka s:n).	Begravningshjälp åt medlemmarne.	Bruksarbetarne.	1855 ²¹ / ₁₂	2	150	6,252	—	Styrelse af 3 personer.	20)
Södertörns nykterhetsföreningars sjuk- och begrafningskassa (d:o).	Sjuk- och begrafningshjälp åt medlemmarne.	Nykterhetsföreningar i Botkyrka och Grödinge socknar.	1900 ¹ / ₅	4	43	99	—	En styrelse.	31)
Salems förenade vänner (Salems s:n).	D:o d:o.	C. A. Andersson, skollärare.	1880 ¹⁷ / ₅	1	50	1,743	—	A. K. Eklund i Salem.	32)
Arbetarnes vid Reymersholms spritförädlingsfabrik sjuk- och begrafningskassa (Brännkyrka s:n).	D:o d:o.	Reymersholms nya spritförädlingsaktiebolag.	1882 ²⁸ / ₆	38	1,598	19,470	—	Bolagets styrelse och af kassan utsedda delegerade.	33)
Liljeholmens d:o (d:o).	D:o d:o.	L. Hultander, snickareförman.	1867 sept.	46	1,688	—	—	Tre personer.	34)
»Vinterrosen» (d:o).	D:o d:o.	C. F. Lindborg, smed.	1882 ¹² / ₃	—	1,090	2,744	—	C. G. Forsberg, förman.	35)
Stockholms yllefabriks arbetares sjuk- och begrafningskassa (d:o).	D:o d:o.	V. Pettersson, väfmästare.	1876 ⁶ / ₃	53	2,018	1,209	—	O. Törnblom, smed.	36)
Brännkyrka begrafningsfond (d:o).	Begravningshjälp till medlemmarne.	E. Nilsson och P. E. Persson.	1892 ¹ / ₇	—	—	42	—	Tre personer.	37)
Gäddvikens arbetares sjuk- och begrafningskassa (Nacka s:n).	Sjuk- och begrafningshjälp till medlemmarne.	Oscar Carlson, direktör.	1892 ³⁰ / ₁₂	24	941	1,054	—	Styrelse af 3 personer.	38)
Jerna sjukhjälpförening (Öfver- och Ytter-Jerna s:r).	D:o d:o.	—	1884 mars	1	72	1,743	—	En styrelse.	39)
Turinge sjuk- och begrafningshjälpförening (Turinge s:n).	D:o d:o.	J. A. Strandberg, folkskollärare.	1886 ²² / ₈	42	767	2,557	—	D:o af 7 personer.	40)
f) Pensionsfonder.									
Erikssonska pensionsfonden (Husby-Långhundra s:n).	Mindre pensioner åt fattiga, som vistats längre tid i socknen.	E. Eriksson, münsterskrivare.	1883 ⁴ / ₁₁	23	175	10,011	—	Dirktion af 7 personer.	
Lifräntefonden (Forsmarks s:n).	Lifränta åt 2 barn af behöfvande föräldrar.	Okänd.	1874 ²⁴ / ₁₁	2	10	200	—	Kommunalnämnden.	
Bergqvistska pensionsfonden (Solna s:n).	Pensioner till lärare och lärarinnor vid Blindinstitutet eller vid f. d. Döfstuminstitutet.	M. C. Bergqvist, fröken.	1861 ² / ₅	—	—	5,169	—	Dirktionen öfver Kungl. Institutet för blinda.	
g) Pensionskassor.									
Tumba bruksarbetares understöds-kassa (Botkyrka s:n).	Understöd åt änkor och barn efter delegare.	Bankofullmäktige.	1877 ¹² / ₆	12	354	4,688	—	Styrelse af 3 personer.	41)
Reymersholms spritbolags pensionskassa (Brännkyrka s:n).	Pensioner åt den hos spritförädlingsaktiebolaget anställda kontors- och expeditiionspersonalen.	Reymersholms nya spritförädlingsaktiebolag.	1889 dec.	—	—	95,460	—	Styrelse med bolagets verkställande direktör såsom ordförande.	42)
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Petterssonska tornbyggnadsfonden (Hökhufvuds s:n).	Uppförande af torn å församlingens kyrka.	Per Pettersson, fastighetsägare.	1882 ⁴ / ₂	—	—	2,217	—	Kyrko- och skolrådets ordförande.	
Petterssonska kyrkokassafonden (d:o).	Kyrkans behof.	Densamme.	,	—	—	2,949	—	D:o d:o.	
Wallenstjernaska grafkassan (Almunge s:n).	Underhåll af Wallenstjernaska grafven.	Anna Margareta Danckwardt, f. Wallenstjerna.	1797 ¹⁹ / ₁	—	—	516	—	Kyrkorådet.	
Öfverintendenten F. S. Silfverstolpes grafkassa (Rö s:n).	Underhåll af grafkor och understöd åt underhållande vid Näs gård.	Fredrika C. Silfverstolpe, f. Mannerheim, friherrinna.	1866 ³¹ / ₁₀	2	35	1,303	—	Kyrkorådet och egaren af Näs.	
Oxenstiernaska grafkassan (Fasterna s:n).	Underhåll af grafkor och det öfriga till kyrkliga ändamål.	Anna Augusta Sparre, f. Oxenstierna, grefvinna.	1794 ¹⁷ / ₆	—	12	200	—	Pastor och kyrkoråd.	
Westermanska d:o (d:o).	Underhåll af graf; öfverskottet för andra ändamål.	Carl Fredrik Westerman, rådmän.	1893 ² / ₁	—	—	255	—	D:o d:o.	
Cederbergiska d:o (d:o).	Bidrag till kyrkans uppvärmning.	C. J. Cederberg, länsman.	1870 ²⁹ / ₇	—	50	1,000	—	Kyrkorådet.	
Dahlströmska testaments- och grafonden (Botkyrka s:n).	Dahlströmska grafvens vård.	Eugenic Dahlström.	1868 ¹ / ₁₂	—	25	500	—	Kyrkoherden.	
Schöldströmska grafkassan (d:o).	Schöldströmska grafvens vård.	Fredrik, Louise, Oscar och Otto Schöldström.	1882 ² / ₁	—	5	150	—	D:o.	
Netherwoodska grafonden (Huddinge s:n).	Underhåll af en enskild, inköpt graf å Balingsta sätesgård.	W. Netherwood, bankokommissarie.	1867 ²⁸ / ₅	—	—	649	—	Kyrkorådet.	
Dahlbergska grafkassan (Turinge s:n).	Kyrkans och dess egors vidmakthållande samt reparationer.	Erik Dahlberg, greve, fältmarskalk.	1702 ³ / ₁₀	—	—	11,656	—	D:o.	
Summa			—	2,411	80,002	1,427,951	217,453		

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900 till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
B. I Södertelge stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.									
Badbetjeningens understödsfond.	Understöd åt afskedade behöfvande badbetjente.	1881 års badsocietet i Södertelge.	1881 ²⁵ / ₈			5,145		Badkamreraren.	
Sofia Kylanders donationsfond.	Utdelning af årliga understöd åt behöfvande, helst sjukliga och ogifta kvinnor inom alla klasser.	Sofia Kylander, fröken.	1889 ¹⁷ / ₂	11	550	18,816		Styrelse af 5 personer.	
b) Stiftelser och invättningar för barnavård och barnundervisning.									
Södertelge fruntimmersförening.	Upphållandet af Södertelge barnhem.	Fruntimmer i Södertelge.	Början af 1860-talet.		1,988	34,070	10,900	Kontraktsposten L. J. Linder.	
Sy föreniugen Nyttä och nöje.	Beklädnad af fattiga barn.	Änkan Kjellberg.	1885 ¹⁷ / ₁	16	393	816	—	En styrelse af 5 personer.	43)
c) Sjuk- och begravningskassor.									
Södertelge arbetarförenings sjuk- och begravningskassa.	Att lämna sjuk- och begravningshjälp åt medlemmarne.	Arbetarföreningen.	1877	26	876	3,201	—	En styrelse af 5 personer.	44)
Sjuk- och begravningskassan Första hundraföreningen i Södertelge.	D:o	Anders Fredrik Malmberg, smed.	1877 ³ / ₆	43	1,775	51	—	D:o d:o.	45)
Vänkapsordens sjuk- och begravningskassa.	D:o	Otto Högelin, rådhusvaktmästare.	1879 ²⁸ / ₁₀	26	1,241	666	—	D:o d:o.	46)
Sjuk- och begravningskassan Frihet.	D:o	E. C. Råström, gårdsegare.	1882 ²² / ₁	28	1,100	3,005	—	D:o af 6 d:o.	47)
Brödräfsningens i Södertelge sjuk- och begravningskassa.	D:o	Nils Andersson, egendomsägare, Wiksberg.	1886 ⁵ / ₁₀	21	770	1,507	—	D:o af 5 d:o.	48)
De vid Svenska juteväfveraktiebolaget i Södertelge anställda arbetarnes d:o.	D:o	Svenska juteväfveraktiebolaget.	1890	205	4,920	5,083	—	Svenska juteväfveraktiebolaget.	49)
Vagnfabriksaktiebolagets i Södertelge arbetarnes d:o.	D:o	Arbetare vid vagnfabriken.	1896 ¹¹ / ₇	73	1,566	5,071	—	En styrelse af 5 personer.	50)
Aktiebolaget Södertelge verkstädens arbetarnes d:o.	Sjukhjälp med 1:75 kr. per dag.	Philip Wersén, direktör.	1898 ³ / ₁₀	96	2,530	3,745	—	D:o d:o.	51)
				Summa	—	545	17,659	81,176	10,900
C. I Vaxholms stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.									
Theelska donationsfonden.	Räntan betalas till 2 fiskarfamiljer, som icke åtnjuta fattigunderstöd.	Carl Theel, handlande.	1873	2	75	2,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Lundholmska testamentsfonden.	Gåfvor till julen åt stadens fattighjon.	C. F. Lundholm, handlande och bagare.	Omkring 1880	—	5	589	—	Kyrkoherden.	
b) Stiftelser och invättningar för barnavård och barnundervisning.									
Myggeska donationsfonden.	Premier till fattiga, flitiga skolbarn.	Gustafva Mygge, assessorsänka.	1857 ¹⁷ / ₂		75	1,521	—	Kyrkoherden.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Wickbergska donationsfonden.	Uppförande af ett sjukhus.	Anna Margreta Wickberg.	1874 ¹² / ₁₂		—	5,294	—	Hälsövardsnämnden.	
Ullbergiska d:o.	D:o.	Carl W. Ullberg, handlande.	1885 ¹ / ₁₂		—	49,253	—	En direktions af 3 ledamöter.	

e) Sjuk- och begravningskassor.

Vaxholms allmänna sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	Ett flertal af stadens invånare.	1888 $\frac{9}{3}$	8	220	1,960	—	Tre af delägarne, valda för 1 år i sänder.
Summa			—	10	375	60,617	—	

D. I Norrtelge stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. *pauvres honteux* och dylikt.

Sundströms fond.	Legater till personer; lättande af fattigvårdstungan.	Handlanden J. Sundström.	1881 $\frac{17}{5}$	3	950	9,507	—	Drätselkammaren.
------------------	---	--------------------------	---------------------	---	-----	-------	---	------------------

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Billborgs skolfond.	Bidrag till folkskoleväsendet.	Handlanden J. N. Billborg.	1833 $\frac{25}{6}$	—	570	24,620	12,000	Skolrådet.
Holmers slöjdskolefond.	Understöd till flickslöjdskola och folkskola; skodon åt och bespisning af fattiga skolbarn.	Änkefru J. M. Holmers.	1848 $\frac{8}{19}$	—	941	25,276	12,000	Drätselkammaren.
Norrtelge barnhem.	Uppfostran af medellösa barn.	Förening af för ändamålet intresserade kvinnor.	1854 $\frac{7}{11}$ 1876 $\frac{25}{9}$	14	1,865	6,461	4,500	Föreningens styrelse.

e) Sjuk- och begravningskassor.

Norrtelge sjukassa.	Sjuk- och begravningshjälp åt medlemmarne.	Målaren C. A. Nordström m. fl.	1898 $\frac{7}{2}$	30	1,175	2,617	—	En styrelse af 5 personer. ⁵²⁾
---------------------	--	--------------------------------	--------------------	----	-------	-------	---	---

f) Pensionsfonder.

E. G. Stenbergs stiftelse.	Utdelning af legater, pensioner och stipendier.	Handlanden Er. Gust. Stenberg.	1866 $\frac{23}{3}$	75	17,139	500,749	132,500	Drätselkammaren.
Billborgs pensionsfond.	Understöd till fattiga änkor och döttrar efter borgare.	Handlanden J. N. Billborg.	1833 $\frac{25}{6}$	13	520	10,479	—	Do och kyrkorådet.
Holmers d.o.	Pensionering af borgaränkor och -döttrar.	Änkefru J. M. Holmers.	1848 $\frac{8}{12}$	10	250	5,320	—	Drätselkammaren.

h) Andra stiftelser och inrättningar.

Lundmaus fond.	Understöd till ett barnhem och till fattiga skolbarn; pensioner till gamla tjänarinnor; skolstipendier; understöd åt fattiga.	Skeppsredaren J. G. A. Lundman.	1895 $\frac{25}{11}$	21	1,354	47,583	—	Drätselkammaren.
Summa			—	166	24,764	632,612	161,000	

E. I Östhammars stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. *pauvres honteux* och dylikt.

Notarien P. A. Hjertstedts och hans hustrus donationsfond.	Understöd åt 12 medellösa borgaränkor.	P. A. Hjertstedt, notarie.	1807 $\frac{15}{10}$	12	60	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.
--	--	----------------------------	----------------------	----	----	-------	---	-----------------------

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Åhmanska fonden.	Löneförbättring åt skolläraren i staden.	N. Åhman, lotsdirektör.	1758 $\frac{20}{2}$	1	28	550	—	Skolrådet.
------------------	--	-------------------------	---------------------	---	----	-----	---	------------

c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.

Hallmanska donationsfonden.	Underhåll af kvinnlig slöjdskola och af aftonskola för gossar; insättning i lifränteanstalt; premier i ofvannämnda slöjdskola; underhåll af sockenbibliotek.	J. F. Hallman, bruksläkare.	1874 $\frac{15}{11}$ o. $\frac{19}{11}$	—	1,274	31,091	—	Kyrko- och skolrådet.
-----------------------------	--	-----------------------------	--	---	-------	--------	---	-----------------------

e) Sjuk- och begravningskassor.

»Enighet».	Sjuk- och begravningshjälp.	Medlemmar inom staden.	1870 $\frac{20}{1}$ o. $\frac{30}{1}$	2	128	2,568	—	En styrelse af 5 personer. ⁵³⁾
Östhammars världsgoodtemplars sjuk- och begravningskassa.	Do.	Medlemmar af goodtemplarorden.	1884 $\frac{23}{3}$	3	58	892	—	Do af 3 d.o. ⁵⁴⁾
Summa			—	18	1,548	39,101	—	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900 till af nedan- nedan- stående antal hela personer. belopp. Kronor.		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
F. I Öregrunds stad.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Wisingska fonden.	Understöd till 8 fattiga.	Lars Wising, rådman.	1824 ^{23/4}	8	46	1,203	—	Kyrkorådet.	
c) <i>Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.</i>									
Sigrid Kahls fond.	Premier åt ynglingar eller understöd åt behöfvande flickor.	Carl Abraham Kahl och hans hustru.	1880 ^{11/5}	1	13	314	—	Kyrkorådet.	
		Summa	—	9	59	1,517	—		
G. I Sigtuna stad.									
b) <i>Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Sundbergska donationsfonden.	Räntan användes till fattiga barns beklädnad.	P. O. Sundberg, f. handlande.	1882 ^{13/4} o. ^{9/10}	12	67	1,300	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
e) <i>Sjuk- och begravningskassor.</i>									
Enskilda sjuk- och begravningskassan i Sigtuna.	Att bereda sina medlemmar understöd vid inträffad sjukdom samt bidrag till en anständig begravning.	—	1879 ^{16/2}	5	140	1,472	—	En styrelse.	55)
f) <i>Pensionsfonder.</i>									
Wahlbergska donationsfonden.	Räntan å 1,000 kronor användes att för fattiga barns räkning göra insättningar i ränte- och kapitalförsäkringsanstalten samt räntan å 500 kronor till understöd åt fattiga kvinnor i Sigtuna.	J. A. Wahlberg, postmästare.	1877 ^{26/12}	4	300	1,500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
		Summa	—	21	507	4,272	—		

Anmärkingar:

1) Från hemmanet Öster-Nibbla nr 3 och 4 i Sänga socken utgå årligen 4 5 hl. råg. — 2) D:o d:o 16 5 hl. råg. — 3) Från egendomen Stafsborg i Färentuna socken utgå årligen 6 6 hl. råg (jämt 11 kr. 12 öre i penningar). — 4) D:o d:o 8 tunnor 22 kappar råg. — 5) Tills vidare utgår från fonden en lifränta åt en äldre trotjänarinna. — 6) Direktionen består af pastorn, komministern, domhafvanden, om han bor inom socknen, samt egarne af vissa säterier däri. — 7) 25 kr. och 6 tunnor råg utgå årligen från Ene gård. — 8) D:o d:o från Gerstabergr. — 9) Fonden har uppkommit efter sammanslagning af flere olika donationer från olika tider. — 10) Själfva stiftelsens kapital förvaltas af Kungl. Statskontoret. — 11) Enligt nådigt bref den 10 oktober 1890 vändes spannmålen i penningar. — 12) År 1900 influtna delegareafgifter 1,550 kr. — 13) D:o 1,183 kr. — 14) D:o 1,191 kr. — 15) D:o 400 kr. — 16) D:o 2,513 kr. — 17) D:o

514 kr. — 18) D:o 1,050 75 kr. — 19) D:o 302 kr. — 20) D:o 523 25 kr. — 21) D:o 452 kr. — 22) D:o 439 kr. — 23) D:o 286 90 kr. — 24) D:o 574 50 kr. — 25) D:o 370 50 kr. — 26) D:o 21,536 kr. — 27) D:o 293 67 kr. — 28) D:o 1,368 41 kr. — 29) D:o 1,052 50 kr. — 30) D:o 110 kr. — 31) D:o 112 20 kr. — 32) D:o 100 50 kr. — 33) D:o 1,557 85 kr. — 34) D:o 1,733 kr. — 35) D:o 1,822 kr. — 36) D:o 2,174 92 kr. — 37) D:o 97 97 kr. — 38) D:o 911 kr. — 39) D:o 122 95 kr. — 40) D:o 1,130 kr. — 41) D:o 72 kr. — 42) D:o (jämta donationer och räntor) 10,637 58 kr. — 43) Medlemsafgifter 122 80 kr. Föreningen har äfven en skyddsling att underhålla. — 44) År 1900 influtna delegareafgifter 800 kr. — 45) D:o 1,456 08 kr. — 46) D:o 749 45 kr. — 47) D:o 1,109 80 kr. — 48) D:o 781 10 kr. — 49) D:o 4,405 35 kr. — 50) D:o 1,463 50 kr. — 51) D:o 1,693 60 kr. — 52) D:o 1,311 kr. — 53) D:o 130 kr. — 54) D:o 252 75 kr. — 55) D:o 77 40 kr.